
РАВШАН ФАЙЗ

КЕЛ,
ЭЙ КҮНГЛИМ

Шеърлар ва дostonлар

ТОШКЕНТ – 1997

Нашрга
Нуруллоҳ МУҲАММАД РАУФХОН
тайёрлади.
Муҳаррир
Замира ЭГАМБЕРДИЕВА

© Abdul • Bosit

Кўшработ тумани ҳокимиятининг буюртмасига кўра нашр этилди.

КЕЛ,
ЭЙ КҮНГЛИМ

КЕЛДИМ

*Ой нуридай милён йил оқдим,
Сўнг кўзда ёш, кукайимда куй
Сенинг темир дарвозанг қоқдим:
Йўлимга чиқ, қўлимга сув қуй.*

*Мен бор-йўғи битта меҳмонман,
Сен-да мезбон бўлмоққа яра:
Эртаю кеч кулиб юр, шўх-шан,
Қадримга ет, кўнглимга қара.*

*Кечалари сиғмай ўзимга
Кўп сиқилиб кетаяпман, о.
Мўъжизага чанқоқ кўзимга
Мақтангулик ниманг бор, дунё?*

*Кийдир, тўйдир ва гоҳ-гоҳида
Айтиб бергин бир ғазал ё шеър.
Тингламасам койима, чида,
Тилинг тишла, шайтонга ҳай бер.*

*Хато қилсам, қўл силтаб қую
Сибирларда бермагил жазо:
Сен шу қадар муқаддас, мангу,
Мен – беш кунлик меҳмонман, дунё!*

* * *

*Шиддатли шамоллар тинчиди, тинди.
Совуқ сасларини этганча бекор,
Қарасанг кўзларинг куйдириб энди
Гулханлар ёқмоқда қирларда баҳор.*

*Шабада шу ўтга урилиб кетиб,
Қўлини куйдириб югурди, елди.
Бу қадим дунёга чирой бахш этиб,
Кумурска қалдиғоч, дайлақлар келди.*

*Келди табиатга минглаган ният
Қайтдилар, қайтдилар орзулар минг-минг.
Фақат минг бор таъзим, минг бор хайрият,
Миямга қумурсқа ин қурди менинг.*

* * *

..Мени кечир, Ватаним...“
Оярис ВАЦИЕТИС

*Мақтадим, мадҳ этдим меҳмонларингга
Дунёда топилмас нозу неъматинг.
Не айтсам айтдим-у, аммо ҳеч кимга
Ҳеч қачон бу менинг мулким, демадим.*

*Шеър бўлиб, куй бўлиб тўкилди алёр
Ва етти иқлимга етди овозим.
Бахмал деб ном олди келган ҳар баҳор,
Олтин деб аталди ҳар битта ёзинг.*

*Мадорим, меҳнатим, меҳримни бердим,
Бердим бор-йўғимни сенга дала-туз.
Шундан осмон ўпар оқ олтин тердим,
Лекин оқармади тошкосам, афсус...*

*Ва шундан қаддимни тутолмасдан тик –
Бу кучли ғўзалар барини енгди.
Юртим, юрагимда хавотир, ҳадик:
Наҳотки суқ кирди, наҳот кўз тегди?*

*Тупроққа дўнаркан обидаларинг,
Нозу неъматингдан қочаётир таъм.
Энди ҳар болангинг қувончи ярим,
Ор-номусни айтинг... ҳаммасидан ҳам.*

*Энди шеър ўрнига, куй ўрнига ғам,
Еттинчи осмонга етмоқда додим.
Аммо не қилайки, етти осмондан
Баландроқда экан менинг додхоҳим.*

*...Ватаним, алдамчи эканман,
сенга
Бахшида қилдим деб бор имконимни,
Аслида шу битта қўрқувни енга
Бера олмабман-ку, ахир жонимни.*

ОНА

*Толейинга битта тоза табассум,
Росмана йиғиси манов дунёнинг.
Иссиқ жон – лоақал оғрисанг бир зум,
Бир зумда фалакка етгувчи оҳинг.*

*Сени кута-кута сарғаяр соғинч,
Сен ростдан ҳар куни кириб чиқар туш.
Сезиб – атрофингга айланса ёғий,
Энг аввал тугилар, энг шафқатсиз мушт.*

*Энг улкан оқибат, энг иссиқ меҳр,
Юракни ишонсанг ишончли олам.
Лол қолсанг кулгига қўймовчи сеҳр,
Йиғласанг ва куйсанг – энг муқаддас ғам.*

ОНАМГА ХАТ

1980 йил

*Мурғак кўзларимни қийнаркан уйқу,
Акамнинг гапларин илгардим элас.
У таъриф беришдан тинмасди бир зум:
„Тошкент, бу сенга Қўшробот эмас.*

У ерда поездлар чинқириб елар
Ўзига қурилган темир йўлидан.
Сен каби болалар адашиб кетар
Акаси юрмаса тутиб қўлидан...“

Сирдошим дарахтлар қулоқ тутди жим
Жўралар юзида ҳаяжон, ҳавас,
Акамнинг сўзларин минг такрорладим:
„Тошкент – бу сизларга Қўшработ эмас...“

Она, бир кун қўшработлик гапчиноз чоллар
Биз ёш-яланг суҳбат учун энг қулай мавзу.
– Ризоқулнинг Равшани-чи, деб ёйди хабар, –
Шоирликка ўтган эмиш қилгандай орзу...

Яшил-яшил япроқларни саратондан сақлагай
Шохларида болаларни аллалар аргумчоқ – бахт.
Қушчалар ҳам учиб-қўниб чуғур-чуғур сайрагай,
Барчага тенг, баробар саҳий экан бу дарахт.

Она, уни дарахт дедим томирлари мустаҳкам
Олис ўтмиш шамоллари вужудини емирган.
Лекин олов гармселу совуғида қишнинг ҳам
Мағрур тутиб яшаётган, яшайдиган чайир тан.

Энди ҳар тонг менинг ҳам борар уйқумни суриб
Томирининг остида поездлари чопган шаҳд,
Икки милён фарзандин бағрида тутиб туриб,
Икки минг йил кўрган ўша ям-яшил дарахт.

ШОИР

Ҳеч нарса керакмас унга аслида
У барча қатори яшаяпти тўқ,
Табиатнинг қиши – аёз фаслида,
Кияр кийимининг йиртиқ жойи йўқ.

*Нолиса манглайи бўлмасди қашқа –
Дўстнинг вафосидан тотинган, тўйган.
Лекин у онаси – виждонидан бошқа
Ҳеч кимни, ҳеч кимни соғинмай қўйган.*

*Фақат у яланғоч пайкалда юриб,
Вақтга алданганча, келганида ёз –
Елкалари куйган болани кўриб
Оқ кўйлак кийишни айтяпти, холос.*

ҚОҒОЗ ГУЛЛАР

*Унинг гули унди – юмуши битди.
Энди на бўлса ҳам фарқи йўқ, ахир
Яёвми, отдами ишқилиб ўтди,
Сенинг кечувингдан ўтди бари бир.*

*Сўнг шундай дафъатан қораси ўчди.
Сенинг ҳамроҳинг-чи, хотира – оғриқ.
Ўйлайсан: „Севгиси илоҳий кучдир,
У қайтиб келади, у менга боғлиқ“.*

*Аслида бу севги ўйлаб топилган.
Бу гуллар шунчаки қоғоз, ясама
Ва сен қани эди, лоақал сўлган
Лекин тирик бўлган гул деб яшасанг.*

*Кейин баҳор келса, эс-ҳушингни еб,
Ул гулнинг қайтадан унишини кутсанг.
Бир куни бари бир кўкаради деб,
Ўзингга ишониб ёзларга ўтсанг.*

*Яшайсан, шу қадар узоқ яшайсан,
Умидми, илинжми бўлса ҳамроҳинг.
Афсуски, бу гуллар қоғоз, ясама,
Афсуски, дунёни куйдирар оҳинг.*

КИШЛОҚДАН КАЙТИШ

*Бошингда ой каби тўлдим, ота юрт,
Кейин сендан кетар бўлдим, ота юрт.
Мунчалар мунгайиб қолганинг кўриб
Узилган гул каби сўлдим, ота юрт.*

*Бир кун кўз ойдин дер дўстлар кўрганда –
Бошингда ой чиқар ўзинг ўрганган.
Кутгил ва кўрасан шонга бурканган
Исмимни бераман сенга, ота юрт.*

*Бугун кўз ёшимдан кўнгил б. тимда
Оҳулар сув сўрар сўлу соғимда.
Шундан тилларимда битта ўтинч бор:
Мунгайиб термулма кетар чоғимда.*

*Кўксимга орзулар солган, ота юрт
Олис олисларда қолган, ота юрт
Келиб қоларми деб ҳар саҳар, ҳар шом,
Кўзлари йўлимда қолган, ота юрт.*

*Токи шеър бўларкан дилдаги чўғим
Ўзимники эрур очиму тўғим,
Бу дунёга келиб топган бор йўғим –
Жисмимни бераман сенга, ота юрт.*

*Бугун кўз ёшимдан кўнгил боғимда
Оҳулар сув сўрар сўли соғимда.
Шундан тилларимда битта ўтинч бор:
Мунгайиб термулма кетар чоғимда.*

АБДУЛЛА ОРИФ СЎЗИ

1988 йил

*Ҳазилни кўтардим, зилни кўтардим,
Ой мисол айландим, йилни кўтардим.
Ҳаёт денгизининг гирдобларига
Тош мисоли чўккан дилни кўтардим.*

*Дол-ҳайрон термулма бўю бастимга,
Ўтгану кетганим баланд-пастимга.
Шеър ёздим бир қилиб икки оламни,
О, илҳом париси тушди қасдимга.*

*Гиёҳдай гўдакнинг кўнглини олдим,
Кўксимга осмондай орзулар солдим.
Қанотим бор эди юлдузга учсам,
Аммо мен сени деб заминда қолдим.*

*Бормасам бормадим онам қошига,
Дийдорини алмашиб мен кўз ёшига.
Охир эга чиқдим бир уюм тупроқ
Ва битта мунғайган қабр тошига.*

*Тунларга кўзимнинг нуруни бердим,
Тиниқ тонгларига қучоғим кердим.
Сен юртнинг чигитин қадаган бўлсанг,
Мен ёмғирда қолган пахтасин тердим.*

*Руҳимда баҳорга бурканган адир,
Боғлардан ранг олдим, гуллардан атр.
Мен сўз сафарига жўнарим олди
Дарё шиддат берди, тоғ-тошлар сабр.*

*Балки мен ҳам сендай жимжит ўтардим,
Бироқ юрагимга сиғмади дардим.
Шеър ёздим, Навоий ҳазратдан қолган
Шухратни кўтардим, шонни кўтардим.*

Ҳар неки нокерак, керакни олдим,
Кўринган кўзаю челақни олдим.
Йўл олис бир куни асқотар деб, ҳуз,
Туяни буқиртган элақни олдим.

Жилғани уйғотдим, селни кўтардим,
Сўнг огоҳ бўл, дея элни кўтардим.
Эҳтимол, бўронни бошлаган бошқа
Мен бор-йўғи енгил елни кўтардим.

Кимгадир бари бир алам қилар о;
Олганим олтинун тутганим тилло.
Ҳеч кимни ер муштраб қарғамадим мен,
Ҳеч кимни қарғиши қор қилмас, илло.

КАСАЛХОНАДА

Ҳали қиш, қорлари ётибди эриб,
Замин, зироатга куч-қувват бериб.
Эртага, эртага қушлар келади,
Бир тонглар отади қулочин кериб.

Бугунча баҳорнинг ташвишлари кўп,
Яна қиш йўлига қалаётир чўп.
Кўрасан, эртага кўзни куйдириб
Бир қизлар чиқади кўчага тўп-тўп.

Мен умид деган бир ватанда ўсдим,
Орзу ёниб турди бор каму кўстим.
Эртага гул олиб баҳор келади
Ва бизлар тузалиб кетамиз, дўстим.

*Ким учун фарқсиздир зулматми ё нур –
Сибирда кўзини қолдириб қайтган.
Сибир жон ўғриси,
Сибир – киссавур,
Кимдир тил – сўзини олдириб қайтган.*

*Ўттиз еттинчи йил бошланди қиргин,
Қирқинчи йилларда кўпти қиёмат.
Худо ёрлақабми,
Куллабми пирим
Тирик қолганлигим тақдирми, омад?*

*Фақат шул... тўрт мучам тугалмас,
дилда
Майиб-мажруҳлигим неча бор туйдим:
Ўша машъум ўттиз еттинчи йилда
Мен ҳам юрагимни олдимни қўйдим.*

** * **

*Яшил насим эдинг, теран ўй эдинг,
Бошимга тож қилиб кийгандим сени.
Содда ишончимни кемирдинг, единг,
Алдадинг, алдадинг, алдадинг мени!
Қайдан пайдо бўлди сенга бу сабр?
Нимага маҳлиё термулиб қолдинг?!
Огоҳ қил, хабар бер, тушунтир, ажр, –
Мен сени кўтариб юришдан толдим!
Сени ерга қўйиб, дилинг ғашлайман:
То кўрмас экансан кўзда ёшимни –
Кўзларинг ўнгидан узиб ташлайман,
Остингда эзилиб кетган бошимни.
Ва сенсиз... лекин шу тахлит,
Яшашим дилимга солмайди алам.
Шундай... ҳайкалларга қилмагин тақлид
Эй, менинг бошимда ўтирган одам.*

БИРИ КАМ ДУНЁ

*Қўшимнинг отгани бор ўқи минг-минг,
Кўзларга, кўрарга кўзи ҳам бордир.
Фақат кемтиклигини қаранг тақдирнинг,
У шўрлик бир умр милтиққа зордир.*

МЕН БИР ДАРАХТ

Отам Ризокул

Файзулла ўғли хотирасига

*Мен юзага чиққан давомингизман...
Қуёшга талпиниб турибман, ва ле
Япроқлар ёзишим, гуллашим сиздан,
Сиз менинг томирим, менинг аввалим.*

*Мен эса ўйингиз, хаёлингизман,
Бир озод руҳингиз бўламан яна.
Дунёга бежавоб саволингизман –
Турибман-ку, қайта-қайта айтила.*

*Бир биримизни кўрмадик бироқ,
Қарайман майсалар бўй берар тизга
Ва сизни яширар бу тошли тупроқ,
Мен – тупроқни ёрган давомингизман.*

* * *

*У яшайверади ҳеч нарса демай,
Тошдан яралмаган бошини ўйлаб.
Менинг-чи, муроса қўлимдан келмай
Кетдим, тоғ-тошларга бош олиб, ўйнаб.*

*Бахтига сен борсан – у қулаб кетмас,
Бир қоп лаққа гўштни турибсан суяб.
Ва у ётиб олиб шарманда этмас,
Минг қатла ҳайрият, мавжудсан суяк.*

Йўқса у эгилиб ўтарди мангу,
Уни кечирмасди пичоқ – беомон.
Мен унга ҳеч қачон тиг урмайману
Фақат бор умидим сендан устихон.

* * *

„Ассалом алайкум дорнинг оғочи...“
Эргаши Жуманбулбул айтган қўшиқ бу.
Унга насиб этди назм тахт-тожи,
Муборақ нафаси яшайди мангу.

Шарафлар, шонларга бурканган номи
Тиллардан тилларга кўчмоқда, мана.
Абадий узилмай унинг давоми
Чиқиб келаверар яна ва яна.

Бойчечак баётин шеърга солган ким,
Ким овлоқ адирдан гул, гиёҳ йиққан.
Чўпон чўлиқларнинг дардига ҳақим
Бўлганлар аслида шу элдан чиққан.

Бу булоқнинг кўзи абад кўмилмас,
Бор бўлса дунёнинг баҳор, ёзлари.
Туронга табаррук куз келдимиз, бас
Даврани тўлдирар чавандозлари.

СУНБУЛАДА

Ёмғир ҳиди келар ҳаводан,
Дов-дарахтлар ўйга толар жим.
Ногоҳ титраб кетади одам,
Йўлакларда кўринмас ҳеч ким.

Севги ташлаб кетган аёлдай
Боғлар ғами билмас энди ҳад:
„Қайда қолди мурувватли май,
Қайда жавзо, саратон, асад...“

Дарахтлардай ичи-ичингдан
Титраганча турасан унут.
Кўкда қушлар чуғурлаб,
зимдан
Узоқ йўлга кўрар тараддуд.

Кейин улар учаркан шошиб
Ҳаммасига қўл силтаб,
бирдан
Кетгинг келар қирларни ошиб,
Кетгинг келар қайгадир бирам.

КАМТАР УЛУҒБЕК

Чақириб тунлар ой, кундузи қуёш,
Товонин қитиқлаб қўйса ҳам баҳор,
Ерда яшайверди кўзларида ёш
Юксак юлдузларга интиқ, интизор.

Дунёда кўнглини ярим этмади,
Тунги осмонларга боқди жовдираб.
Лекин у халқини ташлаб кетмади
Қайсидир ақлсиз ахмоққа ўхшаб.

Энг қийин дамларда дилини хира
Этиб тахтпарастлар берса-да озор,
Олис осмонига учмади сира,
Гарчи чарх урмоққа қанотлари бор.

Сен-чи, сен юлдуздан юлдузга етдинг
Ёт тилда булбулдай сайрашинг билан
Халқинг ичра юриб, халқингдан кетдинг
О, она тилида гапирмас одам.

* * *

Кўза кунда эмас, кунда синди.
Уни бутлай олмас ҳеч бир кўзагар.
Кетасан, барибир кетасан, энди
Еганинг, ичганинг ҳаммаси заҳар.

Энди эгнингдаги тўнинг тескари,
Ўйлайсан юрагинг кўксингга ботар.
Илож йўқ, тугади, тугади бари,
Сенга торлик қилар энди бу шаҳар.

Кетасан, кетишинг энг маҳзун куйдир
Зорим бор, зўрим йўқ – кузатаман жим.
Ўт билан ўйнаган севгимиз куйди,
Барига мен сабаб, мен айбдор, гулим.

Сен ўқсан, камонинг тортилар таранг,
Учасан кўзинг кўр, қулоқларинг кар.
Нетарди бир кўрсанг, бир бор эшитсанг,
Бир қошиқ қонимдан кечаолсанг, агар...

Агарлар бефойда – кўнглинг музлаган,
Айтар сўзларимни ютиб юбордим:
„Сени кимдир, бошлаб, роса тузлаган,
Гапга тушунмайди тузланган бодринг“.

* * *

Аввал тақдиримнинг камига куйдим,
Сўнг гарь б дунёнинг гамига куйдим,
Энди кўзлрингнинг шамига куйдим,
Куйдириб, ёндириб яшайвер, эй ёр.

Соядай сарғайиб соғу сўлингга
Нигоҳим тўшарман юрган йўлингга.
Сен шундай толеим тутиб қўлингга
Куйдириб, ёндириб яшайвер, эй ёр.

*Дунёни тўлдириб волаю воҳим,
Охир осмонга ҳам етдим оҳим –
Бошимдан зар сочди тунлари моҳим,
Куйдириб, ёндириб яшайвер, эй ёр.*

*Майли мен кўйингда юрагим юлиб,
Остонагда ётай ит каби улиб,
Сен эса ер бўлган ишқимдан кулиб,
Куйдириб, ёндириб яшайвер, эй ёр.*

* * *

Рустам

*Сим хабар қўлингда йиғларкан юм-юм,
Дафъатан ухлашдан раъйинг ўзгарди.
Йўлларда тугади ўша узун тун, –
Азим Тошкент тонги сенсиз бўзарди.
Етиб борганинда ҳаллослаб, ҳориб,
Мунг тўла нигоҳлар бердилар жабр.
Фақат қарши олди совуқ ҳайқириб,
Ҳаққулобод еридаги энг сўнги қабр.
Ким у туролмаган ҳайкалдай қотиб?
Суяклар синаркан қарсиллаб, бирдан
Иссиқ шу тупроққа юракни отиб
Олам жимлигини бузиб ҳайқирган?!
...Соғинч тушлар кўриб ухлаймиз, дўстим,
Ўйлаймиз, чертилса эшик – бетоқат:
„Бизларни бемаҳал йўқлаётган ким?
Ишқилиб уй ичи бўлсин саломат“.
Яқинлар яшайди олисда биздан,
Уларга оламнинг ҳаммаси маълум.
Биз-чи, мадад кутиб темир излардан
Баъзан кечикишга маҳкуммиз, маҳкум.*

1982

* * *

*Кўрасан, бир куни йўллар тугайди,
Бир кун атиргулдай очилади сир.
Эҳтимол, турналар қайтаётган пайти
Оҳ тортиб юборар дафъатан кимдир.*

*Кимдир айтажакдир бор ҳақиқатни,
Кулгуни унутган кўзларида ёш.
Шу лаҳза жалб қилиб бутун диққатни
Мўмин мусулмонлар кўтаради бош.*

ИЖАРА УЙДАН КЎЧИШ

*Энг иссиқ кунларим қолди бу ерда...
Ҳайдади муддат ҳам бермай қув кофир.
Эътироз билдирмоқ қайда, қаерда,
Ахир мен бор-йўғи битта мусофир.*

*Жўнадим шамолдай бесўз, бесавол,
Ухлаб ётар эди ота Туроним.
Ёмғирлар остида топдилар завол
Навоий ва Бобур – бор кўч-кўроним.*

*Қистовнинг зўридан шошганим кўйи
Огоҳ қилолмадим ёзиб хат-хабар.
Энди совқотади бунда қиш бўйи
Мирзо Маъмуржондан келган мактублар.*

ВИДО

*Кўй, энди бу гуллар меники эмас,
Ётга айланганим қалбим туюди.
Агар узмоқ бўлиб қўл чўздимми, бас,
Кафтларим жизиллаб куяди.*

*Мен қушман, рози бўл, жанубга оқсам...
Қарагин, осмон ҳам қовоқ уяди.
Энди мен дон терган ерларга боқсам,
Кўзларим гавҳари куяди.*

*Кетаман, заминда ивирсиркан куз
Боғларнинг бошидан олов қуяди.
Бешафқат бир ўтда ёнар дала-туз,
Тушсам, оёқларим куяди.*

*Англадим, кўкда ҳам кун йўқ энди ҳеч,
Билмадим бу осмон кимни суяди.
Елларга тўш урсам хоҳ кундуз, хоҳ кеч
Қанотим қовжираб куяди.*

ТАСКИН

*Бугун, ўт қўйганда ўзига баҳор
Маъюс хазонларни тушунмай қолдим:
Билсангиз, бу ёруғ дунёга илк бор
Келганман, чамаси беш юз йил олдин.*

*Унда ҳам шу қуёш чиқар эди жим,
Ой сочин тарарди тунлари бедор.
Мен эса бор-йўғи бир майса эдим,
Митти ниҳол эди манави чинор.*

*Навоий қон йиғлаб ўқиркан ғазал...
Эсимда қолмаган ундан уёғи,
Чунки эзган эди мени шу маҳал
Бойқаро чоптирган отнинг туёғи.*

*Шундан хазонларга тилимда бир зор:
Мунчалар ғарибсиз, мунчалар юпун?
Ахир мен бу ёруғ дунёга илк бор
Келганман дедим-ку, беш юз йил бурун.*

* * *

Мен сени боғларга ташлаб кетгандим,
Ташлаб кетган эдим сени гулларга.
Қайтсам куз боғларда кезар эди жим,
Табиатни кўмиб олтину зарга.

Англадим, бу вақтга алданган бари,
Сотилиб кетгандир бари олтинга.
Сариқ зарбофларда солланган пари,
Айтақол, арзимни айтайин кимга?!

Кимга айтай энди эртак – сўзимни,
Эй вақтга алданган соҳир аланга?!
Куйдириб юрагим, кўнглим, кўзимни,
Дарахтлар бошингдан сочаркан танга?

* * *

Мана, соҳилингдан кетаяпман мен,
Ортимда қоляпсан сарғайиб, синиб.
Энди сенга сўзим: юрагингни енг,
Энди суратимга яша исиниб.

Эрка ҳисларимни янчиб бу лаҳза,
Кетяпман, кетяпман тенг бўлиб тошга.
Сен ҳам жим кузатгин... агар хоҳласанг,
Юзларингни ювма, жоним, кўз ёшга.

Майли, сир бўлиб қол, асрор бўлиб қол,
Саволлар яшасин мен билан бирга.
Токи кун кечирмай бефарқ, бемалол,
Сени ўрганайин бутун умрга.

Хат-хабар қилсанг-да, юрагинг тўлиб,
Барибир тилиннга бўлолгин собир.
Токи сен деганда кўнгил тўқ бўлиб,
Шаҳарда хиёнат бўлмасин содир.

*Қара, ич-ичимдан кетмоқдаман зил,
Қара, елканларин кўтарди кема.
Сен қорам ўчишин кутгил, сабр қил,
Сен қорам ўчгунча „Севаман!“ дема.*

ЎЗ

Акам СИРОЖИДДИН хотираси

1

*Воҳ, бугун мен яна ақлдан оздим:
Яна ҳуруж қилди ёзиш касали
Ва нимаики ёзсам сен ҳақда ёздим,
Ёруғ ёз, эсимда турибсан ҳали.*

2

*Қурў дов-дарахтни кўмаркан зарга
Термулдим – тиллоси кўзимни олди.
Шунда денг шамоллар айлабон зарда
Бошда ҳуш, жисмимда жоним йўқолди.*

*Ўзимга келтирди иззи-чув, йиғи...
Боладай алдабди мени бу асад:
Кўнглига ботмасин деб, ҳижрон тиғи,
Кетибди кўзимни қилиб шамғалат.*

*Ловиллаб ёнарди атроф, дала туз
Ҳам тиғдор тоғларнинг асири – қишлоқ,
Бор бутун дунёга ўт қўйган эй куз,
Кел, энди мени ҳам гулханигда ёқ.*

3

*Бир куни шаштидан тушди-да қуёш,
Ич-ичдан совқота бошладим бирдан.
Ҳеч кимса кўрмади кўзларимда ёш,
Кўрғошин ўйларга бас келдим бир дам.*

Жезтирноқ, шамоллар билмай асло тин,
Жами тирикликнинг устидан кулди.
Сўнг мунис эгачим мажнунтолларнинг
Маъюс сочларини битталаб юлди.

Кимсасиз қирларга термулдим мустар:
Дунё ҳам, умр ҳам ғариб, бемаъни.
Учиб ўтди шунда толмас турналар
Яна бир баҳорни олиб кетгани.

4

Кечалар хобгоҳга кириб бир аёл
Ажинлар санайди кўзгуга боқиб.
Ёз нурлар тараган боғдаги ниҳол
Кўнглимни иситар ўзини ёқиб.

5

Хомуш хаёлларим тўзғитиб шамол
Эҳтимол, ўзича бошим силайди.
Асли кўнглим учун бўлиб ҳафаҳол
Менинг юрагимга сабр тилайди.

Сен мени кимларга ташлаб кетдинг, ёз,
Кимларга ишондинг сирдош дўстингни?
Мендай бир бўшангдан бўлганда халос,
Айтгил, чўкаётган кўнглинг ўсдимми?

6

Бир йил умр кўрди бу ерда мотам,
Аёл тушларида тебратди бешик.

Кейин:

„Энди ўзинг жавобим бер, о қодир эгам...“
Секингина ташқаридан қулфланди эшик.

Совқотади кенг фалакда уч митти юлдуз,
Симёғочлар чалиб турар ҳазин-ҳазин куй.
Неча йилки Қўшработга келар экан куз,
Ташқарида қолаётир яланғоч бир уй.

7

*Бунча тез йўқотдим, дунё бунча жўн,
Дейману чидайман бари-барига
Ва шеърлар ёзаман не учундир сўнг
Хазонрез фаслнинг оҳангларида.*

*Йўқотиш одатим бўлган ҳар қачон,
Буни ҳеч кимсадан сақламайман сир
Узилиб елкамга тушган ҳар хазон
Юрак-юрагимни титратиб оғрир.*

8

*Дунё ишларига идроким етмай,
Атроф-жавонибга боқаман карахт:
Шунда кўз олдимда уялмай-нетмай
Нега ечиняпти ахир бу дарахт?..*

9

*Ёмғирлар остида юрарканман жим
Ўшал саволимни қайтараман боз:
Қуёшим, сен мени кимга ишондинг,
Айт, қандай кунларга ташлаб кетдинг, ёз?!*

* * *

*Шошманг, қишлоғимга кетарман бир кун,
Кетарман отамдан қолган юртимга.
Ёқавайрон бўлмай, бўлмасдан дилхун
Кетарман мен бунда керакман кимга?!*

*Биламан, қўлимдан тортқилар шамол,
Оёгим қўйвормас бу теп-текис ер.
Барибир кетарман бефарқ, бемалол,
Кетарман, кифтимга қанот бўлар шеър.*

*Биламан, кетма, деб йиғлайди осмон,
Учолмас ўшанда бирон тайёра.
Мен эса кетарман шунчалар осон,
Кетарман, қайрилмай энг сўнгги бора.*

*Уйғониб ҳайронлар қоларсиз бот-бот,
Хат ҳам қолдирмайман ҳатто ҳеч кимга.
Қунчил кўнглингизни этганча обод,
Кетарман, отамдан қолган юртимга.*

ЛАТИФА

*Бу гал ҳам ишониб қаттиқ алдандим,
Олтин деб тутганим яна мис чиқди.
Хайрият, кўрмади бегона ҳеч ким,
Ўзимнинг эшагим ўзимни йиқди.*

*Юрганди янтоқми, шuvoқ кемириб...
Баланд охурлардан емишлар ебди,
Кўзимни шамғалат этиб, семириб,
Эшаклигин қилди – ўхшатиб тенди.*

*Бардошим тугади, бас, сабрим тўлди,
Алвидо, эй менинг содиқ йўлдошим.
Энди от оламан, не бўлса бўлди,
Қайда ёрилмаган ахир бу бошим.*

ДЕНГИЗ САТХИДАН 2028 МЕТР БАЛАНДЛИКДАГИ ЙЎЛДА

*Учоқларда учиб – шошилиб, шўх-шан,
Қаторларда юриб – бўғзимда юрак,
Ғимирлаб-ғимирлаб яшайверибман,
Мен ҳалак, ер ҳалак, ўз умрим ҳалак.*

*Аммо сафар ичи, тасодиф билан
Бу юксак тоғларга туташиб йўлим,
Ҳаётни ёқтириб қолдим дафъатан,
Умрни кўп қаттиқ қадрлаб бўлдим,*

*Бир ён тоғ, бир ён чоҳ ва омонат йўл
Ўзимдан, ўтганин бир ўзим билдим.
„Ҳайдовчи, ҳазир бўл, ҳайдовчи зўр бўл!..“
Юкиниб, ютириб тўтилик қилдим.*

*Туманлар туш кўрган юксакликларда
Бошларим айланди, кўзларим тинди.
Ҳеч нарса кўрмадим ҳар ёқда парда
Кўзларимга фақат жоним кўринди.*

*Йилларга татиди кечган ҳар лаҳза,
Вақтнинг қаршисида қўрқоқлик қилдим.
Ҳайдовчи, сен бефарқ, лекин мен эса
Жонимнинг қаерда эканин билдим.*

УМР

*Тетапоя бўлиб, қаддингни тутиб,
Гурпак тупроқларга ботдинг, беландинг.
Тўйларда – олдинда ютқизиб, ютиб,
Кимларни эладинг, кимдан эландинг.*

*Бугун сен йўлимга эш эмас, элмас.
Бугун бош сараклаб сени ўйлагум.
Ювиб киймоқлик ҳам кўлимдан келмас,
Менинг болалигим – алвон кўйлагим.*

Кия-кия кир қилдим сени.

*Улоқда дулдуллар чопди пишқириб,
Давраларга кирдинг, дадил от солдинг.
Борича таладинг, тортдинг. Ишқилиб
Каттами-кичикми солимлар олдинг.*

*Ва бугун вужудим шамолмас, елмас,
Бугун кўпқарига четдан бўйлагум.
Янгисин тикмоқлик қўлимдан келмас,
Ёшлик – менинг йиртиқ-ямоқ кўйлагим...*

Кийиб-кийиб кўнарtdим сени.

ФАЛОКАТ

Собирга

1

*Ўзингдан ўтгани ўзингга аён:
Ҳеч кимга кўринмас дилнинг куйиги.
Бир кун ичида айландик гирён,
Бир тоғнинг иккита кийиги.*

2

*Додхоҳингнинг кўзи қонларга тўлса,
Кимларга айтасан додингни, Собир.
Авлиёми, валий, ким қўйган бўлса,
Билиб қўйган экан отингни, Собир.*

*Шаҳарнинг шовқини сиғмайди шеърга,
Билмайсан оёғинг ҳатто ким босди.
Игнани ташласанг тушмайди ерга,
Кўзга кўринмайди оёқнинг ости.*

*Кўкларга сочилди кўзингдаги нур,
Билмадинг нима гап пойингда, пастда.
Гар игна ташласанг ерга тушмайду,
Лекин одам ахир игна эмасда...*

3

*Армон, аттангларинг билмас энди ҳад,
Бари бир тишингни тишга бос, чида.
Ҳеч қачон фалакдан тушмас фалокат,
Фалокат доимо оёқ остида.*

*Тупроққа тенг бўлиб кетган бурда нон,
Битта сўз, битта шеър ва бир қатим нур,
Хўрланган адолат, топталган иймон
Ҳаммаси, ҳаммаси фалокат эрур.*

*Фалокатнинг эса оёғи олти,
Қўллари қирқтадир, думлари қирқ минг.
Лекин айт, ким сени бу йўлга солди,
Оқибат бу йўлда нимани босдинг?*

4

*Додхоҳингнинг кўзи қонларга тўлса,
Кимларга айтасан додингни, Собир.
Авлиёми, валий, ким қўйган бўлса,
Билиб қўйган экан отингни, Собир.*

*Саволлар хотирга санчилган ханжар,
Оғриқдан жавобин айтмоққа шайсан.
Фалокат минг милён бўғинли аждар,
Қаерни босдинг, ўзинг билмайсан.*

*Саволлар калхатдай айланади хўп,
Биз эса кийикмиз, биз эса кумри.
Сенинг топганингдан йўқотганинг кўп,
Айниқса, қиличдай йигитнинг умри...*

5

*Ҳали ҳам туну кун имлайди само
Ва лекин фалакка етмайди додинг.
Қанотга айланмас қўлларинг асло,
Оёқнинг измида ҳамон ҳаётинг...*

ЧОРИ АВАЗ МАРСИЯСИ

*Қора кўрдим қимиллар,
Карвон экан имиллар.
Туриб-туриб туйқусдан
Сезимларим симиллар.*

*Сарбон сузиб борадур,
Бўта бўзлаб борадур.
Оғир карвон қайси бир
Юртни кўзлаб борадур.*

*Ажал – ҳуриб чопган ит,
Дўст карвонин топган ит,
Туянинг устидаги
Камбағални қопган ит.*

*Йўқ йўндирди, топди гул,
Бор борин сочди буткул.
Кўҳна дунё, билсанг, айт,
Шоир умри неча пул?*

*Минг-минг юлдуз берди нур,
Булут бошдан қўйди дур.
Куз эди дов-дарахтлар
Бор будун тўкди бир қўр.*

*Офтоб олтин отди, оҳ,
Тунлар тилло тўкди моҳ.
Билсанг айт, бир йигитнинг
Умри неча пул, жарроҳ?*

*Дод додҳоҳга етмади.
Кўзимдан нам кетмади.
Куз бойлиги ғарибнинг
Кўнглин обод этмади.*

Сарбон сўзлаб қайтадур,
Бўта бўзлаб қайтадур.
Оғир карвон Ғузордай
Юртни кўзлаб қайтадур.

Кекса ёшга ёққан дўст,
Қуёшга тик боққан дўст.
Оғзи ошга етганда
Бурнидан қон оққан дўст.

* * *

Кўнглима орзулар солган, қишлоғим,
Олис-олисларда қолган, қишлоғим.
Келиб қоларми деб, ҳар саҳар, ҳар шом
Кўзлари йўлимдан толган, қишлоғим.

Менинг мақсадимдан кўнглим кўп тўқдир,
Армон нишонига тегмаган ўқдир.
Орзунинг измида ҳамон ҳаётим,
Лекин бу йўлларнинг адоғи йўқдир.

Айтгил, селмасмиди мен танлаган йўл,
Сайрга элмасмиди мен танлаган йўл.
Олис-олисларда оворадурман,
Борса-келмасмиди мен танлаган йўл.

Кўзлари йўлимда толган, қишлоғим...

МЕН ЕТГАН ҲАҚИҚАТ

Қай кун чиқиб кетдинг шамолдай шоша,
Издадим билмасдан тиним нима ул.
Қидирдим қишлоқлар, шаҳарлар оша,
Лекин ҳеч кўриниш бермадинг шу-шу.

Кўкларга учдингми, кирдингми ерга,
Сени тополмадим – бу дунё қат-қат.
Чарчаган чоғимда суяндим шеърга,
Сўнг сени изламай қўйдим, ҳақиқат.

Ва шунда мен сенга етдиму бирдан
Тугади илондай эшилган йўлим:
Англадим, минг бора узанган билан
Барибир фалакка етмайди қўлим.

* * *

Ким деди хангома, ким деди суҳбат:
Кимни ғийбат қилдим, кимгадир туҳмат.
Бировни ер қилдим, бировни ҳурмат,
Нимаики қилсам қилдим-у, лекин,
Ўзимга хиёнат қилмадим фақат.

Дунёни бир тутам айладим баъзан;
Сўз бердим, алдасам урсин деб қасам.
Нимаики айтсам, валлоҳу аъзам,
Кўрганимни айтдим. Не қилсам қилдим,
Кўзимга хиёнат қилмадим фақат.

Ўзимни қийнадим, юракни сиқдим,
Сўнг тоғни менгардим, деворни йиқдим –
Ўлсам ҳам сўзимнинг устидан чиқдим.
Нимаики қилсам қилдим-у, лекин,
Сўзимга хиёнат қилмадим фақат.

ХҲРСИНИК

Кўзак шамоллари эдилар яна...

Абдулла Орипов

Ёз баҳмал боғларга борар берар экан зеб,
Жимгина яшардим ўз ҳаётимни
Ва шунда туйқусдан кимдир Равшан деб,
Парчалаб ташлади фикру ёдимни.
Тўхтадим ичимга ютиб нафасим,
Сўнг син олиб боқдим соғу сўлимга:
Юзимга урилди ипакдай насим.
Хазонлар дувиллаб тушди йўлимга.
Кўрмадим атрофга боқиб ҳеч кимни,
Шунда денг тилимда айланди савол:
Келдингми, шийпонда беланчагимни
Тебратиб турган эй энага шамол?
Келдингми, алқай деб бутун ёз бўйи
Иссиқдан димиққан жону жисмимни?
Айт, ахир сенмисан титратган кўйи
Шивирлаб талаффуз этган исмимни?
Айт, ахир, сенмасми, битталаб узиб,
Пойимга хазонлар тўшаган оқсоқ?
Кўнглимнинг муҳташам қасрини бузиб,
Вайроналаридан ясаган тахт, тож?
Мен сени танидим, ахир, танидим,
Қарагин, эсимдан чиқмабсан ҳали:
Сурнай-сибизғалар чалиб берардинг
Онам пахтазорга кирган маҳали.
Қилай деб шаҳарни бир бор томоша,
Тасодиф – турибсан тинглаб додимни.
Келибсан адашмай ой, йиллар оша,
Яна унутмабсан, қара, отимни.
Мен эса орзунинг қули, қароли
Ўзимда эмасдир инон – ихтиёр:
Ташлаб кетолмасман шаҳарни ҳоли,
Йироқ йўлларингга боқдим интизор.

Кун ботар ёқларга назар солдим лол.
Кел, яна бир марта бахи этгил ором,
Кел, яна бир бора кўнглима йўл сол.
Мен сени ўнг кўзим билан соғиндим,
Соғиндим билсанг гар жисму жон билан.
Кел, энди қошимга тил тишламай жим,
Ҳеч қурса сочингни силай деб тилан.
Чарх урди баҳонинг қушлари минг-минг.
Қишларнинг қиличи дамимни кесди,
Фақат биргина сен, бир сен келмадинг.
Боши берк йўлларда кезиб дарбадар,
Топмай кетгандурсан мени, эҳтимол.
Кутолмаган бўлсам қай шому сахар,
Бир қошиқ қонимдан кеча қол, шамол.
Бугун гавҳар топган гадодирман, о
Шодлик – шовқинимга озгина чида.
/Гоҳида тупроқдай саҳийсан, дунё.
Дунё, сен қиррадор тошсан гоҳида/
Эй тилло шамолим, юрган йўлингда
Яна менинг учун эртақлар тўқи.
Ўқи ва хулоса қилиб ўзингча
Сабоқ бер йўл қўйган хатоларимдан
Ва кейин тик қараб юзим, кўзимга
Дадил айт: яшашни ўрганай кимдан?
Ипак қўл энагам, сен бу тупроқда
Мунчалар мангусан, шунчалар боқий.
Кел энди ичимга гулханлар ёқа
Лоақал бир марта бўлақол соқий.
Айтгил, ёдингдами ёмғиру қор – нам,
Бир гўдак пахтазор аро лой кечди.
Сершоха ғўзалар унинг шундққ ҳам
Юпун уст-бошини юлқиди, ечди.
Учоқлар устидан оғу сепганда,
Ватанга оқолтин керакдир, дедим.
Дунё болалари копток тепганда,
Ўша пахта терган бола – мен дедим.

Кун келиб, қоврилиб яна ёғига
Ёзганда илк бора севги хатини.
Дуч келиб раиснинг қош-қовоғига
Пахтага алишди муҳаббатини.
Сен унинг сочида силадинг тароқ,
Мен на кўнгил сўрадим, на бир сўз дедим:
Айт, ўзин овулар қандайин ахмоқ –
Ахир, ўша йигит – мен ўзим эдим.
Пахта бу ўзбекнинг тақдири эркан
Салқин саҳарларда титраб мисли шам,
Қайсидир эгатда оқ-олтин терган
Бугун ёстиғимга бош қўйган ой ҳам.
Бугун ул тенг-тушлар бахтдан беармон
Шеър ўқиб шаънини кўмса олқишга,
Мен эса бир четда бечора бешон,
Хўрсиниб босаман тишимни тишга.
Хайём хаёлларим чолдай чарчов, о
Қошғарий тилларим яланғоч, ярим,
Уттиз баҳор кўрмай тўшди, во худо,
Менинг Мангуберди, Темур тишларим.
Ичимни ит каби кемирар ғамим,
Ишқилиб юракдан қолдимикан, ай
Агар шеърлар ёзсам, ҳар гал аллаким
Рухимда сел бўлим чалаверар най.
Кўзим гавҳарига гилам қурар гард,
Торобий қудратим юлуқ, яримта.
Ибн Сино тибда қайд этмаган дард
Симобдай сирқирар суякларимда.
Агар ким сўзимга қавоғин уйса,
Қавоқ униқидир, нимаям дердим.
Ул бахти бекамлар боласин сўйса
Мен шўрлик тўнғичим тупроққа бердим.
Шукурки, толеда ёнди боз чироқ:
Ҳар тугул, ҳар тугул ёришди юзим –
Сен маҳкам бўл, илло, йўлимиз йироқ,
Юзимни ерларга қаратма қизим!

Э кузак шамоли андак ҳасратим
Айтдим, оғушингга ол мени, мана.
Шунча йил бошимни омон асрадим,
Кел, энди сочимни оқини сана.
Ёз барқут боғларга берар экан зеб
Яшардим жимгина ўз ҳаётимни
Ва шунда туйқусдан кимдир Равшан деб,
Парчалаб ташлади фикру ёдимни...

КУЗ

Кўрмадим сен каби хаёлкаш қизни...
Шошиб бораркансан безовта, юпун,
Яшириб йўлларга тўкилган изни
Босиб кела бошлар қўрқинчли бир тун.

Ана, хазонларга ўт қўйиб, дилгир
Боғ аро шошилиб кетяпсан жим.
Тўхта, сўроғимга жавоб бергин бир,
Бир мени кўнглингга яқин ол, синглим.

Ўзингни кўрмайман, атрофга боқиб
Нафас олишингни туяман, холос.
Шунда шабадалар ўйнаб, улоқиб
Шивирлай бошлайди шоирларга хос.

Аммо, англамайман шўрлик шамолни,
Фақат тушунаман: нимадир муҳим.
Шу лаҳза парчалаб ташлаб хаёлни
Хазонларни босиб ўтар аллаким.

Кейин кўк юзига тортади қора,
Юлдузлар йўқолур ва сен ҳам баъзан
Ё пана-панада ёки ошкора
Ҳеч нарса демасдан йиғлаб оласан.

*Кейин тонг келади олис-олистан,
Қуёш ҳам чиқади жунжикиб, жимжит.
Дунё дунё бўлиб сен ўйчан қиздан
Бир сўз ололмаган биронта йигит!*

*Келасан, кетасан ҳеч нарса демай,
Ҳамроҳинг хотира, дугонанг хаёл.
Неча бор мен сенинг ғамингни емай
Бари бир, бари бир қолавердим лол.*

*Сўнг эса шеър қилдим шамолдай елиб,
Баргдай титраган шу ҳаяжон, ҳисни.
Во дариғ, во худо, дунёга келиб
Қўрмадим сен каби хаёлкаш қизни.*

ЧИМИЛДИК

Ойга айланиб қолганим ҳақида

*Аввали саҳро кезган „Мажнуни гумроҳ“ эдим,
Номозшомгул васлин деб тортилган ув, оҳ эдим.
Не-не қаро тунларнинг умрига гувоҳ эдим,
Шу тунлардан ранг олиб, ранг-рўйи сиёҳ эдим,
Ранг-рўйи сиёҳ эдим.*

*Намозшомгул келдию гадоликдан шоҳ бўлдим,
Бу кўп уятчан гулга ҳамрозу ҳамроҳ бўлдим,
Бўй ҳаволай-ҳаволай кўкка етдим моҳ бўлдим,
Кўкка етдим моҳ бўлдим.*

*Баланд-баланд тоғларда урилиб тошлар тошга,
Икки қудрат айланиб кетганидай оташга,
Нур олиб ёна-ёна ботиб кетган қуёшдан,
Қалам қошин савдосин тушириб олиб бошга,
Ипак шуълалар тараб, тақлид қилиб қуёшга
Эрам боғимга етдим, етдим қалами қошга,
Етдим қалами қошга.*

Ел тегмаган елкандай турар эди серғулу,

Кўзларимни куйдириб каштаси сочган ёғду,
Бу муқаддас ошёнга мен қадам қўйсам ёҳу,
Таширифимдан мисоли мулойим, мунис оҳу,
Уйқудан уйғонгандай бир сесканиб тушди-ку,
Лабларининг қатига беркинган кумуш кулгу
Ва бизнинг бошимиздан юлдуз тўкилди дув-дув,
Юлдуз тўкилди дув-дув.

Мени султон айлаган шу муқаддас гўшами,
Ё манов гулдор-гулдор кўрпаларнинг тўшами,
Ё гулнинг кипригию юзидаги шабнами,
Ёки киприги остида ёниб туриб қўш шами,
Берган битта саволи: „Вой, сиз ўша... ўшами?!“
„Вой, сиз ўша... ўшами?!“

Мен номозшомгул кўрдим ранг-рўйи тиниқ-тиниқ,
Бир нуқтага қадалган нигоҳи синиқ-синиқ,
Унинг ол юзларига термулиб интиқ-интиқ,
Бошларим айланаркан, оромлар туюб илиқ,
Бу дийдор дамларида эшиклар гар этса тиқ,
Ҳадикми, хавотирдан чўчиб тушди чимилдиқ.
Чўчиб тушди чимилдиқ.

Ташмачи шабадалар илгамоқ бўлди бир гап,
Шу сабаб овозларим айланиб сас, шивирга,
Бу сеҳрли гўшани кўмиб ташлади сирга –
Биз намозшомгул билан розлашиб бирга-бирга,
Икки кўнгил айландик яхлит битта тақдирга.
Яхлит битта тақдирга.

Гап пойлаб юлдузлар ҳам қилдилар жимир-жимир,
Бизлар эса атайлаб сирлашдик шивир-шивир,
Шундай, мажлисимиздан ололмасдан ҳеч бир сир,
Чақимчи юлдузчалар сўниб кетдилар бир-бир,
Сўниб кетдилар бир-бир.

Мен ўзбек луғатидан ширин-ширин сўз тердим,
Ул гулга ўзимдайин садоқатли дўст бердим,
Сўздан гулдаста ясаб кўнгил бердим, кўз бердим,
Борим-йўғим ҳаммасин ҳеч бекаму кўст бердим,
Ҳеч кимга айтилмаган бир муқаддас сўз бердим,

Бир муқаддас сўз бердим.

Ҳал-ҳал нурларим тараб тавба қилдим топиндим,
У боқмаса ўзимча жаҳл отига миндим –

Кўрпадай карвон-карвон булутларни ёпиндим,
Лекин мен бори йўғи лаҳзага тўндим, тиндим,
Лаҳзага тўндим, тиндим.

Аразу аламларни аста бир ёнга уйдим,
Шу гулда олов янглиғ қудрат борлигин туйдим
Ва бу кучни бор меҳр-муҳаббат билан суйдим,
Суйиб туриб оловдан кумуш қадаҳга қуйдим,
Сўнг уни сипқордиму куйдим, тамоман куйдим,
Куйдим, тамоман куйдим.

Вужудимни ёндирган ўтнинг ўзи бериб куч,
Кўзим очсам оловга келайвердим такрор дуч,
Ялиндим: „Ундан тотмоқ ҳисси бошламай хуруж,
Руҳим, энди бизларни осмонларга олиб уч“,
Руҳ қанотга айланиб ортда қолди не бир бурж,
Ортда қолди не бир бурж.

Қанотим шиддатида ҳаволарни ёрдик биз,
Лаҳзада Чамбилбелга, Сусамбилга бордик биз,
Севгининг зуволасин чинни жомда қордик биз,
Ва шу меҳнат туфайли кўп ширин ҳоридик биз,
Кўп ширин ҳоридик биз.

Чамбилбел, Сусамбилдан тамоман толиб қайтдик,
Кўкракка сиққунича орзулар солиб қайтдик.

Дилга орзу солдикми, демакки ғолиб қайтдик,
Қайтарда келажакка эртақлар олиб қайтдик,
Эртақлар олиб қайтдик.

Гул – аёл қудратингга келтирдим минг бор имон:

„Биттагина жонимга сен ўзинг бергин омон,
Сен ўзинг қиличдурсан, ўзинг бўл энди қалқон“

Ва лекин тоғ-тошларни ёргани мисол вулқон,
Менинг тоғдай кўксимдан минг бор чиқди битта жон,
Минг бор чиқди битта жон.

Гулга боқа ўзим ҳам гиёҳ бўлдим; гул бўлдим,
Йўқ, йўқ гулнинг қошида сайраган булбул бўлдим,

Гоҳи ипак шабада, гоҳида довул бўлдим,
У куйим тингламади – тиз чўкдиму кул бўлдим,
Бунга қайрилмагач қадри тупроқ, кул бўлдим,
Қадри тупроқ кул бўлдим.
У менга боқмаса ҳам мен барибир бўйладим,
Тез ора шитоб билан тонг келмоғин ўйладим
Ва шундан такрор-такрор ишқ эртагин сўйладим,
Ишқ эртагин сўйладим.
Фарҳод-Шириндан олиб, Лайли-Мажнундан қайтдим,
Шивир-шивир шивирлаб севги ҳақда шеър айтдим,
Севги ҳақида шеър айтдим.
Шукрим, эҳсонлар қилди табиат,
Умримнинг қолгани орзуга тўлган.
Мени табриклаб қўй, энди мен абад
Мажнун асир ўтган ҳисларга қулман.
Сенинг-ку кенгликда қиёсинг йўқдир,
Менинг ҳам қалбимда журъатим улкан.
Қулф урдим – борлигинг гарчи кўп чўғдир,
Қулф урдим – гарчи сен юртсан довулга.
Нетай, барханларинг бўрони аро
Менинг тун мисоли толеим қулган.
Унган умидимни қизғонгил, саҳро,
Кечикка, гуноҳкор... ва лекин гулман.
Шукрим, эҳсонлар қилди табиат.
Мен бир тунда шоҳ бўлиб, бир тунда гадо бўлдим,
Машираб мисол шеър ёзиб, шеър айтдим – садобўлдим,
Битта гулнинг қошидан кетолмас сабо бўлдим
Ва ўзим ҳам гул бўлдим, нур бўлдим, наво бўлдим,
Сўнг юзимда нур битди, тонг олди адо бўлдим,
Тонг олди адо бўлдим.

САЖДА

„Қафасни кўтариб учса бўлади...“

Шавкат РАҲМОН

Юрагим – қаноти чиққан полапон,
Тиниқ тилаклари қайрилиб ёмон,
Бўлиб кўп бераҳм, бўлиб беомон,
Мен – ҳаётсеварга ҳовучлатди жон.
Энди тор келибми кўрагим – қафас,
Ё ошно бўлибми ҳаяжон, ҳавас,
Қилибми ўзича парвозларга қасд,
Бермади ҳаловат, тинчлик бир нафас.
У билди: оламда осмонлар бордир
Ва унда учганлар шод-бахтиёрдир,
У учмоқ истайди, ичим-чи, тордир,
Шундан қуш ўйлади: дунё озордир,
Орзу-умидимнинг бари бекордир.
Мен уни қандайлар овутайин, о,
Орзуси, умиди бўлса бедаво,
У учмоқ истайди, истайди, аммо,
Кўрагимда унга етсайди, ҳаво.
Бу мустар қушимга ичим ачийди...
Мана, кўкайларим илиди, ийди,
Қуш тинди, „тўнини тескари кийди“,
Ҳолидан бир хабар олсам қанийди.
Қанийди ашула айтганимча шўх,
Тўнган умидига солаолсам чўғ,
Қушгинам, кўкракни очар замон йўқ.
Бир қанот қоқиб сўнг тинган полапон,
Бағрим боғларини айладинг пайҳон,
Қошингда турибман ҳол сўраб, ҳайрон,
Мен фақир фуқаро, сен ҳазрат, ҳоқон,
Сўйла иродангда қоврилди-ку жон.
Руҳингни синдирган қай Ширин, Лайли,
Ё соғинтирдими самолар сайли,
Ёки зўр келдими замоннинг зайли,

Айтган тушкунлигинг, айт энди, майли.
Кўкларни кўзлаган умид-орзуйим,
Ёмғирлардан ёлғиз паноҳим, уйим,
Кўнғироқ-кўнғироқ қўшигим, куйим,
Не учун мук тушиб йиғладинг юм-юм?!
Эй, менинг бори йўқ амал-аъмолим,
Дунёни сайр этган хотир-хаёлим,
Тойларни толдирган шиддат-шамолим,
Нега ўйга ботдинг, не кечди ҳолинг?!
Қушгинам, бир муддат ростлаб нафасни,
Айт, бошинг банд қилган ҳою ҳавасни,
Кўксимдаги осмон – орзулар настми?
Оромимни олган безовта тушим,
Безовта туш сабаб учган эс-ҳушим,
Кўксимни ёролмай тинчиган муштим,
Кўкрак-қафасдаги – қушим,
Бир эртақ тинглашга келарми ҳушинг?!
Қадим назм боғида ҳушхон булбул бор эди.
Кўп ёруғ ниятларга ҳамнафас, ҳамкор эди,
Меҳрда барчага тенг – ердай хокисор эди
Ва лекин ўзи эса меҳрибонга зор эди.
Шул сабабки ул қушнинг кўзлари кўп нам бўлди,
Сўнг золим замон ичра ўзи чироқ, шам бўлди,
Ёғдусига ёр қолиб, чиркайчалар жам бўлди.
Хушбўй деб суйса гулни, ундан ёмон ис чиқди,
Тилло топдим деганда тутганлари мис чиқди,
Во дариғ, дил уйдан бир тонг шубҳа – из чиқди.
У шундай дилдан ишонч – тиллосини йўқотди,
Ўғриларга ўзича шеърлар айтиб ўқ отди,
Дўстни эслаб кўнглида ёруғ-ёруғ тонг отди
Ва лекин тиллосини дўстнинг уйдан топди.
Дўстларнинг дўстлиги чиқаркан ёлғон,
Вафо шевасига қилганча гумон,
Яна дўст олдидан ном олиб ёмон,
Бўлса ҳам нотавон, бўлса ҳам нодон,
Кўксиди сақлади инсофу имон.

У барибир дилига эзгу-ниятлар туйди,
Агар кимнидир суйса, астойдил ва чин суйди,
Шу муҳаббат туфайли кўнгли кўп бора куйди.
Сўнг зинҳор ул булбулнинг кўзлари нам бўлмади,
Кўкларга етган боши ҳеч қачон ҳам бўлмади,
Не кечса ич-ичида – юзида ҳам бўлмади.
Ўзини эр билса у ўзгаларни шер билди,
Эл-улуснинг олдида қадрин тупроқ, ер билди,
Қаргалар ғийбат билса у қўшиғу шеър билди.
Меҳри келиб куйласа, оғир – енгил, ел бўлди,
Қаҳри келиб куйласа, бағритошлар сел бўлди,
Ғийбатдан бўшамаган ғанимлар ҳам эл бўлди.
Шеъри-чи, уйқудаги дунёларга бонг берди,
Тун ичра қолганларга оппоқ-оппоқ тонг берди,
Кимлигин билмасларга сезим, ақл, онг берди.
Алдов оловида куйса-да кўнгили,
Ишончлари синиб, бўлса ҳам чил-чил,
Куйган кўнгили билан яна астойдил,
Хаста ишонч билан мудом-муттасил,
Зоҳир қилганича юзда табассум,
Куйлади, куйлади, куйлади маъсул.
Келгум, деб висолга келмасидан ёр,
Ошиқ юрагига берганда озор,
Бу ҳолни кимлардир қилганча бозор
Майда гап-сўзлардан қурсалар ҳам дор,
Куйлади, куйлади, куйлади такрор.
Золим замонини титратиб зор-зор.
Тунлар кўзларига уйқу инмади,
Тўғриси, нимадир – уйқу билмади,
Довул-долгада ҳам сира синмади,
Куйлашдан тинмади, асло тинмади.
Бошидан ёмғирлар ёғаётган пайти,
Бошида юлдузлар ёнаётган пайти,
Оталар боласидан тонаётган пайти,
Есирлар юраги қонаётган пайти,
У мустар, мунғайиб муножот айтди.

Бундан-чи, сайёдлар фикр олдилар,
Кўрқиб жойларида қотиб қолдилар,
Кейин жам бўлишиб ўйга толдилар
Ва олтин қафасга бир гул солдилар.
Қуш эса тез етиб гулнинг қошига,
Боқиб юзидаги шабнам – ёшига,
Сўради не кунлар тушмиш бошига.
Ердан садо чиқди, у гул-чи, бесас,
Кўкдан садо келди, у-чи, бенафас,
Турди, тураверди бесўз, беҳавас.
Булбул чидамасдан учди-я чаптаст,
Сўнг яна заминга бўлди чаппа-рост, –
Унинг бошларида осмон эди паст,
Уни оғушига олганди қафас.
Сайёдлар дедик: „Бизлар Султон, Шох,
Ҳақни синдиргаймиз темир бўлса хоҳ,
Фақат ҳаётимиз мазмунсиздир, оҳ,
Сен қўшиқлар айтиб, бўлганча маддоҳ,
Озурда жонимиз овутгин гоҳ-гоҳ.
Овозинг кўп яхши, тилинг сўзга бой,
Яна бевафодир сен суйган ул ой,
Энди яшашингга энг покиза жой –
Мана шу сержило, серҳашам сарой,
Тез кунда кўникиб қолгунг, ҳойнаҳой“.
Кунлар ҳам ўтдилар такрор ва такрор,
Олтин қафасга ҳам келса-да баҳор,
Қуш яшайверди-ей осмонига зор,
Олис-олисидаги ошиёнига зор.
Сайёдлар ҳурраму хурсанд юрдилар,
Ўзларича даври давра сурдилар
Ва мудом булбулни хомуш кўрдилар,
Сўнг ундан жам бўлиб кўнгил сўрадилар:
„Мақсадинг нимадир сўйла, эй булбул,
Жимсан-ку, ёнингда барқ урса ҳам гул,
Туришинг бизга ҳеч келмади маъқул,
Куйлаб қалбимиздан аламларни юл,

Куйлаб юракларни шод айла буткул“.
Бу гапга қушчанинг кўкайи тўнди,
Сўнг у „тақдирга кўникди, кўнди“ –
Бутун бўйи басти овозга дўнди:
„Гурбатда гариб шодмон бўлмас эмиш,
Эл анга шафиқу меҳрибон бўлмас эмиш.
Олтин қафас ичра гар қизил гул битса,
Булбулга тикандек ошиён бўлмас эмиш“.

Юрак, фаслдан сўнг фасллар кечди,
Асрлар кетидан асрлар кечди,
Ёмонлар кечдилар, асллар кечди,
Вақт барча-барчасин сув каби ичди,
Фақат қуш зорига замонлар ҳечдир.
Мана, бошда баҳор – ҳаво келадур,
Ҳавога ийланиб наво келадур,
Бир мустар муножот – аво келадур.
Қушгинам, ашула айтганимча шўх,
Тўнган умидингга солаолмай чўғ,
Турибман сўзимда, кўзларимда ўқ,
Фақат бу кўкракни очар замон йўқ.
Айтгин, мен қандайлар кирай ичимга,
Кимга ёлворайин, суянай кимга,
Қай йўсин орзулар солай кўксимга?!
Бари бир ўксима, қушим, ўксима!
Бу ҳали баҳордир, сўнг ёз келади,
Ўйларингга ҳамдard, ҳамроз келади,
Шўх куйлар таратиб шўх соз келади,
Ахир мозий тўлиб овоз келади.
Менинг-чи, тошлардан яралган бошим,
Умидларим улкан – оғирдир тошим,
Турибман қалтираб кўзларда ёшим,
Юксак юлдузларни соғинар лошим,
Қушим, қанотингга жамла бардошинг!

* * *

Яна туман тушди намчил боғларга,
Кўзлардан ёшринди атроф-жавониб.
Алдандим мен ўттиз иккинчи марта
Бу шум шамолларга қаттиқ ишониб.

Энди куз, шафқат йўқ ҳар қанча тилан
Ул маъюс шамоллар шамширдир, ўқдир.
Баҳорни сирқираб соғинган билан
Бориб кўрмоқликнинг иложи йўқдир.

* * *

Қирларнинг тўшида эриётир қор,
Термулиб қор каби эрийдир кўзим.
Хоримай, соғ-омон келдингми, баҳор,
Келдингми, қадами қутлуғ, наврўзим?

Энтикиб чопишдан чарчамас сабо,
Ям-яшил насимлар ётибди тўзиб.
Яна ёшлигингга қайтингми дунё,
Қайтингми дунёга яна, наврўзим?

Пойимга пояндоз бўлган гул-чечак,
Сени кўзларимга суртайин ўзим.
Келдингми, қўрқмасдан, ботир бойчечак,
Ростдан ҳам келдингми ахир, наврўзим?

Тилга қираётир ҳар боғ, ҳар оғоч,
Энди мен ичимга ютайин сўзим.
Қайтганинг ишқилиб, ростми, қалдирғоч,
Айта қол, ташрифинг чинми, наврўзим?

ҚОРОНҒУ ТУН ЭРТАГИ

Қайга юрарин билмас ялангоёқ шамолнинг
Манзилига ётолмай аҳволи кўп тангу тор:
Олиб кет деб, йўлида ногоҳон дуч келса ким
Этагидан тортқилаб, юзларин сийпалар зор.

Қани, қаён кетди у, дунё қолди хабарсиз...
Кўнгли очиқ осмоннинг – булутдан йўқ нишона.
Қўрққанга қўш кўриниб мисли муштдайгина қиз
Гул-гиёҳлар шивирлар: „Хоҳ ишон, хоҳ ишонма...”

Ажиналар айш қилар пана-пасткам жойларда,
Ақлдан озмасимдан хабар бергин, ким бор, ҳу-ув...
Менинг кўзларимга ҳам тун тортиб қўймиш пар
Юрагимни ўйнатар кафтда ҳуққабоз – қўрқув.

Ҳеч кима сўз бермагич ўлғудай ўжару ўр,
Кўпни кўрган чинорнинг ичи фикри ичида.
Ваҳм полвон тоғнинг ҳам юзига ташламиш тўр,
Кўриниш берай деса ишонмайди кучига.

Фақат мажнунтолларнинг чилвир сочларин ўриб,
Юлдузларни титратиб чўмилтирар пастда сой.
Дашнабоднинг кўп нордон анорларин туш кўриб,
Қайлардадир ухлайди бошқоронғи бўлган ой.

* * *

Тоғларга қор тушди. Энди қиш яқин...
Қачон ўтиб бўлди баҳор билан ёз?
Бугун куз тўлайди умримнинг ҳақин –
Хазонлар пойимга патак, пояндоз.
Тоғларга қор тушди. Энди қиш яқин.

Қачон ўтиб бўлди баҳор билан ёз,
Турналар тепамда тўкади видо.
Турналар ханжарин чахлайди аёз,
Мунчалар товусдай тусландинг, дунё?
Қачон ўтиб бўлди баҳор билан ёз?

Бугун куз тўлайди умримнинг ҳақин,
Холбуки тиллога тенг эмасдир у.
Гоҳ иссиқ, гоҳ совуқ, гоҳ чақмоқ-чақин,
Одамзод шу йўсин алданар мангу.
Бугун куз тўлайди умримнинг ҳақин.

Хазонлар пойимга патак, пояндоз,
Чамбарак бўлади бошларга яна.
Аммо куз лутфидан кетма-кет, боз-боз
Тупроқдай ич-ичдан титрайди тана.
Хазонлар пойимга патак, пояндоз.

* * *

Бесамар лаҳзалар қийнаган пайти
Қайрилиб қарайман,
Ортимда из йўқ.
Йилларни оралаб кетяпман дайдиб
Мисоли шунчаки узилган бир ўқ!

ЖАМИЛАНИНГ ШЕЪРИ

Ой баландда, баландда тигдор тоғлар бошида,
Жимирлайди юрагим шул янги ой қошида.

Юксакмидинг, юлдузим, – сенга етгунча ойлар
Термулиб соч тарар ой кўзларимнинг ёшига.

Тилай-тилай топганим, тилло қизим, ухлагин,
Бахтгинанг бутун бўлсин илло, қизим, ухлагин.

*Келган йўлларинг каби сочларинг узун бўлсин,
Мовий осмон мисоли, серюлдуз бир тун бўлсин.*

*Мени тақдир сийламади ота-она меҳридан
Энди сенинг толейинг бор бўлсин, бутун бўлсин.*

*Тилай-тилай топганим тилло қизим, аллаё.
Изларинг ёруғ келсин илло, қизим, аллаё.*

*Узун киприкларингга кўнсин уйқу қушларинг,
Ухлаб қолгин, Юлдузим, ширин бўлсин тушларинг.*

* * *

„Дада, қаранг қуш, қуш учяпти“,
деди ҳайрати ичига сиғмай икки ёшли
Юлдуз қизим қайчини кўрсатиб.
Бу унинг ҳаётдаги биринчи ўхшатиши...

*Бўғзимга тиқилиб қолди бир нима,
Нимадир мижжамга келди сизилиб.
Кейин ханжар каби тигдор ваҳима
Оламга отилди оғзимни тилиб:
Қизим, она қизим, кўп доно қизим,
Туф дейин қуш тилинг, гуруч тишингга,
Келгин, ҳайратимнинг тафтида исин,
Жоним садқа бўлсин ўхшатишингга.
Гарчи қаноти йўқ, оёғи йўқдир,
Осмон деса гарчи қизимас ичи,
Қайчи бўлса бўлди, кўнглим кўп тўқдир,
Қушга ўхшар экан бари бир қайчи.
Ақлинг меникидан бўлгайдир сара,
Йўқса қайда эди ўттиз йил бу хуш?
Ростдан ҳам нимаси биландир қара,
Қайчини эслатар ахир ҳар бир қуш.
Илон ҳам, товуқ ҳам эмасди йилинг,
Бари бир энди тар қолар сурнайчи:*

*Оҳангга ошуфта илоннинг тилин
Бир куни суғуриб учади қайчи.
Қизим, омон қизим, кўп ёмон қизим,
Туф сенинг қуш тилинг, гуруч тишингга.*

* * *

„Нима олиб келасиз, дада?“
Юлдузнинг саволи

*Энди барқут боғларнинг олмаси олтин, қизим,
Ўйласам бўлмасмиди чиқмасдан олдин, қизим,*

*Олма олтин бўлса гар сабоғи ҳам олтинда,
Куз кўйнида ялтираб боғ кўринди олдимда.*

*Олтин сабоғ олмани узиб бўлмас-ку, ахир,
Олма – олма, ердаги гиёҳ, гулмас-ку ахир.*

*Айтсам бўларкан аянг, сен, Чарос – эртагини
Эслаб бир кулишардик ҳув, „Шолғом“ эртагини.*

*Энди кеч, шу ҳислар-ла кўча-кўйда еламан,
Кўксим тўлдириб тоза ҳаво олиб келаман.*

БАҲОР

*Тўпалончи шамол тинчиди, тинди.
Унинг совуқ сасин этганча бекор, –
Қарасанг кўзларинг куйдириб энди
Гулханлар ёқмоқда қирларда баҳор.*

*Шабада шу ўтга урилиб кетиб,
Қўлини куйдириб югурди, елди.
Бу қадим дунёга чирой бахш этиб,
Қумурсқа, қалдирғоч, кабутар келди.*

Келди табиатга меҳнаткаш баҳор,
Ҳаммани бир меҳр, бир кўзда кўрди.
Ҳаттоки камтарин, камгап, ўгай қиз,
Мажнунтолнинг сочин қайтадан ўрди.

Қумлоқми, тошлоқми, кўкламнинг мулки, —
Бугун одам юрмас ерларда баҳор.
Яна авжга чиқди ўйину кулги,
Дилларда, тилларда, шеърларда баҳор.

Қалбин варрак қилиб учирворган ким,
Ким унга термулиб парвоз этади.
Содда дил, бағри кенг, бахмал баҳорим,
Ўйининг барчага бирдай этади.

Фақат ҳеч сездирмай, бесўз, бефарёд,
Кетиб қолма тағин бир тун ё наҳор.
Агар кетар бўлсанг мени ҳам уйғот,
Мени ҳам ўзингга ҳамроҳ қил, баҳор!

* * *

Кузакда маккадан бўшаган пайкал
Қаровсиз эркакнинг соқолларидай,
Унда қон топшириб қариган байтал
Пояни қиртишлар кўзларин очмай.

Болалар кўнглини этганча вайрон
Тушмаган баргларни дув-дув қоқарлар.
Энди қуёш топмай серраяр ҳайрон
Бошлари юлинган кунгабоқарлар.

Ўзини шоҳ санаб қиру қиёда
Баланд қоялардан жой излар лочин.
„Ором деганлари борми дунёда?“
Эринчоқ мезонлар ёзар қулочин.

Қушлар учиб кетди. Қолди сукунат.
Токларнинг қўйнида ухлайди баҳор.
„Етгандан бир энлик мактубинг жўнат...“
Дарахтлар энтикар, ҳаҳ онаизор.

Рутубат куйини тинглайди дунё,
Тунлари совқотар бу тошли тупроқ.
Садоқат дегани қани ўзи, оҳ,
Ҳувиллаб қолди-ку, тоғ бағри. Бироқ,

Чўққилар бошига йиғаркан булут
Шивирлаб заминни юпатар осмон:
„Босиб келаётган ваҳмни унут,
Баҳорнинг мангуга ухлаши ёлғон...“

* * *

Тонг ёришиб қолди. Ҳадемай
Қуёш найза қадайди кўкка.
Мен қанчалик ғамини емай,
Тун бари бир бормайди кўпга.

Тутмансин деб одамни хуни
Яшираман шу ҳақиқатни.
Тун билмайди битганин куни
Ва санамас ҳар дақиқани.

Шундан унга бўламан далда,
Сочларини силайман секин.
У бир қултум сув сўраганда
Азон янграб қолади лекин.

Қалқиб кетар қўлимдаги сув,
Узгарар тун авзойи, бети.
Юрагига тушади қўрқув,
Увишади туйқусдан эти.

*Ошкор бўлар оламга бу сир...
Нафаслари келади куннинг:
Қичқиради хўрозлар бир-бир,
Оқаради юзлари туннинг...*

АСКАРНИНГ ШЕЪРИ

*Дилга ёқар куйнинг маҳзун, майини.
Муғанний мунғайиб чалар найини.
Соқийга сўз йўқдир. Хайёмдан олиб
Тўхтамай, тинмайин мақтар майини.*

*Оҳубадан еллар сочимни тарар,
Ой йўлим ёритиб кўнглимга қарар.
Тоғдаги туйғусиз тошлар-да, ҳатто
Бир кун келиб, албат, кунимга ярар.*

*Ёзнинг меҳри менга ҳаддан зиёда,
Куз бошдан зар сочар пою пиёда.
Қаҳратон қишлардан совуқ қотган, деб
Баҳор гулхан ёқар қиру қиёда.*

*Фақат биргина сен мисли паризод –
Дастингдан кимларга қилай арзи дод:
Дунё менга пою патак бўлганда
Сен нега пойимдан чалдинг энди, бод?*

ОНАИЗОР

*Кеча туш кўрганмиш, келганмиш биров.
Ўғлидан ўзгага изламай таъбир:
„Эрта тонг палласи кириб келаров“,
Ярим тун уйида куйманар кампир.*

*Борлиқ жим, юлдузлар сақлайди сукут.
Она ўз-ўзига сўзлаб-пичирлаб,
Кенжасин кутмоққа кўрар тараддуд
Ахир туш ўнгидан келса не ажаб.*

*Эшикдан кирганда ўғлига она,
Албатта айтади ўнг келган тушин.
Сўнг ўйлар: „акаси, ака бегона,
Отаси бўлсайди бўлмасди иши.*

*Қачон кетар экан эртами индин,
Қанча пул керакдир унинг йўлига?
Айтганидан кўп ё оз берармикан,
Эҳ ўзи ҳам қарам ўғлин қўлига“...*

*Борлиқ жим, юлдузлар сақлайди сукут.
Она соғинчини айтиб пичирлаб,
Кенжасин кутмоққа кўрар тараддуд
Ахир туш ўнгидан келса не ажаб.*

Кеча туш кўрганмиш – келганмиш биров...

* * *

„Деворнинг кулоғи бор...“

Нақл

*Тўғри топдинг, мен сенга
Дилимни ҳеч ёрмадим.
Ҳақ дея бу дунёда
Сену менга бормадим.*

*Дунёни қўй, чўлдаги
Қамишнинг-да оғзи бўш.
Шундан мен билганимни
Айтолмасам, нетай, хўш?*

Тўғри дўсти содиқсан,
Бунга асло тараф йўқ.
Аммо шу феълингга ҳам
Менда мақтов, шараф йўқ.

Уйингда қамиш-қиёқ
Унмас гарчи баҳор, куз.
Боз устига иккимиз
Ўлтирибмиз юзма-юз.

Билганимни айтсам гар
Юрмай сарғая, сўла,
Бўғзимдаги ханжардан
Қутилардим бир йўла.

Айтсам англаганимни
Тўлиб дунёдаги кам,
Бор шодлигинг ўрнини
Эгаллайди ғам-алам.

Шул боис айтмай десам
Кўнглингнинг губори бор.
Айтар бўлсам жон жўра,
Уйингнинг девори бор.

* * *

„Ногоҳ ўлар бўлсам – сен сабаб“

А.Орипов

Сонсиз фожиалар бисёр ҳаётда,
Шаҳид кетганларга гувоҳ – сағана.

Пушкин йиқилиши тушганда ёдга,
Замон чириклиги қилар тантана.
Албат ҳар бир нарса ўзича ҳақдир...
Лекин адолатга тарих рўпара.

*Ҳайҳот Пушкин ёшин кўрмиш тақдир,
Лермонтов кўнглида сезганда яра.*

*Гарчи замон гулгун, лек фожиа бот –
Диёнат зориқса қиймат – қадрига.
Дуэлга чорлайди кўтариб фарёд.
Уни отолмайман, у эса сайёд.*

Ногоҳ йиқиламан мен ҳам қабрга.

* * *

Юртдошим, мархум Очил Қодировга

*Олис-олисларда йиғлар Қўшработ,
Эли қўйчивонсиз қоларку бу йил.
Хирмонда яйловни соғинади от,
Тўшига ботади эскирган айил.*

*Олисда бағрини тиғлар Қўшработ.
Сокин далалари яна ҳам жимжит.
Фақат гинғишганча қайдадир бот-бот,
Чўзиб увлаб кўяр бўрибосар ит.*

*Дарё тўлқинлари суронли жанггоҳ,
Ижрганиб ютар ўқларни дайди.
Кимдир нўртанага тўш урар ногоҳ,
Бу ўша чўпонга жуда ўхшайди.*

*Сузиб борар экан ҳаммадан олдин,
Қўшиқлар айтади мардонавор, шод.
У аниқ ишонар кун келар ойдин,
Унинг қўшиғини тинглар Қўшработ.*

Олис – олисларда йиғлар Қўшработ.

* * *

Юртни сўраб турган шаҳаншоҳмидинг,
Тунни сутга чайган малак-моҳмидинг,
Оҳулар кўксида озор-оҳмидинг,
Ёр, сенинг васлингга етолмадим мен.

Шоҳнинг одамлиги ёдига етди;
Ийиб гадосининг додига етди,
Гадо шоҳ бўлди – муродига етди,
Бир сенинг васлингга етолмадим мен.

Бошимдан олтинин сочдими кун, о,
Сим-сиёҳ сочимда битдими тун ё?
Билдим, бир кам экан беш кунлик дунё,
Ёр, сенинг васлингга етолмадим мен.

Алпомиш Барчинни қошига етди.
Ёсуман Фарҳоднинг бошига етди.
Исмин олган қизим ёшига етди
Бир сенинг васлингга етолмадим мен.

* * *

Кимга кераги бор танти кўнгилнинг,
Йўловчи шамоллар тингламас асло.
Уларнинг сенсиз ҳам ташвиши минг-минг,
Сенсиз ҳам шўрликлар қувғинди, гадо.

Ишониб бўлмайди юлдузларга ҳам –
Тунлар қучоғида ёнади фақат.
Боғларнинг бошидан ёғилган шабнам
Баҳорга нисбатан минг бор муваққат.

Фасллар бевафо, умр ўткинчи,
Дўстларинг хоиндир, душманинг номард.
Биламан, йўқолган мартнинг ҳам тинчи,
Февралдай тарк этар бир кун мени март.

Биламан, қолмади энди бирон сир,
Қолмади лоақал таскин ҳам дейсан.
Лекин тўлиб кетган дилни бари бир
Ишонгинг келади кимгадир баъзан.

* * *

Сен энди ҳеч қачон ушалмас орзу,
Силламни қуритган унут фармонсан.
Сен сўнган умидсан, қиррадор қайғу,
Аламсан, аттангсан афсус, армонсан...

Майлими, энди бир кўзгуга боқиб,
Чеҳраи зардимга бироз ачинсам:
Боиси бағримни ўтларга ёқиб,
Сен менинг юзимга тушган ажинсан.

Лабимдан сирғалиб синган табассум,
Кўзимда жон сақлаб турган кулгумсан.
Ташлаб кетолмайсан лоақал бир зум,
Сен бор йўқ бойлигим, бор-йўқ мулкимсан.

Ташлаб кетолмайсан, тарк этолмайсан,
Манзилинг олисдир, йўлинг хатарнок.
Қандайлар кетасан? Ростини айтсам,
Сен менинг сочимга оралаган оқ.

* * *

Гулласам ҳар баҳор гуллаган эдим,
Ёр дея сочимни юлмаган эдим.
Аммо Мажнунга ҳеч кулмаган эдим,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

Тун каби сим-сиёҳ тор бўлди кўнглим,
Бир қатим шуълага зор бўлди кўнглим.
Кимнинг қўлларида хор бўлди кўнглим,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

Жону жаҳонимда зирқирар минг ўқ,
Дилнинг шул оғриқдан айрилгиси йўқ,
Аммо ёрнинг сира қайрилгиси йўқ,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

Маликалар минг марта қоқса ҳам қошин
Эгмаган эдим-ку, бир бора бошим,
Воҳ, қирқни қоралаб қолганда ёшим,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

* * *

Қош қорая бошлади яна
Учди олис уфқлардан ранг.
Шаҳар узра жимирлаб ана
Юлдузчалар ёнади аранг.

Мен қишлоқни ўйлайман бу чоғ
Тупроқ йўллар тушар ёдимга.
Аммо йиллар дилга ташлаб доғ
Етмайди ҳеч арзи додимга.

Орзу умид ва турмуш, ташвиш
Юлди мени сенинг қўлингдан
Қишлоқ, энди еллар ёзу қиш
Ўғирлади ўнгу сўлингдан.

„От айланиб қозигини топар“.
Шу сўз дилда сўнмаган учқун.
Мен ҳам бир саман бўлсам гар,
Орзу – ипим узарман бир кун.

Ижобатлар бўлар ҳамроҳим
Ё босгайдир саробу абас.
Фақат ундан қодир илойим
Икки қадам ер буюрса бас.

ЭЙ ВАТАН

*Дунё дегинлари бунчалар кенг-а,
Мен яшай билмадим кўнглимга енга:
Кетар бўлсам доим, эй ватан, сенга
Тўйсам ўзим тўйдим, кўзим тўймади.*

*Қачонки йўл мени забтига олди
Хотир, хаёлларим толиқди, толди
Ва мудом кўзларим ортимда қолди,
Тўйсам ўзим тўйдим, кўзим тўймади.*

*Соғинч мени қай кун ел этди яна,
Орзу армонингга эл этди яна,
Кўзимнинг ёшини сел этди яна:
Тўйсам ўзим тўйдим, кўзим тўймади.*

* * *

*Боғда бўй сочиб гуллар
Райҳонлару жамбиллар,
Куйга тўлганда диллар
Келиб бир кўрмадингиз.
Баҳор фақат сизни деб,
Қир-адирга бериб зеб,
Борлиққа ёйганда сеп
Келиб бир кўрмадингиз.
Оламга тўлганда нур
Тонгда барглар тақиб дур
Елда солланди масрур
Келиб бир кўрмадингиз.
Баҳор ўтди, ёз ўтди,
Назокату ноз ўтди,
Ёшлик-қадди ғоз ўтди
Келиб бир кўрмадингиз.
Кўзларда сўлганимни,
Соғинчга тўлганимни,
Девона бўлганимни*

*Келиб бир кўрмадингиз.
Келиб бир кўрмадингиз...*

* * *

*Келмасангиз, келманг майлига,
Зўримиз йўқ, зоримиз бордир,
Чечанликда сиздай лайлига
Тенг келар ўз ёримиз бордир.*

*Келмасангиз, келманг, сўзига
Содиқ бўлган торимиз бордир.
Йўлимизга интиқ кўзига
Сурма сурган ёримиз бордир.*

*Келмасангиз келманг э, сирли
Қўлимизда торимиз бордир,
Қўшиқ қилиб айтса арзирли
Қоши камон ёримиз бордир.*

*Келмасангиз келманг, эл билган
Заримиз йўқ, зоримиз бордир.
Меҳримизни тўтиё қилган
Меҳрибон ўз ёримиз бордир.*

ОЙБАЛАНД

Тобора қорайиб бораётган умрим осмонида
кўринган илк Юлдуз – қизимга

Кўкбулоқлик Холмирза бахшининг ёлғизгина ўғли бор эди. У шу арзандаси олтига чиққанда эл чорлаб тўй қилди, холига яраша кўпқари берди. Чавандозлар урҳоси сўнгач, атрофга оқшом қўнғач бахшилар гурунги бошланди. Даврада Қаршида Бола бахши номини олган ўн олти ёшли Ёдгорбек ҳам ҳозир эди. Унинг дами баландлини ҳақидаги хабар бу ёқларга ҳам етиб келганидан иззат билан навбат берилди. Қатор-қатор термалар

гўкиб, „Алпомиш“у, „Гўрўғли“ни ёд ўкиб юрган Бола бахшининг бийрон тили шу тўйда тугилди. Билсангиз, тўйболанинг Эйбаланд деган опачаси бахши йигитнинг кўнглига кирган эди. Аммо у маҳал буни танаси бошқа Ойбаланд тугул, ҳали севги ўтида куймаган Бола бахшининг ўзи ҳам дурустроқ тушуниб этмади. Шу ваз достон айтишга чоғи келмади...

*Бир нима ғимирлаб кирди кўксима,
Эл, мендан ўпкалаб, мендан ўксима.
Жоним чиқай деру сиғмас бўғзима,
Менга не бўлди дўст, менга не бўлди.*

*Сеҳрини топтирмай сил қилар созим,
Ичимни куйдириб оқар овозим –
Баҳорим ўтмасдан келдимми ёзим,
Менга не бўлди дўст, менга не бўлди.*

*Осмоним оядай, ерим тангадай.
Юрагим юлқинар яна пайдар-пай.
Бу не синоатдур, бу не сирдур, ҳа-ай,
Менга не бўлди дўст, менга не бўлди.*

*Айтолмадим, энди юртга қайтайин мен,
Келиб келин тўйларида айтайин мен.
Танамдаги бу титроқни қайтайин мен,
Менга не бўлди дўст, менга не бўлди.*

*Йўқ десангиз хоҳ шоҳ айланг, хоҳ қул айланг,
Олтин, олмос юрагимни бир пул айланг,
Эл бўлсангиз узримни қабул айланг
Менга не бўлди дўст, менга не бўлди.*

Кўкбулоқлик эл чиқди – қистовга олмади. Бола бахши тонг отишини кутмаёқ йўлга тушди. Уни шу куйга солган Ойбаланд ҳали болалик ўйинларидан ортмаган, кўзига сурма тортмаган ўн тўрт ёшли қиз эди. Орадан ойлар, йиллар ўтди. Бола бахшининг доврўғи яна-да кенг ёйилди. Юраги эса Кўкбулоқни кўм-

сайверди. Ойбаланд ҳам ҳусни-малохатда тобора баландлайверди. Отасига тортиб, қўлига қўбиз олиб, қизийғарларда, сайилларда товушига тоб бераверди. Бир йил наврӯз Бола бахши яна Кўкбулоқни дараклади. Сумалак ўчоқ бошида ғимирлашаётган қиз-жувонларни кўзлаб, соз созлаб, хиргойи қилиб, товушини чархлади.

*Боқсам не-не гуллар талашиб чирой,
Рашкнинг оловида сарғайиб сўлар.
Кўзим ойнасига термулиб бир ой
Сочларин майдалаб ўрмоқчи бўлар.*

*Яна янги-янги ҳислар уйғотиб,
Қаранг, қарашлари қаҳрга тўлар.
Кипригидан отиб, юракка ботиб,
Қонимнинг рангини кўрмоқчи бўлар.*

*Мингта жони борлар қилич қошидан
Минг бора тирилса, минг бора ўлар.
Шундан, биттагина жонимда минг ғам,
Ул шу бир жонимни сўрмоқчи бўлар.*

Бахшилар гурунги бошланаётганини сезган полвонлар ҳам, варрағу чиллак учираётган ўйинқароқ болалар ҳам, ўчоқ бошида сумалакчи қиз-жувонлар ҳам шу ёққа оқиб келаверди. Йиғилганлар ичида Ойбаланднинг борлигини кўрган Бола бахши навбати етганда кенг арқонлаб, калта тушовлаб, илмоқли гаплардан ташлаб қизни айтишувга чорлади:

*Боладай кўзимни ёшлаб кетибман,
Эрларнинг дилини ғашлаб кетибман.
Яна қайтиб келдим, шошганимдан мен
Шу юртга кўнглимни ташлаб кетибман.*

*Кўкбулоқнинг сувларини сўйдим, сўйдим,
Зиллоллигин, ширинлигин бориб тўйдим.
Сойда сузган олов – ойин ичганимдан
Сиртим қолиб, ботинимдан бошлаб куйдим.*

*Ой ҳам унда янги эди, тигдор эди,
Шунда менинг товонимда мих бор эди.
Сувга тушган тошдай бўлиб кетганимни
Айтсам агар вақти-соат, миқдор эди.*

*Бугун ул ой тўлиб кўкдан боқиб турар,
Ёдгорнинг ҳам дунёсини ёқиб турар.
Ман-ман деган алп йигитлар термулгандан
Кўзларининг гавҳарлари оқиб турар.*

*Чақирганга қайрилмагай, бермагай сас,
Имлаганинг билан сира пастга тушмас.
Қасдга олиб, учиб бориб қучай десам
Одам асло учолмагай, одам қушмас.*

*Аммо ошиқ кўнглим ойни отиб олиб,
Тушмоғини пойлаб бунда ётиб олар.
Ҳеч бўлмаса ипак ипдай нурларидан
Калавалар ясаб аста тортиб олар.*

Ойбаланд гапнинг қаёққа қараб кетаётганини сизди. Аммо у маҳаллар унинг ўзи ҳам, кўзи ҳам осмонларда эди. Шу ваз элу юртнинг қараб турганини кўрган шаддод қиз шарт кесди:

*Ой олмоққа шул ошиқнинг қўйи етмас,
Қўйи етса етар, аммо ўйи етмас:
Осмон олис, ойи баланд, ушлайман деб,
Унча-мунча интилганнинг бўйи етмас.*

*Ойга ошиқ бўлганларга ғам келади,
Кута-кута кўзларига нам келади.
Тенгин топмай баланд дорга осилганнинг
Бу дунёда доим бири кам келади.*

*Ошиқ деган қадрин билса зор бўлмагай,
Кўзларига дунё бунча тор бўлмагай.
Кўриб-билиб юрганига кўнгил қўйса
Зор бўлару, ёр бўлар, ҳеч хор бўлмагай.*

Бола бахши:

*Ҳаҳ, қиз деган баҳор бўлса, бўлса ҳам куз,
Бўлса ҳам ой, бўлса-да бир ёруғ юлдуз,
Яхшимасми дўмбирага даъво қилмай
Ёр-ёр айтиб чалиб юрса гар чанқовуз...*

Ойбаланд:

*Эр деганнинг танига куч тўлса яхши.
Кураш тушган йигитда ор бўлса яхши.
Йўқса зўрдан-зур чиққанда фириб қилиб
Чалим берганидан кўра ўлса яхши.*

Бола бахши (Авжни баландроқ олсам Ойбаланднинг нафаси етмас...) деган ниятда сўзининг хижосини ошириб, оҳангини ўзгартирди:

*Гар айтсам тўлин ойнинг алдамчи сурури бор,
Юзида на андиша, на уят, гурури бор.
Кўп ҳам ҳаволаб кетмай паст тушса яхши эди,
Ахир ёноқларида офтобнинг нури бор.*

*Ойбаланд ҳаволаса ҳаволадики, пастламади:
Шундайлигин билиб ҳам гулин отган ким бўлди,
Тупроқларга қоришиб гули ётган ким бўлди.
Юзга қуёш нуруни жойлаб тунни ёритган
Ойга қараб ит каби улиётган ким бўлди.*

Суйганлар доим паст келади, деганлар ҳақ экан, Бола бахшининг ҳам дами кесилди:

*Шеър айтиб элма-эл юрган ҳам эдим,
Девсифат дулдуллар сурган ҳам эдим.
Сулувлар кўнглидан урган ҳам эдим
Энди кўнглидан дод этарман ўзим.*

*Ой, сени кўрганнинг кўзи қамашди,
Кўр бўлиб, йўлидан чиқди, адашди.
Борар жойим олис – Қаршининг дашти
Бу гал ҳам зор йиғлаб кетарман ўзим.*

*Айтсам, ишқ бобида тош экан бошим,
Кўриб қўй, турибман кўзимда ёшим.
Мақсад манзилимга, эй қалам қошим,
Ҳамроҳсиз қандайлар етарман ўзим.*

Бола бахши этагани қоқиб, даврани тарк этди ва шу кетганича қайтиб Кўкбулоқни даракламади...

Бахши йигит ўз юртида юратурсин, энди гапни Ойбаланддан эшитинг. Ўша учрашувдан озми-кўпми вақт ўтиб, қиз таслим бўлганини, Бола бахшининг севгисига енгилганини сизди. Зимдан йўлларга кўз тутиб, нафасини ичига ютиб, бор дунёси бир тутам бўлиб юраверди. Кўкбулоққа такрор-такрор сеп ёзиб бахорлар, кумуш тусли наҳорлар қайтди, аммо Бола бахши қайтмади.

Дарё тоғнинг пойига келмаса, тоғ дарё бўйига борибди, деганлар ҳам рост экан... Осмон тугул аллақачон отдан ҳам, эгардан ҳам тушиб қолган Ойбаланд бир куни негалигини ўзи ҳам билмай Қашқадарё томонларга йўл олди ва иттифоқо Қаршида, қарсиллаган бир тўй устида Бола бахшини учратди, айтишувга тушди. Навбати етганда ошиқнинг ўйиндан ташқарида эканини билди, аммо барибир дардини дастурхон қилди:

*От айланиб қозигини топганида,
Яхши-ёмон изларни қор ёпганида,
Эр йигитлар келиб улоқ чопганида,
Мен кимларнинг йўлларига нурлар тўшай.*

*Неча кўклам келиб мени дараклади,
Олтин еллар сочларимни тароқлади,
Қизгалдоқлар чиқиб бошин сараклади,
Мен кимларнинг йўлларига нурлар тўшай.*

*Баҳор ўтиб, ёз бўлганида чанглар ютиб,
Қувонч-шодлик оз бўлганида ғамлар ютиб,
Келарди деб, рост бўлганда дамлар ютиб,
Мен кимларнинг йўлларига нурлар тўшай.*

*Олтин кузак маънос титроқ солиб танга
Дарахтларнинг юрак-бағри сўкилганда,
Сабри тугаб, нақш оламлар тўкилганда,
Мен кимларнинг йўлларига нурлар тўшай.*

Йигит Ойбаланднинг дилидаги дарзни илғади. Аммо энди у илгариги, тўрт мучаси тугал Бола бахши эмас эди. Бу орада у бир оёғу бир қўли „мулки афғон бўлиб“ кетганидан ўзини Ойбаландга тенг қўёлмайдиган ҳолга тушганди. Шу вайдан фақат суюқлисининг ҳаққи-ҳурмати даврага тушиб хиргойи қила бошлади. Кимдир оҳангини топиб жўр бўлди.

*Бўйим чўздим, қўлим чўздим – ҳеч етмадим:
Ой, кўнглимнинг кўкка учган оҳидирсан.
Энди юксал, юксал сира паст кетмагин,
Сен юлдузлар иқлимининг шоҳидирсан.*

*Билсанг асли ой осмонга ярашгайдур,
Ойдинингда толлар сочин тарашгайдур.
Сузиб юрсанг тун рангини айлаб бекор
Ёш-яланглар юрак ютиб қарашгайдур.*

*Паст кетмагин, пастда тиғдор юраклар бор,
Улар сенга кўзлар қисиб, қошлар қоқгай.
Қўлин чўзиб етолмаган қай навбакор
Юзингда кўз борми демай тошлар отгай.*

*Паст тушмасанг дов-дарахтлар зарлик бўлар,
Тушсанг агар юрар йўлинг жарлик бўлар.
Сўнг зимистон ичра қолган бу дунёда
Йиғлаб-йиғлаб эслайдиган ғарлик бўлар.*

Куйиб қолдим, севгим – олма ниҳолини
Куз етмасдан ёвуз еллар қоқиб кетди.
Япроқлари пардай тўзиб, ариқларда
Олмалари қалқиб-қалқиб оқиб кетди.

Энди ишон, хоҳ ёлғон, хоҳ рост айтайин,
Энди чида, хоҳи кўп, хоҳ оз айтайин
Ўзинг сўйлар, шу яланғоч шохлар билан
Қандай куйлай, қандай қилиб роз айтайин.

Балки шеърлар ўқирмидим титраб-титраб,
Тили ширин, япроқлари майда эдим.
Эй ой, энди юксакда қол, юксакда, воҳ,
Менга шамол етмасидан қайда эдинг.

Моҳим, энди юрар йўлинг осмон бўлсин,
Пастламагин, яшаш менга осон бўлсин.
Қўргоним йўқ, қиличим йўқ, қалқоним йўқ,
Яратганнинг ўзи сенга посбон бўлсин.

Бор гапдан воқиф бўлган Ойбаланд кўзининг ёшини сел
қилиб янада шиддат билан пастлайверди, пастлайверди...

Осмондаги ой эмас, мен ер бўлайин,
Пешонангда реза-реза тер бўлайин,
Лабларингда қўшиқ бўлай, шеър бўлайин,
Ой тугилди. Куйган ойни кўргин, эй ёр.

Дарахтларнинг кўйлаклари эмасдир зар –
Умрим тунлар ичра кечар кўр ҳамда кар,
Бу ҳолатнинг боисини сўрсанг агар
Ой тугилди. Куйган ойни кўргин, эй ёр.

Заминдан ҳам, замондан ҳам оғир ўйинг,
Мен-ку ерман, эгилсанг бас, етар бўйинг,
Овулдошу элдошлари кўриб қўйинг,
Ой тугилди. Куйган ойни кўринг, эй ёр.

*Ризолик бер, хизматингга шимардим енг,
Шу йўл билан азоблардан қутилдим мен,
Иқрор бўлдим, ютилдим мен, ютилдим мен,
Ой тутилди. Куйган ойни кўринг, эй ёр...*

Даврадагилар бир лаҳза саросимага тушиб қолди. Овсаррок биров тўйхона чироқларининг ойдинлигиданми, ишқилиб ўзича: „Аёлдан ҳам баҳши чиқармиди“, деб гўлдирарди. Сесканиб кетиб илкис фалакка боқдим: осмонда ой куйиб ётарди...

* * *

*Сизни кўриб ўтларда қолган
Жонимнинг кўп ғамин егансиз.
Аммо дилга ошиён солган
Сўзингизни билмас экансиз.*

*Нигоҳингиз кўкларга тўшаб
Ой – юлдузлар шоҳи дегансиз.
Асли ойни кўролган ўшал
Кўзингизни билмас экансиз.*

*Хушлагайдир билмаган билган
Сиз шунчалар бекўст бекамсиз:
Дунёларни минг билган билан
Ўзингизни билмас экансиз.*

* * *

*Йўлларга термулиб толдим,
Кўзимдан қомад, қаддингиз,
Оқибат мунгайиб қолдим:
Ёр, нега сиз келмадингиз?*

*Шамол ётди, тонглар отди.
Такрор умидим уйғотди.
Аммо йўл кўзимга ботди,
Ёр, нега сиз келмадингиз?*

Ё кимлардир қошлар қоқиб
Кўнглингизга қўл солдими,
Ё биз каби ошиқларнинг
Қадри ерларда қолдими?

Хоҳишингиз бўлдими танг,
Сизгайдими ҳеч ҳаддингиз?
Қушлар ҳам келди қайтадан,
Ёр, нега сиз келмадингиз?

Шул ғариб кўнглимга қараб,
Толларнинг сочини тараб
Баҳор келди минг марталаб,
Ёр, нега сиз келмадингиз?

Соғинчимдан кулди дунё,
Дунё кулишдан толдими?
Биздай содда ошиқлар ё
Фақат шеърларда қолдими?

Йўлларга термулиб толдим...

* * *

Мен яхши кўряпман сизни тобора.
Тобора кўзимдан йитмоқда туман,
Қарангиз, қисқариб боряпти ора,
Орада тўсиқ йўқ энди умам.

Мен яхши кўряпман сизни кун сайин,
Кун сайин яқиндир дийдорингиз, ёр.
Йўллар кўп равондир, ҳаво ҳам майин,
Майин сунмоқдадир косагул, аёллар.

Мен яхши кўряпман сизни шунчалик,
Шунчалик муҳимдир энди зор, додим:
Худойим, ишқилиб салому алик
Умрича бўлса бас, қолган ҳаётим.

Мен яхши кўряпман сизни тобора...

** * **

*Баҳордан гул узолмадим ёр,
Сочларингга тузолмадим ёр.
Куч топмадим, андишанинг зўр
Деворини бузолмадим ёр.*

*Баҳор эса тарк этди кетди,
Чақмоқ экан ярқ этди кетди.
Кўзимни бир очиб-юмгунча
Кўз ёшига ғарқ этди кетди.*

*Бу дунёдан безаман энди,
Ўзимни кўп сезаман энди.
Шамол каби далли-девона
Армон даштин кезаман энди.*

*Асли бари ўзимдан ўтар,
Тил билмаган сўзимдан ўтар.
Шундан эди юзингни ювган
Дарё менинг кўзимдан ўтар.*

Баҳордан гул узолмадим ёр...

** * **

*Гулга кирган боғларим қолди,
Қирчиллама чоғларим қолди,
Талқон бўлмай тоғларим қолди,
Мен ёшликни тарк этиб кетдим.*

*Ишқ келдими, қийнади бир сир,
Шул сезимга бўлмай деб асир,
Қўл силтадим барига басир,
Мен ёшликни тарк этиб кетдим.*

Кўнглимни ҳеч этмадим бозор,
Суйганимга бермадим озор.
Мажнун мисол бўлмасдан хор-зор
Мен ёшликни тарк этиб кетдим.

Юрагимни рашкларда ёқиб,
Тоҳир каби юрмай деб оқиб
Толеимга этагим қоқиб,
Мен ёшликни тарк этиб кетдим.

Гул фаслида қолмагай дунё.
Хайр, Лайли, алвидо, Зухро.
Ёшлик мени тарк этмай илло,
Мен ёшликни тарк этиб кетдим.

* * *

Сени деб билмасман тиним нима ул
Тежаб-тергаганим сеники буткул.

Юрагимни ютиб топганим сенга,
Тийинни-тийинга уриб топганим сенга.

Боболарим ётган ерларим қолар,
Шамоллар шовири – шеърларим қолар.

Узилган кунидан насибам, ноним
Сенгадир шеър ёзиб орттирган номим,

То умр ўткинчи экан – нетарман,
Эртами-кеч барини ташлаб кетарман.

Кетарман тупроққа тенг бўлиб, илло
Бу-чи парвойингдан келмайди аммо.

Боиси, сен ўжар боламсан дунё.
Бўғзимга сиғмаган ноламсан, дунё.

*Зорларни билмаган золим, зўримсан,
Дунё, сен энг эрка меросхўримсан.*

АЁЛ

*Куя-куя кунчил ёсуман
Ўртамизда бўлганда туман,
Сени яхши кўрдим, бари бир,
Сумбул сочли эй ширин сухан.*

*Юзингни тўсганда паранжи,
Бари бир, хоҳ ранжима-ранжи,
Сени яхши кўриб юрдим мен,
Эй гулларнинг гавҳари, ганжи.*

*Тун қўйнида йилт этган бир шам
Умидимга бўлмаса ҳам шан,
Сени яна яхши кўрдим-ей,
Менинг кўзим кун каби равшан.*

*Аммо ҳеч боқмайсан чақирсам,
Ё овозим етмайми, жимсан.
Сени ҳамон яхши кўргумдир,
Сен шу қадар кўзга яқинсан.*

*Етгудайсан қўлим чўзсам, о,
Бунга қайдин куч топай аммо.
Сени жуда яхши кўраман,
Эй заминда қолган ҳурлиқо.*

*Нега ҳолимни ҳеч сўрмайсан,
Кўзимга боқиб соч ўрмайсан.
Сени яхши кўраман мудом,
Сен-чи, мени асло кўрмайсан.*

БУ ТУН

Хуршид ДАВРОНга

*Тун. Манзарага чиқдим тонг кутиб,
Шовқин-сурон тегди жонимга.
Бу одамлар юрагин ютиб,
Тоза ташна қилди қонимга.*

*Тайёралар бўлганда канда
Қаторларда ўтар пишқириб.
Оддий бир сўз билан айтганда
Ҳамма тонгга шошар ишқилиб.*

*Билиб-билмай ҳатто ўзлари
Саҳарлардан кутиб шон-шараф,
Келажакка шошар ёш-қари,
Шошар тинмай олдинга қараб.*

*Тун-кун демай бечидам, бетин,
Билмай ором, билмай ҳаловат
Югуради, ейди ич-этин,
Гоҳ бахт кўрар ва гоҳ талофат.*

*Мен-чи, куздай ғариб, бенаво,
Деразадан турардим боқиб.
Келажакка қараб бир дунё,
Битта дарё борарди оқиб.*

*Озод ўйлар сочларин ўрдим,
/О, бунча дўнг хаёллар арши/
Шунда ногоҳ бир шуъла кўрдим,
У борарди оқимга қарши.*

*Шовқин-сурон тўла дунёда
Қўлларида фонуси... ё раб,
Фақат бир зот пою пиёда
Кетар эди ўтмишга қараб.*

ДЎНГБЎЙИН

У айтди: „Дахлим йўқ бундайн ишга,
Менинг ҳаётимга қўшмагин захар.
Лекин тайёрдурман мағрур ўлишга,
Бўйнимга шу айбни қўйиб берсанг гар...“

Кўнглига тор келиб бу ёруғ жаҳон,
Исбот талаб қилди мендан бесабр.
Ўлимдан қўрқмади – ҳеч қайси замон
Гуноҳсиз одамни ўлдирмас ахир.

У қасамлар ичди бечидам, бетин,
Алдасам тепамда шоҳид деб Аллоҳ.
Гапига ишонса бўларди, лекин
Унга ўхшар эди эгасиз гуноҳ.

Даст калта бўлса-да, бор эди чидам,
Бари бир кўрсатиб унга кучимни
Бўйнига қўяман дедим, ўлсам ҳам
Ёрдамга чақирмай туриб ҳеч кимни...

Аммо кўзлаб юрар ҳамон у кўкни,
Яшайман ҳамон бошим қуйида,
Гуноҳ деб аталган бу оғир юкни
Қўйиб беролмасдан баланд бўйнига.

1988 й.

* * *

Куз. Кўкни тутаркан турна тизими
Кимсасиз боғларда ўй суриб якка,
Овутганим каби қиммат қизимни
Мен яна эртаклар айтдим юракка.

Фарҳоднинг фироқин айтдим қайтадан,
Шириннинг шукуҳин шеър қилдим такрор.
Билмадим, учрадим унга қайданам,
Юрак ҳам бўлурми шунчалар танг, тор.

Аен нега ишондим бору биримни,
Течун дўст киришдим синамай нетмай?
Агар ташлаб кетсам бутун сиримни
Ўнё билиб олар воҳ энди нетай.

Тетайин кўнглингга қарайман шундан,
Ўлтиғидан олиб бўламан далда.
Ўйниқса дунёга куз келган кундан
Ўшайман гўдакдай юракни алдаб.

Ўйниқса, шамоллар боғларни силкиб,
Ўазонлар дувиллаб тўкилган пайти,
Ўанида бир титроқ қўзғалиб илкис
Ўинг ялин, минг ёлвор — гапга кирмайди.

Ўугун ҳам унутиб бутун оламни
Ўланғоч боғларда ўй суриб якка,
Ўвутганим каби беуй боламни
Ўланиб эртаклар айтдим юракка.

* * *

Ўақир бўлсанг, фуқаро бўлсанг,
Ўрсанг йиртиқ тўнинг елкангда.
Ўақат севгинг сабаб қишда ҳам
Ўароратинг сўнмаса танда.

Ўрагингда унган шу гулга
Ўеча-кундуз тарасанг сувлар.
Ўшайверсанг умидинг улкан,
Ўзинг олтин ва ўзинг заргар.

Ўшайверсанг ойдай бир қизга
Ўор-ўғингни бахш этиб буткул.
Ўожу тахтдан олис-олисда,
Ўзинг подшоҳ ҳамда ўзинг қул.

Кўп серямоқ эрса-да тўнинг
Бутун бўлса сенда ирода.
Яшайверсанг орзуйинг минг-минг,
Ўзинг соқий ҳам ўзинг бода.

Яшайверсанг... ва лекин бир кун
Худди ҳаққи бордаин, тикка
Кириб келса кўнглингга дилхун,
Амри вожиб қайсар малика.

Сўнг кун бўйи кўзингдан кетмай
Юрагингда сайр этиб юрса.
Бирон оғиз сўрамай-нетмай
Авайлаган гулингдан кулса.

Вужудингни босса таҳлика
Арзигайдир индамай ўлсанг,
Севиб қолса сени малика,
Сен-чи, фақир фуқаро бўлсанг.

* * *

Еру фалакка ҳам ишонмай, уни
Кўйгали жой топмай юрамиз мақтаб.
Кўп зўр бўлмаса-да кўрсатган куни
Шоирлар шеър ёзар ҳар кун у ҳақда.

Кўпчилик қатори у ҳам аслида
Ёлгоннинг фарзанди, ҳақнинг қироли,
Осмондан тушмаган,
Баҳор фаслида
Тупроқдан чиққандир янтоқ мисоли.

Бахт қуши кўнмаган ҳеч тепасига,
Хотин томонидан ялчиган бир оз.
Шу важ эшак мия қув бекасига
Бор-йўғи қул каби қарамдир, холос.

*Бахт қуши қўнмаган, унга, тушунинг,
Айланиб-ўргилиб юрманг қошидан.
Борган қорни оғриб қолган бир қушнинг
Учиб ўтаётиб унинг бошидан.*

** * **

*Юрагимни ютиб бу ерга келсам
Дунёни босганди сеҳрли сукут.
Тонгларнинг муз каби арвоҳи – елдан
Ўчоқлар бағридан ўрлар эди дуд.*

*Вулқон – важоҳатин тишида тишлаб
Сукутга чўмганди бунда тоғу тош.
Фақат ўз-ўзига очганича лаб
Дарахтлар чайқарди бир маромда бош.*

*Қушлар воқиф айлаб сирдан бир-бирин
Она тилларида сўйларди там-там.
Бир мендан қизғониб дунёнинг сирин
Шамоллар юрарди тилига маҳкам.*

*Тунлари бошимда чироқлар ёқиб
Юлдузлар жимгина сочардилар зар.
Ёнимда гунг дарё борарди оқиб,
Борарди тошюрак, тилсиз одамлар.*

*Дилим, бу сукутни уқдингми, сен, хўш?
Дилим, улар шунга келишган, кўнган
Ва адо бўлсин деб мендай оғзи бўш
Шундайин сеҳрли сабрга дўнган.*

*Дилим, о менинг девона дилим, маҳкам бўл,
Билмасанг билмабсан дунёнинг дардин.
Қарагин, пойингда тўлғонар бир йўл,
Қарагин, дарахтлар тўкяпти баргин.*

*Кўрасан, бир куни шу йўл тугайди,
Бир кун атир гулдай очилади сир.
Эҳтимол, турналар қайтаётган пайти
Оғриқдан оҳ тортиб юборар кимдир.*

КУЗАТИШ

Сен менинг кўнглима кўкламда кирдинг...

*Руҳим осмонига, эл ётар олди
Қоп-қора булутлар чиқдилар сузиб.
Жўнадинг – менсиз ҳам ошиғинг олчи.
Шамоллар уйғонди дунёни бузиб.*

*Сўнг ёмғир... ҳар қалай сен буни тушун,
Ҳар тугал кўклам бу – ёмғирли кунлар.
Руҳимда булутлар йиғлади юм-юм –
Номардман, томчи ёш тўккан бўлсам гар.*

*Жўнадинг боқмасдан на ўнгу на сўл,
Бир сўз демоғимга очирмасдан лаб
Руҳимда ёмғирлар ёғаверди, сўнг
Селлари кўзимдан оқди шариллаб...*

* * *

*Кел, эй кўнглим, милён йиллик аразларни унутгил,
Сен гуноҳкор, мен – ҳақ деган фаразларни унутгил.*

*Билсанг агар талош бўлган адолат бир донадир,
Сен билан мен оға-ини, у-чи бизга онадир.*

*Кўнгилсизлик оғу экан еганим – ёвонимга,
Йўлда ётган тош экан у ботди-ку товонимга.*

*Йўлларингга кўз тикиб зор нурсизланар назарим,
Асли сени чорламоққа на зўрим бор, на зарим.*

Дақат сенсиз бу дунёда кўп тар қолган жойим бор,
Келсанг мудом қўлларимда бир пиёла чойим бор.

Қалдирғочдай ҳеч қурса бир баҳорларда кел, кўнглим,
Ганти дўстдай эшик қоқиб наҳорларда кел, кўнглим.

Гун-кечалар чўмилиб ой кўзимдаги ёшимга,
Ўтдай оппоқ шуълаларин тўкиб кетди бошимга.

Эртиқ сени қистамоққа кўп ҳам сиғмайди ҳаддим,
Шундан айтгил камон бўлмай адл қоматим, қаддим:

Ўйинқароғ болаликдай қаерларга кетгансан,
Кимларни гул-гул яшнатиб, кимни шодмон этгансан.

Келмасанг гар бу умрни билолмасман, нетурман,
Ё манзилинг айт ортингдан бошим олиб кетурман.

Кел, эй кўнглим, милён йиллик аразларни унутгил...

ШЕЪР

Бу кўшиқни мендан илгари
Айтиб кўймиш Навоий, Бобур.
Лекин нетай яшаган сари
Пасаймади кўксимда ҳовур.

Кўринса-да гарчи кўп сермунг,
Юлдузларга кўнглини ёриб,
Ҳали-ҳамон йиғлайди юм-юм
Рауф Парни, Абдулла Ориф.

Бу кўшиқнинг баланд авжига
Кимларнингдир етмай овози,
Юрарлар ич фикри ичида
Қўлларида бузилган сози.

*Жисму жоним этганча нимта
Етмасайди бошга бу вулқон,
Ахир менинг томирларимда
Тобора тез оқаяпти қон.*

*Тобора тун-куним қаронғу
Осмонимда қуёш йўқ, ой йўқ.
Ер ошимга қўшяпти оғу,
Оёғимни босмоққа жой йўқ.*

*Шунданми бу дунёнинг мудом
Кўринмайди тоқию таги.
Мени эса сақлайди омон
Куйиб-куйиб куйлаш истаги.*

*Биламанки, нафасим етмас.
Энди, майли, койима-койи,
Мен бари бир чиқармасдан сас
Бу қўшиқни қилгум хиргойи.*

УХЛАЁТГАН ОДАМ

* * *

Кўнглимда туғилди сафарга майл.
Хоҳишни енгмоғлик душвордир, ахир,
Шаҳарга кетяпман, қишлоғим, хайр.
Қишлоқ-чи, бирам жим, бирам тошбағир.

Далалар ифори ўзимда қолди.
Ўшал дил тусаган серҳашам маъво –
Мени ҳам сершовқин бағрига олди,
Аммо у нечундир бефарқ, бепарво.

ҚИШЛОҚ БОЛАЛАРИ

Қуш уйқу елларга ўхшайди улар...

Кўклам ўйнай-ўйнай қир далаларда
Қишлоқда ҳаммадан кейинроқ ётар
Ва шошиб уйғонар яна саҳарда –
Уят кўкрагига тош бўлиб ботар.

Оналар, янгалар сут соғса „пов-пов“
Атрофида бўлар гирдикапалак.
Шундан димоқларнинг қитиқлар бир ров
Қайдадир рангталаб пишган ҳандлак.

Жавзо кунларида билмасдан тиним
Шундоқ ёнгинангда елиб-югурар.
Тушгача майизлар қуритади жим,
Тушдан сўнг хирмонда бугдой совулар.

Ўзалар оралаб куз келса заррин,
Деҳқонларга камар бўлиб юради.
Ё келинчакларнинг беланчакларин
Тебратиб, шийпонга қараб туради.

Сўнг янги йил билан бараварига
Қишлоққа изиллаб қиш кириб келар
Ва шамоллар ўсиб кўпқариларда
Довжурак довулга айланиб кетар.

* * *

Мана бу ҳовлига уруш тош отган,
Дераза боқади кўзлари синиб.
Кампир, она эса сандиқда ётган
Учбурчак хатларга яшар исиниб.

Унинг дарвозада отади тонги,
Куни ҳам дарвоза олдида тугар.
Уйламоқчи бўлган уч паҳлавони
Қирқ йилки, қайдадир урушни қувар.

ЎЗГА

Кўкламнинг пойига /кўшиқлар битиб/
Тиз чўкдим суяксиз одамларга хос.
Бугун боғларимдан баҳорлар кетиб,
Бугун фармонингга мантазирман, ёз.

Баҳорга кетма деб ёлворганларим
Сенинг келишингга нафратим эмас.
У менинг Нуриям – синглим, сарварим,
Сингилнинг кўнглини олмаса бўлмас.

Ўзимни оқламам, сени овутмам,
Шунчаки бор гапни айтгумдир холос.
Ва шунинг-чун жуда иссиқ бўлсанг ҳам,
Сенда ҳам, сени ҳам яшайдурман ёз.

Сен эса дўст каби ранжимамай мендан
Гуллайвер, гуллайвер, гуллайвер дуркун.
Мен сени ҳеч қачон унутмагайман,
Мен сени эслайман ёмғирли бир кун.

ЮПАНЧ

Сен мени кечиргил, сен мени тушун...

*Пойимга чалкашдинг елиб-югуриб
Ва ле бас келолмай толиқдинг, толдинг.
Яланг оёгингга тиконлар кириб,
Изларимдан ночор термулиб қолдинг.*

*Қолдинг эгат ичра кўзларинг ёшли.
Мен кетдим ортимга қарамасдан тик.
Сўнг кунлар бошланди иссиқ, қуёшли.
Мендан ранжимагин, ахир болалик.*

*Бу ер бир боғ эрур гуллашга кирган,
Кўзларга кўринмас оёқнинг ости.
Сенинг кўйлагинг-чи, боз боз йиртилган,
Сени обкелишга ор қилдим рости.*

*Эндига сафарим гарчи яқиндир,
Гарчи бу йўлларда керакдир йўлдош.
Гарчи ёшлик умрим олов, чақиндир,
Бари бир уни ҳам қилолмам йўлдош.*

*Энди борар йўлим қорли, қировли,
Дарахтлар туради мармар кўйлақда.
Тўхтар манзилимда жимжит бир ҳовли,
Обтовалар мени кутар йўлақда.*

*У ерда янграмас қаҳқаҳа, жаранг,
Гап борар фарзандлар, тўй борасида.
...Бу шўх ёшликни ҳам обкетолмайман,
Сочига оқ тушган одамлар орасига.*

Сен мени кечиргил, сен мени тушун.

* * *

Кўклам келиб пахтанинг ишлари қайнаб кетди,
Қизлар гулин термагач баҳор ҳам айнаб кетди.
Жавзо қуёши эса уларнинг дуррасидан
Кўп чиройли гулларни саралаб, сайлаб кетди.

Ўза – нашид, нажотсиз... Қурт-қумурсқа кетар еб,
Ўсма қўйиб қошингга бераверсанг юзга зеб.
Жон қадрини билганлар олд-ортга боқмай қочди;
„Қизлар қилсин бу ишни, қизларнинг жони қирқ“, деб.

Ўза меҳрга муҳтож бутун йил – ўн икки ой.
Бир кун кўнглин сўрмасанг йиллик ишинг бекор, ҳой.
Кўнглини кўтаролмай бемор, беланги бўлиб,
Елкаси ер кўрмас не ботирларнинг ҳоли вой.

Қуёшнинг қиличидан қоралардан қон чиқди,
Саратоннинг селида сариқлардан жон чиқди.
Фақат ёз уммонидан кузак отли қирғоққа
Гулларин ўғирлатган қизлар боз омон чиқди.

Бундайин меҳнат йўқдир ҳеч миллат, ҳеч бир ирқда,
Кўз тегмасин жонига чўғ солай исиріққа.
Йигитлар, чекимизда пахта эсмоғ бор экан,
Яхшиям бахтимизга қизларнинг жони қирқта.

УМРЗОҚ ШЕЪР

Орзулари осмон болалик пайтим,
Ҳайрат, ҳаяжондан ҳовучлаб юрак,
Не бир йиғинларда неча бор айтдим:
„Бизнинг кўчада ҳам байрам бўлажак...“

Бу Гофур Гуломнинг муждаси, шеъри,
Ҳар ғалаба куни айтардим ёддан.
Айтардим ҳижжалаб ва чертиб-чертиб,
Шукроналар айлаб шундай ҳаётга.

Бўйимни ўстирди ёғилган қарсақ,
Дийдамни юмшатди кўз ёшлар-дарё.
Қўлсиз боболарнинг кўкраги харсанг,
Муқаддас хотира,

муаззам фарёд.

Улар тилга кирса вужудим қулоқ,
Бутун нафасимни ичимга ютдим.
Шундан кўкрагимда кўз очиб булоқ
Мен Ғофур Ғуломни йўлини тутдим.

Бугун ул чолларнинг кўпи йўқ – умр.
Бори ҳам кўчага боқаркан интиқ,
Харсанг – хотирага урилар бир-бир
Дунёда кўргани бешотар милтиқ.

Ҳаммаси кўзига келади қайтиб,
Шунданми кунлардан юраги зада.
Пахтакор ўқувчи қизлар шеър айтиб,
Дарёдай оқади ахир кўчада.

Айтинг, чимчилайин қай бир еримни,
Айтинг шоирлигим неча пуллик гап.
Токи бирон кунни, бирон шеъримни
Юрагин ҳовучлаб айтмаса мактаб?!

Ахир мушоира бўлса гар қайда
Менинг шоир кўнглим гулдай сўлажак.
Мудом ўша бир шеър жаранглар қайта:
„Бизнинг кўчада ҳам байрам бўлажак...“.

* * *

Бу аёл эридан муҳаббат кутди,
Меҳр кутиб юрди қайнонаси.
Эр ширин сўзини бегона тутди,
Меҳрини қизғонди қайнонаси ҳам.

Бу аёл мөндән ҳам шафқат тиланди,
Сиздән-да сўраниб эъзоз, эътибор
Яшади ўзининг ёлғиз дилбанди –
Ўғлининг оловдай нигоҳига зор.

Мен-ку тингламадим унинг додини,
Сиз ҳам қилмадингиз зорига парво.
Энди эса олиб хотир, ёдини,
Кўп ёруғ сўзларни айтаяпмиз, о.

Бу аёл яшади меҳрга муҳтож,
Эътибордан қолиб қаттиқ совқотди.
Сўнг исинмоқ бўлиб ночор, ноилож
Ўзини оловнинг қўйнига отди.

Бу аёл бизлардан муҳаббат кутди...

* * *

Бугун туриб-туриб кўкайим чўкди
Сизни кўргим келди дафъатан, туйқус.
Боғларда дарахтлар кўнглини тўкди:
„Алдади. Келмайди. Умидингни уз...“

Шундай оқшом олди, тонготар олди,
Сиз келар йўлларга боқдим интизор.
Билмайман, боғларга ким кўнгил солди,
Боғларнинг мен билан нима иши бор?!

Нима иши бор йўлнинг мен билан?
Ранжиб юришимдан не нафдир унга?!
Йўл нега эшилиб кулгани-кулган,
Менинг тош бошимга тушган кундан?!

Баттар ловуллашиб истагим чўгин
Қаро тун шошилиб қўнди елкамга.
Булар бунча куйди менинг бор-йўғи
Ёр, сизни бир бора кўргим келганга?!

ЭНАМНИНГ ШЕЪРИ

*Тик турсанг етгудай пасаяр осмон.
Қад кериб бемалол юра олмайсан.
Яшамоқ улкандир сен митти бир жон,
Минг бир юмушига улгуролмайсан.*

*Қулоқни тешгудай чиққиллар соат,
Шу қадар дафъатан қисқарар кундуз.
Хатто, кўзларингга кўринади вақт,
Бир куни умрингга кириб келса куз.*

*Сен билан ҳеч кимнинг бўлмайди иши,
Ҳамма ўз йўлида юргани-юрган.
Сенда боланг гами, боланг ташвиши,
Дунё манглайингга келади бирдан.*

БЕҲИ ДАРАХТИ

*Ҳасрат – беҳиларни тўкмайди асло,
Кўрқар оёқости бўлишдан бир кун.
Куз унинг ниятин тушунмай аммо,
Қошига бостириб келади дилхун.*

*Лекин беҳиларнинг сабоғи маҳкам,
Қадрини ер қилмай турар сернуфуз.
Сўнг ҳаққи бордайн бепарво, беғам
Уни юлқий бошлар ёқавайрон куз.*

*Яна ёвузроқ кўринмоқ бўлиб,
Баргларин эринмай, битталаб юлар.
Ўз қилган ишидан ўзи завқ олиб
Яланғоч дарахтнинг устидан кулар.*

*Оч, ўткир шамоллар изиллаб, дайдиб,
Дафъатан совқотиб кетса ҳам дунё,
Бу дарахт совуқ, деб ҳеч гапирмайди,
Ҳасрат – беҳиларин тўкмайди асло.*

ҚИШ

*Мен ҳақда кўнгилдан кечган гапларни
Эланиб-эланиб ун бўлиб айтар.
Мендай қаттиқ қулоқ, мендай тош карнинг
Қулоғига қуйиб, қўйилиб айтар.*

*Фақат тингламайман, ўзимни ўзим
Ҳаммадан комрон кўравераман.
У гап уқтиради қулоғим чўзиб,
Мен бурнимни тортиб юравераман.*

*Орқамдан гапирмас, кўнгли, кўксини,
Ўртага солади юз-кўзим демай.
Баъзан ёниб айтар, баъзан ўксиниб,
Мен яшайман унинг қадрига етмай.*

*Гоҳида йўлларим яхмалак қилиб,
Ҳаётда юришни ўргатар чунон.
Шундан уни ҳатто, шумният билиб,
Содиқ дўстлигига қилганмиз гумон.*

*Лекин у кулмайди, кулдирмайди ҳам,
Ачитиб-ачитиб, чимчилаб айтар
Ва ўзининг кескин сўзлари билан
Мени енгиб қўяр учрашган пайтлар.*

*Бари бир одатим қилмайман канда,
Ўзимни биладан ҳаммадан тугал.
Балки у шунданми кетаётганда
Йиғлаб хайрлашар мен билан ҳар гал.*

МАЖНУН

Маъмуржонга

*Зоринг бор, зўринг йўқ – замона зайли,
Кучинг кўз ёшингга етди-ку фақат:
„Розиман, яхши бор, бахтли бўл, майли,
Кўксимга сиғмаган улкан муҳаббат“.*

*Тун эди. Ҳовлида номозшомгуллар
Тонггача беш марта „тез ёрдам“ кутди.
Қўрқувдан оқариб кетганда саҳар
Номозшомгуллари сени сир тутди.*

*Кундуз сени шамол излади дайдиб,
Юлдузлар мисоли сувга тушган чўғ.
Балки ой... Булутлар кўчаётган пайти –
Ҳеч нарса кўрмайди. Айтодмайди, йўқ!*

*Дўстларинг ахтарди овутгани ё
Шунчаки ўтирмақ гирдида жимжит:
„Сен уни қаерга яширдинг, дунё,
Кани у, сочлари жингалак йигит?“*

*Хона тор. Ҳаво дим. Дераза очиқ,
Учинчи қават-у, қилт этган ел йўқ.
Ҳамма шивирлайди: „Сал телба ошиқ,
Юрагида қолмиш севги солган чўғ“.*

*Отаси, онаси, холаси тугал
Остонасин ҳеч ким босиб ўтмас тик.
Фақат шу хабарга қувонинг бугун:
Дунёда Маъмур бор – Мажнунлар тирик.*

ЛҮЛИ ҚИЗГА

Мен жарнинг лабига осилиб қолдим, —
Сигмадим, тор келди ҳаёт отли йўл.
Бу йўлдан бир-бирин гапга солиб
Одамлар ўтдилар боқмай ўнги сўл.

Чарчоғим на дўсту, на душман билди
Дедим: „Кетяпман, ҳаёт рози бўл...“
Шунда қайлардандир менга чўзилди
Дунёда энг нозик, энг бақувват қўл.

Билмам, не сабабдан доимо сенинг
Олганинг олтину, тутганинг тилло.
Мана, мен ҳам ночор узатдим қўлим:
„Озгина умид бер, илинж дер илло...“

* * *

Билмадим, томирим сувга етдимми,
Юлдузни урдими шохларим, бўйим?!
Ё ғафлат босдимми, ақл кетдимми,
Опажон, мен сени туш кўрмай қўйдим.

Булутлар бағридан туйнуклар очиб,
Тоғли қишлоғингга бир-бир бўйладим.
Ўрнинг билинганда баргларим сочиб,
Девона шамоллар билан ўйнадим.

Йилларки, дийдамга кўрсатмасдан юз
Ўйилган бағримни қайтадан ўйдинг.
Дунёда нима гап, дунёда не сўз,
Не бўлди, наҳотки соғинмай қўйдинг?!

Сени кўргим келар ўнги ё тушда,
Дақат шул... шохларим кўкларга кетган.
Эпа, уюлмасман айланиб қушга,
Менинг томирларим сувларга етган.

**„ЁРИЛТОШ“ ЭРТАГИГА
ЁТОҚХОНАДА ЁЗИЛГАН СЎНГСЎЗ**

*Ёрилтош, тегрангда суяклар, излар –
Сенга киролмаган болалар, қизлар.
Мана неча йилки зир-зир югуриб,
Кўзларим, кўкариб, букилиб тизлар.*

*Ялиндим, ялиндим: „Симим-ей, сим-сим,
Ёрилтош, ёрилгин, саботинг синсин.
Бағрингда бахтиёр дўст дийдорига
Қаҳратонда қолган қалбим сиғинсин“.*

*Тилларингни тишлаб сукутда қолдинг,
Ажаб, сирли-сирли хаёлга толдинг.
Менинг-чи, булбулим тўтиқуш бўлди:
„Ёрилтош, ёрилтош бағрингга олгин*

*Йўлагинг қаерда, дарвозанг қани?!
Бош уриб ёлворай – остонанг қани?!
Қиш бўйи қорларнинг остида қолган
Юрагим ечинсин – хос хонанг қани?!“*

*Билдимки, ичингда улкан шаҳар бор,
Фақат ялинишим бефойда, бекор.
Чунки милёнларга очилдастурхон
Бўлган бағринг менга келиб қолди тор.*

*Билдим, сен кимга бол, кимга заҳарсан,
Кимларга қаро тун, кимга саҳарсан.
Ким қардош, қариндош, кимга кўзу қош,
Бир менга қолганда ёпиқ шаҳарсан.*

*Мен асли тоғлардан кўзда ёш эдим,
Қайларга кетайин олиб бош энди?!
Кўнглим куйларига эрмаган, эй
Қоғозбоз, қулоқсиз, бағритош кентим!*

*Сен шундай боқмасдан кўзларда ёшга
Айланиб бўлгансан темирга, тошга.
Йўқса содда кўнгил, содда дил билан
Ким кирибди, ахир, икки минг ёшга?!*

ДАШТУ ДАЛАЛАРГА ҚАЙТИШ

Акам СИРОЖИДДИНга

*Мен сени баҳорга буркайман дедим,
Дедим, боғ-роғларга бўласан маскан.
Кейин олд-ортимга қарамай кетдим,
Кетдим, ариқ қазиб сув обкеламан.*

*Билдим, қайлардадир тош қайрар дарё,
Билдим, кутавериб кул бўлдинг, даштим.
Мен кетдим қишлоқлар бағрида урэн,
Мен шаҳарлар ичра узоқ адашдим.*

*Тотиб сайёҳликнинг азобу гаштин,
Йўл юрдим, мўл юрдим пою пиёда.
Лекин учратмадим ўзингдай, даштим.
Бағри кенг дунёни манов дунёда.*

*Суви ташлаб кетган қуруқ ўзанга
Бир куни дафъатан туташиб йўлиб.
Энгашсам сув олай, дея кўзамга –
Қирғоғи тикмикан, етмади қўлим.*

*Қирқ қулоч қудуғинг бор бўлсин, энди,
Унинг кўзларига жон, сон тилайвер.
Тошларга урилиб кўзам ҳам синди,
Кўкламингга кўкдан эҳсон тилайвер.*

*Бир тегирмон ариқ ёки бир кўза,
Лоақал бир жилға сув йўқ, бир қултум...
/Сен бунчалар мечкайсан кўза.
Дарё, сен бунчалар қизғанчиқ бўлдинг?!/*

*Тушларимга кириб ўт-ўланларинг
Ёвуқ-йироқларда шамолдай елдим.
Сўнг алашим олти, соғинчларим минг,
Кўзим дарё бўлиб пойингга келдим.*

*Тегрангда бир тоғлар қад керган мағрур,
Юксак-юксакларга қургансан маскан.
Сенда фақат еллар оқа оладур,
Дўппимни обқўйиб ўйлаб қарасам.*

УХЛАЁТГАН ОДАМ

Достон

САБАБ

*Соатнинг фиғони фалакка етди,
Кўзғолдим,*

кўз очдим,

кўз олдим туман.

Кўройдин. Кўрганим – туш, малак кетди.

Қолдим, хаёлларим, ўз-ўзим билан.

Тун ярим чиққиллаб турарди соат,

Ухларди ҳазилкаш ҳамхоналарим.

Яна голиб келиб танамда тоқат,

Ўйландим уйқую оромим ярим.

Мени олиб кетди хотира, хаёл,

Сайр этдим ўтмишу келажак кунга,

Аслида менинг ҳам бошқалар мисол

Ухлашим шарт эди бу узун тунда.

*Ахир, узоқларда имилларди тонг,
Тун сочин тарарди ҳали кўчада.
Мени адо қилди пароканда онг
Ҳамхоналар ухлаб ётган кечада.
Яшадим*

*нима ҳам қиларим билмай,
Тонгнинг отишини кутавердим жим.
Қайта ухлай десам уйқу ҳам келмай
Шу тунни ўтказдим мисли мунажжим.
Кейин такрор айлаб бор сабоқларни
Яна бир тонг отди – уфқлар алвон
Ва биз талабалар дарс, сабоқларни
Қолган жойларидан этказдик давом.
Курсдошлар домлага саволлар берди.
Фақат мен ҳеч кимга ҳеч гап демасдим –
Менинг-чи, кўзларим юмилаверди,
Мен ҳали бу тонгга тайёр эмасдим.*

БОЛАЛИКНИНГ УЗУН ТУНЛАРИ

Акам кечки мактабда ўқирди. Шу ваддан у эрталаб чиққанича алламаҳалда келарди-да, наридан-бери тамадди қилиб уйқуга кетарди, мен билан ўйнамасди. Мен эса ўйин боласи эдим. Акам билан олишишни, уни йиқитишни жуда-жуда истардим. Ухлаётган акамни от қилиб минардим. Онам мени койиб берарди, кейин бошимни силаб овутишга тушарди, тушунтиришга ҳаракат қиларди.

– Болам, яхшиямки дунёда тун яралган. Йўқса одамзот уйим-жойим деб ишнинг, ташвишнинг остида ғимирлаб-ғимирлаб ўлиб кетармиди?.. Кундуз одамнинг жисму жонига муқаддас бир чарчоқ бағишлайди. Тун эса ана шу чарчоқни олади. Тунда ухлаш керак, болам, ҳали чарчоқ нималигини билмайсан, ерга урса кўкка сапчийсан, қайнаб борасан. Эсингда бўлсин ҳеч маҳал ором олаётган одамга халақит берма, уйғотма. Гар уйғотмоқ бўлсанг, ўйла: бу иш шунчалик зарурми? Ухлаётган одам анқайиб кўз очса, айтадиган бирон жўяли гапинг борми? Унга: „Тур, кўкрагингга ер ботиб кетди, – дейиш ниҳоятда кулгили. Чунки, ернинг ботган-ботмагани ҳар кимнинг ўзигагина маъ-

лум. Шунинг учун фақат ўлим хабари туфайлигина ухлаётган одамни безовта қилса, уйғотса бўлади. Қолган жамийки хабарларни айтиш учун тонгни кутиш керак. Тонг – уйғониш фасли. Унинг келиши муқаррар.

Шу уйқу акамнинг чарчоғини қандай олишини гўдак тасаввуримга сиғдирилмасдим. Онам эса тун, янги кун ва уни мазмунли ўтказишга тайёрланиш, ухлаш зарурлиги тўғрисида сўйларди. Ҳаммасини эслай олмайман. Мен бор-йўғи аллаларнинг адоси эдим, ширин гапнинг гадоси эдим. Шу важдан онамнинг ипакдай овозига алданар, аллаланар ва юмшоқ ниманингдир бағрига чўкаверардим, чўкаверардим кўзларим юмилаверарди. Кейин, кейин қанот пайдо қилиб учиб кетардим. Дарахтларнинг уч-учларида, минг-минглаб қушларга қўшилиб учиб юрардим, улар билан гаплашардим. Чумчуқ, қалдирғоч, мусичаларнинг ошёнига меҳмон бўлиб борардим.

ВОҚЕА

*Куз келиб боғларда йўлларда боғлар, боғчалар
Кириб қолганида тунроқ тусига,
Акам-ла шаҳарга айладим сафар
„Қўшработ – Самарқанд“ автобусида.*

*Хангома қизиди йўлда тобора,
Ияк-жағин еди гапчиноз бир чол.
Шунданми, гўдаклар йиғлаб овора,
Шундан овутолмай оналар беҳол.*

*Ҳар манзилда тўхтаб борардик аста
Атрофда кўп салқин паллалар эди.
Автобус гоҳ ўрлаб, гоҳида настлаб
Бизларни бетиним аллалар эди.*

*Боламан – кўзлари ҳайратга чанқоқ,
Бўм-бўш эгатларга боқиб тўймадим.
/Билсам, бу далалар тақдир экан, воҳ,
Билсам, бу ғўзалар жуда кўп қадим/.*

*Ҳар кимнинг бошида ўз ғами, дарди,
Йўл юрдик, мўл юрдик, дала, чўлни юрдик.
Хайдовчи ҳар замон қўшиқ айтарди
Ва акам йўлакда мудрар эди тик.*

*Хангоманинг авжи пасайиб аста
Чандир чақалоқлар тинчиди, тинди.
Сўнг бор одамларнинг, қаранг, бирпасда
Қавоғи юмилди, кўзи илинди.*

*Мен ўйин боласи, менга не зарур,
Агар ухлашмаса ундан нарига.
Халиги бобой ҳам қилганча хур-хур
Бош қўйди бир қизнинг елкасига.*

*Шундай етиб келдик Самарқандга ҳам,
Кўзи илинганлар бир-бир уйғонди
Ва ола хуржинли анов чол бирдан
Хайдовчига қараб тутади, ёнди:*

*– Хой болам, мен йўлда тушмоқчи эдим,
Нега уйғотмадинг, шўрим қурибди?!..
– Бобо, ҳар манзилда бир тўхтаб келдим,
Қайда тушишингиз ким туш кўрибди?!*

*Ҳар қалай ул чолга бўлди кўп ёмон,
Биров етдимикан унинг додига?!
Болаликда бўлган ушбу хангома
Ҳеч қачон ўчмади фикру ёдимдан.*

МУНОСАБАТ

*Шошмайман. Йилларим қийинми, осон,
Иложини қилиб яшаб беряпман.
Шошганлар бўлмишлар ер билан яксан,
Уларнинг синигин ман теряпман.*

*Шошиб нима қилдим, вақт ўзи чопқир,
Яшайман, яшаган умрим қолади.
Юрмайман фасл излаб – фасллар топқир,
Бири қўйиб бири топиб олади.*

*Баҳор чечакларин сочар барибир,
Уларнинг бўйига нега бўлмай маст?!
Ҳар кун, ҳар лаҳзасин яшайман, ахир,
Йил фақат баҳордан иборат эмас.*

*Шошиб нима қилдим, „вақт – олий ҳакам“, –
Қанча қўмсамайин мен пахта васлин,
Унга етмоқ учун /ёниб ётса ҳам/
Ишлашим керак-ку уч ой ёз фаслин.*

*Жадаллаб не қилдим, бу вақтнинг ўзи
Илдамроқ-ку мендан, олсак аслини.
Демак, яшаш керак қуёш ранг кузу
Олтин ёз, кумуш қиш, баҳор фаслини.*

*Улар-ку адашмай келар муттасил,
Ҳаволарин симири, сувларини ич.
Дилим, сен одимла фаслма-фасл,
Дилим, сен яшайвер босқичма-босқич.*

БОЛАЛИКНИНГ УЗУН ТУНЛАРИ

Сирдошларим – дарахтлар кўйлаklarини кийди, ечди, фасллар кетидан фасллар кечди. Бир қадар улғайдим. Онам энди мени кучоғига олиб ётмас, аллалар айтмас эди. Энди мен онамдан эртақлар эшитардим. Эртақларда эса нуқул Тоҳирнинг қиличи синар, Кенжаботир хиёнатга учрар, Равшан алданар, Зулхумор йиғлар, Зухро ўлар, Қоработиру Қорахонлар эса голиб келаверарди. Ҳар куни шундай бўларди, ҳар куни. Бирор кун йўқ эдики, Тоҳирнинг қиличи синмаса, Равшан алданмаса, Фарходу Ширинлар мурод-мақсадига етишса. Мен эса:

– Нега нуқул Тоҳирнинг қиличи синаверади? Равшан нега алданаверади? Кеча ҳам алданган эди, бугун яна нега ўша гап-

ларга ишонди? Нега? Қоработирга нима етишмайди ўзи? Қораконга-чи?! – деб сўрадим онамдан.

– Ҳа-а, болам, ҳали ёшсан, – дерди ҳар гал онам, – катта бўлсанг биласан. Ҳозирча кичкинасан, дунёнинг ишларига бўйинг етмайди, бўйинг етса ҳам ўйинг етмайди. Қани ухла, йўқса кўзларинг қизариб кетади. Ҳали айтдим-ку, Қоработирнинг ҳам, Сарик девнинг ҳам, Ёсуманнинг ҳам кўзлари қизил экан, деб. Улар уйкуга тўймаган, ўйи тиниқлашмаган, билдинг?! Шунинг учун ҳам улар дунёни остин-устан қилиб, тараф-тараф, гуруҳ-гуруҳ бўлиб юришибди. Ўзининг қўлидан келмагач, ўзгаларнинг пойидан чалишяпти. Ҳаётда ҳам бунақалар кўп ва ўшалар туфайли эътиқод қўйганларинг пуч, тилла деб ушлаганларинг мис чиқаверади. Улар мол-дунё учун, ёғлиқ паловлар учун ҳамма нарсани сотиб юборадиган майда, хомкалла бандалардир. Қани, болам, энди сен ҳам кўзларингни юм, ухла. Бўлмаса кўзларинг қизариб кетади ва сен ҳам ўшаларга ўхшаб хомкалла бўлиб қоласан...

Онамнинг гапларини тинглай туриб кўзларим юмила-юмила пахтадай юмшоқ ниманингдир оғушига чўқаверардим. Аммо энди мен кушларга қўшилиб учиб кетавермасдим, учсам ҳам камдан-кам учардим. Энди мен кўпроқ Тохиру Алпомиш, Кенжаботиру Равшанбеклар сафида туриб Ёсуман, Қоработир, Қорахонларга қарши урушардим. Тонгда уйқудан турсам ховлида куйманиб юрган онам: „Калланг пишдим, болам?“ деб сўради.

Мен дунёнинг ишларини, хусусан онамнинг шу биргина гапини ўйлашга бўйим етмай, бўйим етса ҳам ўйим етмай, лол, хайрон турардим.

ДАҲРИЙ

Сени раббим дедим, эй муҳтарам зот...

*Ўзинг қиблагоҳим, мен бир художўй,
Ҳар тун ҳузурингга кетардим ҳажга.
Юрагим кўлимда, бош – итоатгўй,
Пою патак бўлиб қилардим сажда.*

*Сенинг шарафингга, сенинг шонингга
Фарзандлар Худоёр, Эгамқул бўлди.
Бир ишонч югурди жисму жонимга,
Кўксимга, кўнглимга эътиқод тўлди.*

Сендан сўнг бошланди ҳаётга ҳурмат
Йўлингга номимни қурбон ҳам қилдим.
Шундай... раво бўлиб бир ўлиб кўрмак,
Худоим, мен сенинг кимлигинг билдим.

Тирилмоқ – бўлмаган воқеа ёки
Насиб қилмаган у ҳеч бир марҳумга
Лекин менинг учун сунгил, эй соқий
Мен, ахир бари бир тирилдим қайта.

Ўраб дафн этганлар, боқдилар ҳайрон,
Юмшоқ феъл дўстларим йўқотди хушин.
Ўзим ҳам гоҳ шодмон, гоҳида вайрон,
Ўйладим: „Бу асли ўнгимми, тушим?“

Кейин келавердим кафанни судраб,
Туш десам кўрганам битмади сир:
„Нечун тирилганман алҳазар, ё раб?“
Бир мавҳум тумандай кечди хотира.

Демак, савол менга, менинг ўзимга:
Қай йўсин тирилдим, қай йўсин, ахир?
Оломон анқайиб боқар кўзимга,
Демак мен эслашим керак бирма-бир.

...Қабрда сўровга келмади ҳеч ким
Фақат сас садолар турди гулдираб.
Шунда калимага келди-ку тилим:
„Қайдасан, мадад бер, эй қодир эгам...“

Худо – муҳтарам зот бўлмади пайдо,
Мени алдаб кетди бир ишонганим.
Қулоғимни эса йиртди ул садо:
„Сўйлагин, кимсан, эй бандаи мўмин?“

Сен ким?

Сўйла насл-насабларинг ҳам,
Пуч эмас эдими дунёда ўрнинг?!“
Мен-чи шивирладим: „Қайда шажарам,
Худоим, ёрдам бер, қўлла, мен кўрни...“

Ердан садо чиқди – у-чи, бесадо,
Кўкдан садо келди – у эса бесас.
Шундай пайдо бўлди ишончимда доғ
Ва яна қанотлар – ўн тўрт, ўн беш газ.

Қабр деганлари шу қадар кенгим,
Хоҳласанг қушлардай чаппар уриб уч.
Садо келаверди: „Ҳей сен ким, сен ким?“
Уятдан танамда пайдо бўлди куч.

Сўнг қабр тошини ёрди бу довул,
Фақат дуч қилмади бунга ҳеч кимни.
Лаҳад лабидаги чўчиб тушган гул,
Сен кўрдинг қабрдан қувилганимни.

Гулим, ўлим бизга шу қадар тенгки...
То яшар экансан шу сезим, ҳисла,
Қулоғингда мудом янгрисин: „Сен ким?“
Ва сен шул саволга жавоблар изла.

Мен эса биринчи – энг гўзал умрим,
Имкон иложларим қўлдан берибман.
Аллоҳим не деса хўп деганча, жим,
Кимлигим билмасдан ўлаверибман.

...Хотирам тикланди шукр, ҳар қалай
Ҳамма-ҳаммасини аниқ эсладим.
Демак мен ўзимнинг кимлигим билмай
Жувонмарг бўлганим учун тирилдим.

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Онам айтган гапларни бўйламоқни орзу қилдим. Орзуйим ҳаётнинг кенг, ёруғ, тор ва ниҳоят боши берк кўчаларида узок етаклади, адаштирди.

Талабаликдаги ҳамхоналарим узун кечалари қўнғироғига тоб берилган соатни қулоғим тагига қолдириб /ҳазиллашиб/ хато қилдилар, хато қилмоқ бирла бедор тунлар ато қилдилар. Менинг ҳар адашишим фикримга бир сабоҳ, ҳар алданишим умримга бир сабоқ бўлди. Инчунин, қарорлар қиладиган, ҳукмлар чиқарадиган, одамларнинг кўзига тик қараб кўнглимдан кечганини айтадиган бўлдим. Онам эса беимон, бедин бўлма, андишали бўл, деб тарбия берар эдилар. Ҳайлаб қарасам, аллақачондан буён даҳрийман. Аммо онамнинг назарида ҳамон гўдаклигимча, дунё олдида ҳали ҳам миттилигимча қолибман. Чунки дунё мени танимайди, билмайди. Мен эса улғайгандайман, онам гапларининг маънисини туйгандайман, дунёни суйгандайман, суйиб сўнг куйгандайман. Атроф-муҳитни тасаввур қилгандайман, дунёни билиш мумкинлигини, ўзимнинг кимлигимни билгандайман.

Янаям ким билади, дейсиз?..

МЕНКИМ...

1

*Менким фуқаролар ичра фуқаро,
Бировдан ортиғу бировдан камман.
Кенг ҳаёт, минг-минглаб одамлар аро
Ўзимни ахтариб юрган одамман.*

*Ўзимни изладим тунларни ича,
Бу ҳақда ҳеч кимга бир сўз демасдан.
Ва билдим шу узун кечалар ичра
Ўзим билан ўзим ёлғиз эмасман.*

*Инсон юрагидир менинг ишхонам,
Билмадим, шунданми ичим кўп тордир.
Аммо қай тошларга урай пешонам,
Шу тор ичимда ҳам бир одам бордир.*

Унинг гап-сўзлари, ўйлари гулдор,
Яшайди ўзини кўп доно билиб.
Касби-кори қадим, амали қулдор,
Сотиб юборади дўстни қул қилиб.

Шу сабабдан менинг йўқ бирон дўстим,
Яна шу сабабдан душманим бисёр.
Эҳ, қандай бу қадар узоқ яшадинг,
Кўп тор ичимдаги кўп йўғон қулдор?!

2

Тунлар Навоийдан таралди садо:
„Ҳар одам ўзича битта ватандир...“
Демакки, менинг ҳам оламда танҳо
Ватан эканлигим маълум бир гапдир.

Унда шеър, қўшиқлар ёзмайин нега,
Ахир тўрт мучаси тугал бир танман.
Бой тарих, кўп салқин иқлимга эга
Муҳри, ҳужжати бор митти ватанман.

Фақат ёзганларим – шеърларим нигун,
Тақдири талотўп, толейи талхман.
Теграмда дунё дун жилмаяр беун,
Ўзининг кимлигин билмаган халқман.

Агарда /хоҳласа/ бирикса боши
Муштга айланувчи бешта бармоқман.
Аммо сен отилган палаҳмон тоши
Мисоли, жуда ҳам, жуда тарқоқман.

Яшайман ўзимнинг қадримга етмай...
Гарчанд бир пулга ҳам қимматдир сўзим,
Улкан йиғинларда уялмай-нетмай
Мақтаб чарчамайман ўзимни-ўзим.

Ўзимни қаргаб ҳам толмайди тилим,
Ғийбатлар қиламан кетгунча ҳолдан.
Ҳаммага ёт бўлган менинг бу феъллим
Феодал тарқоқлик давридан қолган.

ОҚИБАТ

Шеърим, „уйғон“ дея бекорга толма,
Ухлаётган одам уйқуга тўйсин.
Оромини бузиб гуноҳга қолма,
Кўйгин, уйқу унинг кўзини ўйсин.

У ҳам бир одам-ку, хотираси бор,
Балки болалигин туш кўраётгандир.
Балки бедорлардан бўлганча безор
Қора ғафлатини хуш кўраётгандир.

Ҳар қалай бу сенга боғлиқмас, ахир,
Ҳар тугул бизлардан танаси бошқа.
Кўз очган бўлсанг гар ўн бешга кириб,
У уйғониб қолар ўн олти ёшда.

Индама, бу ғафлат то суягига
Етиб боргунича бемалол ётсин.
Ухлайверсин кўкси ё кўкрагига
Юмшоқ кўрпалари тош бўлиб ботсин.

Шунда бисотида соб бўлиб сабр
Ғафлат бандасининг кўзлари ёнар.
Шеърим, ухлаётган одам, бари бир
/Агар тирик бўлса/ бир кун уйғонар.

Мен кўрдим бағри кенг манов ҳаётда
Айтолмай кўнглида борлигин не ғам,
Яшаб ўтяпти кучли ҳаётда
Уйқуга тўймаган минг-минглаб одам.

*Улар-ку, недандир эрта уйғониб
Хоб аралаш ҳамон билмас кимлигин.
Уйларда ўзаро ғавғолар солиб,
Ташқарида тошни енгар жимлиги,*

*Шундай... уйғонишдан наф йўқдир сенга
Яхшиси қўйгин у хуррагин отсин.
Кутгин, у уйғонар тош уйқусидан,
Фақат ер кўксига, кўнглига ботсин.*

*Шеърим, „уйғон“ дея бекорга толма,
Ухлаётган одам уйқуга тўйсин.
Оромини бузиб гуноҳга қолма,
Шу кўр уйқу унинг кўзларин ўйсин!*

1987 йил

ТАШРИФ

* * *

Кўк эшик.

*Оҳорин сақлаган шарқона нақши,
Рақами... йўқ шекил...*

*Кимлигинг кўргали қарагич ойнак
Ва итнинг йўқлиги яна ҳам яхши.
Афсус пойабзаллар уч эшакка юк.*

Ўзга уй. Кўк эшик.

„12“нинг ўнг томонида

*Ўқ еган юракнинг сурати турар –
Бўйи етган қиз. Исми Дилафрўз.
/Ижарага қўймайди улар/.*

Биринчи қават.

Оддий ва жўн оқ эшик.

Ярақлайди қизғиш рангли „1“.

Қўнғироқ тугмаси – мусиқий мужда

Қўл урсанг... марҳамат,

Чиқиб келар ё чол ё кампир.

Энди ўзинг мадад бўл, журъат!

БАҲОР

1

Бу қизнинг ташрифиди, қадами қутлуғ...

2

*Кундан-кун далага эртароқ чиқиб,
Кун сайин кечикиб қайтади қуёш.*

3

Ақл кириб қолдимикин ё

Ҳартугул

Қушлар инларига қайтдилар яна.

4

*Инсофми, имонми, бари бир,
Бари бир минг бор хайрият –
Кўйлакларин кийди дарахтлар!*

5

*...Йигитлар тушунар – индашмайди, жим.
Шўх қизлар ортимдан кулади.
Кўшни қиз тушимга кирганлигини
Мухтасар ғунчага ишонган эдим,
У эса оғзидан гуллабди.*

МУСИЧАЛАР

*Шамолларнинг забтида лопиллар қора булут,
Куз келиб титраётир қадрдон қайрағочлар.
Дилкаш она заминда шошилишч бир тараддуд,
Кўшработни тарк этиб кетмоқда қалдирғочлар.*

*Ҳар тун яна далаларга тўшалар экан қиров,
Яна совиб, совқотиб кўз очмоқда тонг, саҳар.
Ўз қадрдон уйларида қувилганидай биров
Шошиб қанот қоқишмоқда жаҳонгашта турналар.*

*Кўк қаргалар учиб кетиб, беданалар қолди жим,
Тут бошида бўм-бўш энди лайлакларнинг макони.
Ҳаволарда чуғурлашиб қушлар қувмас бир-бирин.
Ў, ҳувиллаб қолди яна Кўшработнинг осмони.*

*Айвонлар узра фақат мусичалар сафи бут
Нажот бўлиб туюлади ночоргина ошёни.
Бир-бирининг пинжида сақлаб турарлар сукут,
Лекин келмас хаёлига иссиқ эллар осмони.*

*Олис-олис шаҳарларнинг устларидан учмаган,
Тушларига кирмас сира уларнинг жамоллари.
Яшашар ватан ҳиссин кўнглига жойлаб маҳкам
Соғиниб Оқтовининг ям-яшил шамолларин.*

* * *

Янги йил кирмоқда, Янги йил.
Ўтирибман
ўтган-кетган кунларни эслаб.
Давра хурсанд, давра муттасил
Гап чайнайди ақлини пешлаб.

Янги йил
Кутяпмиз сени
арчалар безаб.
Барча уйғоқ, барча оёқда
Фақат менинг акамлар эса
Ухлаб қолди ҳозир қишлоқда.

Баҳор инжиқ келди,
Ёз инжиқ келди,
Кузак сернам бўлди,
Пахта кеч тўлди
Элнинг оёқ чўзганига,
бўлса тўрт-беш кун бўлди.

Шундай... пахтазорнинг шартлари оғир,
Киприкларга қўнган гардлари оғир.
Кўзларингни шундай юмиб юборар,
Халиям шу элнинг мардлари оғир.

ҚЎШНИ

Ниҳоят бу гапнинг тагига етдим
Сизни соғинардим уйда тинчгина,
Аввал шивир-шивир келди қайдандир,
Шунда совуқ титроқ чиқди ичимдан:
„Шамолжон, паррагинг тезроқ айлантир“

*Кўрдим, ҳовли юзи, бутун ташқари
Бир бўлиб ўсарди сап-сарик алаф.
Баланд эди унинг авж машқлари,
Ўсарди шиддат-ла, парвойи палак.*

*Мен баҳор чоғида ахир ҳеч кимга
Экмаган эдим-ку ҳовлимизга, деб
Илдизин изладим аввал кўзим-ла
Кейин қўлим билан – эс-ҳушимни еб.*

*Бетиним ахтардим, узоқ ахтардим
Бу бадбўй алафнинг учи-қуйруғин.
Ахир ҳовли бўйлаб ғоят бетартиб
Бир палак ётарди минг-милён бўғин.*

*Танамда гоҳида куч-қувват тошди
Гоҳида чарчадим – ҳушимдан кетдим.
Палак бориб-бориб девордан ошди
Ва мен ҳамма гапни тушуниб етдим.*

БОЛАЛИКНИНГ ХОТИРАГА АЙЛАНИШИ

*Қариндошлар йиғлаб сел бўлиб,
Узилмасди сира кўз ёши.
Менга эса болалар келиб,
Юргин деди, юр, жўрабоши.*

*Ҳов тўданинг Собир дегани
Баҳодирни урди, дедилар.
Юргин энди, куч кўрсат, қани
Зўравонни ургин дедилар.*

*Болаликда, билмасдим ҳали
Не воқеа бўлмоқда содир.
Бошла дедим ўша маҳали,
Еб ташлайин, қани у Собир?*

*Кетма, деди қўшимиз Ойша,
Қолгин, деди бегоналар ҳам.
Уй тўрида ёпиниб чойшаб
Ухлар экан Сирожиддин акам.*

*Мен мардона, жўралар ботир
Зўравоннинг бердик жазосин,
Уввос солиб йиғлади Собир,
Баҳодирнинг олдик қасосин.*

*Кейин яна қайтишдик ортга
Ўйнаганча қани ким ўзар.
Елкасига одамлар ортган
Мошинлардан титрарди гузар.*

*Кечагидай эсимда ҳамон,
Тоғам деди, қани бўл, кетдик.
Ҳеч нарсага тушунмай ҳайрон,
Жинлар шаҳри мозорга етдик.*

*Бир нотаниш оқ соқолли чол
Неларнидир тинмай ўқирди.
Атрофида бизлар жим, беҳол,
Чўкка тушиб тинглаб ўтирдик.*

*Кейин улар хаёлга чўмиб
Келтирганча роса аламни,
Ертўлага қўйдилар кўмиб
Ухлаётган катта акамни.*

*Кўзларимда қотган шў алам
Мени ўйчан қилиб қўйди о.
Шу кунидан ўйларимга ҳам
Кириб келди ташвишли дунё.*

*Эртасига ва сўнг етти кун
Келишдилар жўралар яна:
Собир бизни ўлдирди, бутун,
Юргин дея, турибди ана.*

*Етти кун ҳам бир ҳолат такрор,
Мен кузатдим ҳеч нарса демай.
Ўйлар эдим, балки бу сўнг бор,
Эрта-индин кетарди келмай.*

*Йўқ, бўлмади – эртаси куни
Обкетарди ўтинга опам.
Қачон, дея урасан уни,
Жўраларим йўлим тўсди жам.*

*Мен бошимни қилганча сарак;
Бўлмам дедим мен жўрабоши.
Кўзларимда кўринди титраб
„Болаликнинг сўнгги кўз ёши“.*

*Жўраларим қолишдилар тинч.
Мен удумга келтирмадим шак;
Мени даштда кутарди ўтин,
Мени даштга элтарди эшак.*

ЛИРИК ЧЕКНИШ

Сайдирасулга

*Сой бўйида бир жуфт қоратол,
Қушчаларнинг кенг қароргоҳи.
Ортимизда адашиб қолган
Болаликни эслатар гоҳи.*

Ёдингдами:

Хивич отларда

Бедачелга йўл солганимиз?

Сўнг отаннинг қўлига тушиб

„Саманларсиз“ танг қолганимиз?

У – /рахматли/ сой томон кетиб,

Мен ортидан йиғлаб, толганим?

Сен отини этга топширган

Чавандоздай ночор қолганинг?!

Шовиллаган бир жуфт қоратол:

Қушлар учун оромгоҳ гўша.

Ва бетиним кишнашиб турган

Биз йўқотган саманлар ўша.

ОТАМНИНГ ЮРТИ

Чигит экилмайди ерига ҳеч ҳам,

Айқашиб-уйқашиб ётар харсанглар.

Лекин йиғим-терим пайти келганда

Ҳашарга кетади бор ёш-яланглар

Дўппидай бир қишлоқ. Атрофи тоғлар...

Бошидан кетолмай юрса ҳам туман

Кўриниб туради узоқ-узоқлар,

Зерикмай яшашинг мумкин, умуман...

Ҳар гал отланганда ота юртимга,

Билмайман, негадир кўзим ёшланар.

Шовқинлар, суронлар қолиб ортимда

Оддий ва ажойиб кунлар бошланар.

Энтикиб, эмраниб борганим сари

Таниш қўйкўзларим қарар ҳавасда.

Дунёда бор майда гапларнинг бари

Чиқолмай узилиб қолади пастда.

*У ерга булоқлар чиқади балқиб...
Тоғлари мўйсафид – бошлари оппоқ,
Ёлгон нималигин билмаган халқи
Ўша тоғларидай яшайди узоқ.*

ИЖАРА УЙ

*Гулдек ҳовли,
Тунукали том,
Оппоқ мўри,
Туркона печка
ва ўтини қишдан чиқгулик.*

*Ярақлайди панжарали ром,
Ойнаванд айвонда жимирлаб қандил.
Очилиб ёпилса нақшинкор эшик,
Хўрсиниб қўяди бойвачча кўнгил.*

*** * ***

*Балли, ёр кўчангнинг фаррошларига –
Юрак парчаларим – хатларим йиртдинг.
Кўчангни тўлдирган „кўз ёшларим“ни
Сунурди – барига чидади у жим.*

*Раҳмат, ёр, кўчангнинг фаррошларига –
Сени севдим далли-девона бўлиб,
Бир боғ гул ва писта пўчоқларини
Ҳар тонг остонангда кўрмадинг, гулим.*

*Қуллик, ёр кўчангнинг фаррошларига –
Севдим кутиб, куйиб кул бўлиб,
Тамаки қолдиғи... бари, барига
Чидади – сунурди содиқ қул бўлиб.*

ҚУЁШНИ КУЗАТИБ

*Шундай... кенгликларга тушар экан шом,
Мени ҳам ўзига мафтун қилди Ғарб.
Ақлу ҳушим олиб қонталаш осмон,
Термулиб толиқдим хаёлларга ғарқ.*

*Шунда денг, дафъатан ортимга боқдим.
Ва кўрдим: барига бепарво, бефарқ,
Сочига юлдузлар тақар эди жим
Алвон рангларини ўғирлатган Шарқ.*

* * *

*Қуёш ботиб кетди.
Одатдагидай
Онамга тўрт энлик мактуб ёзмадинг.*

*Бир бола йиғлади эшик очолмай,
Сен унга мададга етмадинг.*

*Гуллар қувраб, қовжираб қолди
Ва сўлим ҳовлида пайдо бўлди чўл.*

*Онамга,
Болага,
Гулларга узрингни ўзинг айт энди,
Бошимни қашишга тегмаётган қўл.*

ВАТАННИНГ БИР ПАРЧАСИ

1

Чўнтакка мосланган митти халтача...

*Энг сўнги умиди – емаган нони,
Сиғиниб яшовчи оллоҳи ҳам шу.
Ҳали танасидан чиқмаган жони,
Умрдош, қабрдош ҳамроҳи ҳам шу.*

*Митти шу халтача қуруқ ва тахир,
Ўзи-чун ўзининг сочидай оппоқ.
Унда ардоқланиб сақланар ахир,
Йироқ ватанидан бир сиқим тупроқ.*

*Муқаддас, мўътабар бағрида ўзин
Боболар изини асраркан мангу,
Интизор соғинган ғўза илдизин
Қадим Самарқанднинг тупроғидир бу.*

2

Кўчада борарди сайёҳлар тўп-тўп

*Бирдан уни ўради титроқ,
Чўнтақларин тита бошлади,
Ағдариб ҳам ташлади, бироқ,
Халта йўқ. У ишини шундай ташлади.*

*Чопиб келди то уйигача
Тилига ҳеч келмай сўзлари.
Ва дордаги таниш халтача
Эритиб юборди кўзларин.*

*Кампир жим: қизчаси ечди жумбоқни:
„Дада, онам хамирни қорди,
Мен кир ювдим ва у тупроқни
қайдан билай тўкиб юбордим“.*

*...Энди унинг учун тамом барчаси,
Гўёки дунё ҳам сўнгига етди.
Ахир.
Олис ватанининг
Муқаддас парчаси
Хорижий тупроққа қўшилиб кетди.*

ТОҒ

*Баланд-баланд тоғ эдинг,
Кўм-кўк кўклам чоғ эдинг.
Сендан эртак тинглардик,
Сен ҳам кўнгли чоғ эдинг.*

*Саратон – рангларинг тўзиб кетибди,
Гармсел гулларинг узиб кетибди.
Қоялар пўст ташлаб, йил сайин чўкиб
Ва йиллар йил сайин ўсиб кетибди.*

*Аввали келар деб кулиб йиғлабсан,
Кейин ўксиб-ўксиб – тўйиб йиғлабсан.
Келар сўқмоғимда кўзинг тўрт бўлгач
Сочларингни юлиб-юлиб йиғлабсан.*

*Мен келдим, шукр қил тирик боримга...
Сен мағрурсан гарчи елкаларинг нам.
Ва ёмғир шивирлар юлуқ-яримта:
„Аҳмоқсан, тентаксан, дайдисан Равшан...“*

*Баҳор болалигим бағрингда кечди,
Гулсафсарлар тердим, чучмома едим.
Кейин бир девона шамолар эсди
Ва мен ҳам уларга қўшилиб кетдим.*

*Сўнг қайтдим тавбамни ҳасса қилиб
Яланг оёқ, кескир тошлар устидан.
/Негадир кетмадим сира йиқилиб
Бу кескир тошларда дабдурустан/.*

*Ёмғирлар ёғмоқда, ёғаяпти қор,
Жимгина, сездирмай чўкяпсан тоғим.
Болаларинг қани, болалар... бекор,
Қара, ҳўл бўлибди шу... ҳаммаёғинг.*

Мана шеър, юрагим тафти шу холос,
Шу менинг давлатим, имконим, уйим.
Кирақол /сиғасан/ кўчада аёз,
Шунча йил яшабсан ташқарида жим.

Борим – имконимни айтдим-қўйдим-да,
Бўлақол, қавоғин уймоқда осмон.
Ҳозирча шу ёлғиз юрак – уйимга
Тортинма, кирақол, она, онажон!

Баланд-баланд тоғ бўлгин,
Тоғ устида боғ бўлгин.
Шу боғда тўйим бўлсин,
Сен бахтимга соғ бўлгин!

ШИРОҚНИНГ ШИДДАТ-ШАШТИ

Қуйлаб туриб сесканди оқин,
Ёғийларнинг нафасин сезди.
Шунда Широқ икки қулоғин,
Бармоқларин, қулоғин кесди.

Кўп зўр келиб шиддату шашти,
Юрагини олганча қўлга
Қонга белаб далаю даштни
Чиқиб кетди чатнаган чўлга.

Чиқиб кетди, унинг ортидан
Шашти бўлиб эсди шамоллар.
Қад ростлашиб боқди қартайган
Камон – кампир, камқувват чоллар.

Бизнинг Широқ, қайсидир бир тонг,
Мангуликка шундай шайланди.
Жароҳатдан шариллаган қон
Чаккада лолага айланди.

Манглайидан думалаб тушган
Тер карракка дўндию ўсди.
Келса каззоб, келса гар душман
Оёғига кириб йўл тўсди.

Шундан қолди яйловда қўйлар
Ҳам қулунин эргаштирган от...
Тўйларига уланиб тўйлар
Яшайверди бизнинг Қўшработ.

Қўйлар ҳам бор ҳамон қўтонда,
Яккамихда депсинади от.
Ишга шошиб ҳар куни тонгда,
Ҳар шом хориб қайтар Қўшработ.

Ким кўксида Широқнинг шашти
Чўлни шудгор қилиб ҳайдади.
Қизгалдоқлар кўкарган даштнинг
Юрагига чигит қадайдди.

Ҳамма ёқда эркатой экин –
Ғўза тинглар алла, эртаклар.
Бунда яшар аёллар – вазмин
Ва мулойим, мўмин эркаклар,

Соя-салқин бунда чор тараф,
Оқин билмас нимадир вола.
Йўлларида камчилдир каррак,
Қирларида кўкармас лола.

Бирров келиб кетади баҳор,
Шамолларда шиддату шашт йўқ, –
/Бор қурилиш, бордир пахтазор/
Чопай деса ёввойи дашт йўқ.

СЕВГИ

1

Қоядаги гул эдинг, жоним,
Узмоқ бўлдим – қўлим етмади.
Аксига сен орзу, сен дил армоним,
Воз кечиб, қўлимни силтаб кетмадим.

Сир бўлиб чорладинг, имладинг аста,
Кулдинг, дунё кумуш жарангга тўлди.
Юксакларда қолдинг, мен эса настда
Машираб бўлиб куйлаб кул бўлдим.

2

Сен боғдаги гул бўлдинг, жоним,
Яқин эдинг кўргувчи кўзга.
Мени тинч қўймади /кечир/ имконим,
Мен сенга етишдим – мен сени уздим.

Хансираб, ҳаприқиб кўксимга босиб
Ҳаётнинг энг нозик ҳисларин туйдим.
Сўнг йиғлаб юбордим кафтимни очиб,
Сени меҳрим билан ўлдириб қўйдим.

„ЎТГАН КУНЛАР“

Ташқарида тентирайди девонаваш куз,
Заъфар япроқларни тўзғитар шамол.
Шаҳар туйнуклардан боқади бесўз,
Шаҳарнинг бошида фақат бир хаёл:

„Ҳасад жангчисига тушмасдан асир
Бағримда яшарди ям-яшил бир бахт.
Бу қандай кучдирки, қандай ниҳон сир? –
Энди менинг ҳолим куздаги дарахт.“

*Ва лекин дарахтдай қололмам асло, –
Кетяпман, шамоллар беаёв ўқдир.
Фасл шу куйларни кўрибми раво,
Куйга мос рақс тушмай иложим йўқдир.*

*Фақат кўнглимдаги ҳислар – дарбадар.
Дунёнинг ишига ҳайрондан ҳайрон,
Содиқ дўст, бормисан, берсанг-чи, хабар,
Нечун бориб бўлмас йўлдир Марғилон?!“*

*...Ширакайф Отабек ўрнидан турди
Йиғламоқдан бери камбағал, қашшоқ,
Холсиз қадамларин қайгадир бурди.
Унинг юрагини билмади машшоқ.*

*Намхуш япроқларда излари қолди,
У разил фаслдан ўгирганча юз,
Қалин туман ичра секин йўқолди.
Хайдалиш куйини чашиб турди куз.*

САҲРОДАГИ ҚИЗҒАЛДОҚ

*Шукрим, эҳсонлар қилди табиат,
Умрининг қолгани орзуга тўлган.
Мени табриклаб қўй, энди мен абад
Мажнун асир ўтган ҳисларга қулман.*

*Бағри кенгликда ҳеч қиёсинг йўқдир,
Менинг ҳам қалбимда журъатим улкан.
Қулф урдим, борлигинг гарчи кўп чўғдир,
Қулф урдим, гарчи сен юртсан довулга.*

*Нетай, барханларнинг тўлқини аро
Менинг тун мисоли толеим кулган.
Унган умидимни қизғонгил, саҳро,
Кечиккан, гуноҳкор... ва лекин гулман.*

Шукрим, эҳсонлар қилди табиат...

ЙИЛ

Тўртта куйлаги бор.

Ва битта ўзи

Кийса, бор умрига бемалол етар.

Лекин у зўравон кўнглимни бузиб

Ҳар гал бир кўйлагим тўздириб кетар.

*** * ***

Бола ростин айтди: „Сиз одамсиз...“

Бир менга, бир унга термулдингиз лол.

Мен тилим тишладим, сиз-чи отасиз,

Тарсаки тортдингиз шундай бемалол.

Сўнг ёлғон айтдингиз, ёлғондан олиб

Заҳарми, заққумми ўтирдим чидаб.

Сизнинг кимлигингиз ўғлингиз қолиб

Менинг айтмоғим шарт эди, аслида.

Бола ростини айтди... Мен шунчаликка

Чидадим бугуним, эртани ўйлаб.

У-чи, юзингизга боқди-да тикка,

Уйдан чиқиб кетди зор қақшаб, йиғлаб.

Мен эса нигоҳим, қулоғим сизда

Ўтирдим ўрнимга ночор михланиб.

Лекин фикру ёдим „шўх“ ўғлингизда

Йўқотган журъатим қолгандим таниб.

Зор, ночор турибман бола – ботириб,

Ростгўйлигим менинг қайдасан ҳозир?!

Тақдиримга мангу келсайдинг кириб,

Келсайдинг ҳеч қурса, ҳеч бўлмаса бир.

Сен эса келмайсан – сен шундай мағрур,

Сен отанг кимлигин билиб олгансан.

Сен – кўзим олдида чил-чил бўлган дур,

Менинг юрагимдан тушиб қолгансан.

САМАРҚАНД

Сени керагича билмайман, шаҳар,
Адашиб юраман кўчаларингда.
Бир қўниб ўтаман гоҳ шом, гоҳ саҳар,
Шу битта жонимни парчалаб мингга.

Ишим, ташвишларим сочимдан кўндир
Ва мудом шошилинич бўлади йўлим.
Сен ҳам хат ёзмайсан, ўзбексан, ахир,
Меҳмон кутишдан ҳеч бўшамас қўлинг.

Мен-чи, ўзинг каби-пастлик қилмайман,
Қийин жумбоқларга етмаса ақлим,
Хазил-ҳузил билан, ҳатто, билмайман,
Сени бериб қўйдим қай куни, шаҳрим.

Шунданми сен мени танимайсан, ё
Шунчаки бепарво қарши оласан.
Ва ўзинг ўзингдан ортмасдан асло
Кетсам ҳам жимгина қараб қоласан.

Шунданми, тасодиф ёки тар қолиб
Умримни боғласам кечаларингга,
Худди бир бегона сайёҳ мисоли
Адашиб юраман кўчаларингда.

* * *

Бу – унга йўрғакда теккан касаллик,
Жон билан қўшилиб чиқиб кетишин
Айтдингу бемалол юравердинг тик,
Билмадинг у сени таъқиб этишин.

Ва бугун соянгга салом бериб у
Баҳорга муз каби жилмайди беҳис.
Кел, энди ҳол сўраш – у ҳам одам-ку!
Унинг кўзларига боқмагил илкис.

Барин ўзингдан кўр, уни сўкмагил.
Ўзингдан хафа бўл, ўзингга ачин.
Тариқдай гуноҳинг ўсиб йилма-йил,
Ортингдан ахтариб келгани учун.

Энди ўз эшигинг силтаб, қаттиқ ёп
Ва шундай зарб билан столинг муштли.
Ўзингни сўроқ қил ва ўзингдан топ,
Тер тўкиб, тер тўкиб устингда ишла.

Сўнг гуллаб, кашталаб ўзингни қарга
Ҳаётдан, тақдирдан ўпкалаб юрмай.
Гуноҳимдан ўт, деб ўзингдан сўра
Ва лекин ўзингни ўзинг кечирма.

Уриш, уришавер фаросатсиз, деб,
Дарёдай тўлиб тош, дарёдай кўпир.
Лекин сен теполсанг ўз орқангга теп,
Тупирсанг нафрат-ла ўзингга тупир.

Хуноб бўл, адо бўл тўкилиб тутдай,
Жиркангил ўзингдан, шеърларингдан ҳам.
То ўша гуноҳинг адашиб кетмай,
Тоғиб келган экан бугун ортингдан.

* * *

Мендан сенга қолари – исм,
Қўйганман минг саралаб, сайлаб.
Майли, ҳамма бойлик тўпласин,
Сен исмингни яша авайлаб.

Хиёнатга бермагин зинҳор,
Сотиб қўйма риё, алдовга.
Қолдирсалар ҳамма мол-дунё
Сенга исм қилганман совға.

*Болам, номинг дунёда битта,
Аммо бир кун чўчайганча лаб,
Кимдир уни бермасин итга,
Яша, исминг асраб-авайлаб.*

ДАШТ

*Келдим. Топиб келдим. Турибман йўқлаб.
Қўлимда, йўлимда кўчим-кўроним.
Мени танидингми, жувонмард кўклам,
Мени эсладингми озод бўроним.*

*Бағри ер, бағри доғ битта бўлагим,
Тўрғай-тушларимнинг чарх урар жойи.
Ҳали мен айтмаган маҳзун ўланам,
Азиз тоғларимнинг муқаддас жойи.*

*Қўйнингда энтикиб югурар шамол,
Суриниб юрмасдан йўлларда тошга.
Ётибсан /кенглигинг мисоли хаёл/
Кўмилиб музаффар бобо қуёшга.*

*Хайқирсам ҳеч нарса бермас акс садо,
Гарчи қуёш каби баланддир дамим.
Биламан, нафасим етмайди аммо
Сени куйлаш керак серавж ўланам.*

*Турибман кўксимда муқаддас бир шашт,
Мақсадим куйламоқ кўнглимни ёзиб.
Лекин соғинч каби чексиздирсан дашт,
Хайқирсам пойингга етмас овозим.*

АКАМ МАҲМУДГА

*У йиллари қишдан чиқишга
Бир чопон, бир телпак етарди.
Бир этикни ҳар кун ўқишга
Кияр эдик галма-гал артиб.*

Насибамиз битта қозонда.
Бир косага сиғарди бошлар.
Энди билсам аллақачондан
Яшаямиз бошқа ва бошқа.

Мен сочилган насибаларим
Бир нав териб еяпман. Шукр.
Лекин ака бу ҳаёт ярим,
Бир оз кемтик сенсиз, барибир.

Яна қара қор ёғар экан,
/Гарчи, бордир ўз қулоқчиним/
Такрор-такрор эслайман, ака
Телпагингни бериб турганинг.

Дарсдан бўшаб синфдошларинг
Яхмалакда шовқин солганда,
Раҳмат, уйга қайтдинг шошилинч, —
Этик кийиб кетдим мактабга.

Энди ёлғиз истагим ака:
Бошқа-бошқа яшасак-да биз,
Бир косага сиғишмаса ҳам
Бир ёқадан чиқсин бошимиз.

* * *

Биров айбситади — ўзида гард йўқ.
Биров сув юқтирмас юзига — дард йўқ.
Ҳамма ҳақиқатгўй, ўртада битта
Балки мен ноҳақман, дейдиган мард йўқ.

КУЗ ОСМОНИГА

Йиғлама, йиғлама, йиғламай гапир,
Бағримни қон қилиб юбординг осмон.
Биласан юпатиб тургандан, ахир
Бир гап-сўз демасдан йиғламоқ осон.

*Мен сени овутиб туролмайман жим,
Пойимда кўз ёшинг дарё, кўл бўлди.
Сенинг йигинг сабаб эгним, уст-бошим,
Пахтам пайкалларим жиққа хўл бўлди.*

*Тушунтир, тушунтир, нима бўлса ҳам,
Ким сенга тупирди ёки тош отди?!
Ё ким у қиррадор сўзлари билан
Ой-кунли, юлдузли кўнглингга ботди?*

*Бўлсанг-да фаришта мисол бегуноҳ
Беҳуда орттириб олмагин ғаним.
Энди сўкишига қолмагин асло
Хув ўша ғазабнок Назир отанинг.*

*Бу кунлар бизларга қилганча ҳавас,
Бир қадар очилиб турмасанг осмон,
Мен яқин, ишонган сирдошинг эмас
Ва сенинг дардларинг борлиги ёлғон.*

КЎЗЛАР

*Мен балки қад кериб юра олмасдим,
Балки яшармидим сал бошқачароқ.
Хатти-ҳаракатим баланду пастин
Ёритиб турмаскан минг битта нигоҳ.*

*Мункиб кетишига ҳеч ҳаққим қолмайди,
Мажбур бўладурман тўғри юришга.
Кетиб қололмайман саланглаб, дайдиб,
Кечикмай келаман ҳар куни ишга.*

*Шундан кўп нарсага етади вақтим,
Бормаслик гуноҳдир, кечикиш уят.
Қизармоқ, оқармоқ, сарғаймоқ бахти
Мени бу ҳаётда туради суяб.*

* * *

Юрдим,
Юрдим йўллар тугади,
Сизга етмоқликка етмади йўлим.
Энди туриб-туриб кўнглим чўкади,
Бир йиғи келади кўкрагим тўлиб.

Сиз мисли қояда кўкарган бир гул,
Сиз – юксак.
Юксакка етмади қўлим.
Энди не қилайин,
Не қилсам маъқул?!
...Лекин бари бир сиз, сиз бахтли бўлинг.

Менинг-чи, кўкайим, кўнглим бузилди,
Менинг-чи, кўкрагим кетди-ку тўлиб.
Ичимда нималар оғир узилди,
Бир йиғласам дедим,
Бир йиғласам дедим кўл-кўлоб бўлиб.

Лекин бу билан ҳеч кам дунё тўлмас,
Дунё тўлганда ҳам кўнгил тўлмайди.
Гулим, бахтли бўл деб,
Жилмайиб бўлмас.
Гулим, бахтсизман деб, йиглаб бўлмайди.

ЎШАЛ КУН КЕЛАДИ

Мен унинг қошига бормасман сира,
Унинг ўзи келар бир кун умримга.
То тонглар бор экан бахмал, бокира,
Астойдил ишондим шу умидимга.

Қай фасл ёмғирни томоша қилгум
Дераза ва ёки айвондан боқиб.
Шунда кириб келар йўловчи бир кун
Кийими ҳўл бўлиб, қўли совқотиб.

*Ва қадрини тиклар менинг умримдан,
Мен эса ул Кундан топаман паноҳ.
Кейин маълум бўлар ҳаммага бирдан
Менинг уйимдаги буюк иттифоқ.*

*Мен Кунни қўймасман беркитиб, ўраб,
У ҳатто ҳовлига чиқиб юради,
Кейин кун-кунора Кунимни сўраб,
Уйимга тоғлар ҳам келиб туради.*

** * **

*Бари бир қувонч бор ҳали дунёда,
Бахт бекор деганлар қаттиқ адашар.*

*Ўтга ташилсалар куйишим ёлғон,
Гар чопса қиличи синар ғанимнинг.
Шундай сеҳрлиман, шундай паҳлавон,
Шундай умри қисқа андуҳ, ғамимнинг.*

*Яна бир толеим кўзларимдадир,
Мен ҳамма нарсани ойдин кўраман.
Минг қадам нарида бўлсин, барибир
Узукнинг кўзидан аниқ, ураман.*

*Иродам метину қўлларим узун,
Интилсам юлдузу ойга етаман.
Дўстимнинг тўйига улгурмоқ, учун
Учаргиламларда учиб кетаман.*

*Не-не тилсимларнинг тилин билишга,
Қилни қирқ ёришга ҳали қодирман.
Ҳали тоғ-тошларни талқон қилишга
Қудрати етгувчи бир баҳодирман.*

*Шундай имконим бор – ғолиб юраман
Ва инкор қиламан майда гапларни.
Мен ахир жуда ҳам яхши кўраман
Ўзбек халқ афсона-эртақларини.*

** * **

Сабринг этагин ушласам агар...

*Сабр – йўл қараётган аёл-ку, ахир,
Завжини сафарга кузатган ҳилол;
Унинг тушларига кирар баҳодир –
Энг тиниқ хотира, энг тоза хаёл.*

*Кутаверсин бўлса қаноат, сабр,
Майли, то тош бўлиб кетгунча турсин.
Мен унинг этагин ушласам агар,
Ўшал баҳодирнинг арвоҳи урсин.*

** * **

*Бир куни меники бўлади осмон.
Юмшайди бир куни бағри тош шу ер.
Ҳозирча тирикман
Ҳозирча омон,
Ҳозирча кўк олис, замин қаттиқдир.*

*Бир куни меники бўлади осмон.
Юлдуздан юлдузга кўчади руҳим.
Ортидан анграйиб боқадир ҳайрон
Тош каби вужудим
тошдай андуҳим.*

*Меники бўлади бир куни шу ер,
Қайтмас руҳим кутиб жимжит ётаман.
Шунда дийдалари ернинг юмшайдир
Ва мен оғушига ботиб кетаман.*

Меники бўлади шу ер, шу осмон...

ЙЎЛ АЗОБИ

Югославия саёҳатидан сўнг

*Ўйладим: „Ҳайрият йўллар тугади,
Чоҳларда тошганим, тоғлар ошганим
Ёдим денгизига оғир чўкади,
Халоват беради энди Тошканим“.*

*Улгурмай ўзимга боққани мундай,
Кечалар бағрида ором олмай сал,
Мен уйқу тиланган юлдузли тунда
Тушимга йўл кириб келди бир маҳал.*

*Келди, ўзи каби муқаррар, мангу,
Шошқалоқ шамоли, дўл сели билан.
Довқур довонлари, кўприкларини
Аскарлар пойлаган тоннели билан.*

*Мен эса... уйғондим саботларим соб.
Бошқа йўл топмоқлик келмагач қўлдан.
Билсам-да, қайтмоқлик, гарчи, кўп азоб
Яна юриб кетдим шу таниш йўлдан.*

„КАРВОН“ ХАЛҚАРО ЁШЛАР УЙИДАБИР ХАФТА

*Мен юз йил яшадим. Тоқатим битди.
Кетаман.
Кун санаб, йил санаб толдим.
Ёшлик, ёғдуларинг йўқолди, йитди,
Тим қаро тунларнинг бағрида қолдим.*

Шом олди томтешар ёмғирлар ёғди,
Шамоллар тинмади,
 ўчди чироқлар.
Ёмғирлар ёғаверди,
 кейин тун оғди,
Кўрқинчли кўринди ёвуқ-йироқлар.
Дилочар давралар туюлди тахир,
Мен гўё ўзиммас, тамом бошқаман.
Асрим, сен тарихсан,
 билсанг, мен ахир
Бир юзу йигирма саккиз ёшдаман.

Қанотсиз қуш каби соҳиллар бўйлаб
Соғинчим сабрга сингдириб юрдим.
Ёмғирпўш остида қуёшинг ўйлаб
Қайтгим келаверди бағрингга, юртим.
Қайтгим келаверди
 шамолдай шошиб
Ҳосилдан ҳориган далаларингга,
Юз йигирма саккиз – табаррук ёшим
Токи етиб қолмай бир куни мингга,
Осмон гоҳ очилди,
 гоҳ қовоқ уйди.

Ҳаммани лол қилди товус – табиат,
Менинг-чи, намликдан кўкайим куйди,
Менинг ёшлигимни ямлади ғийбат,
Тугилган уйимда бўлсайдим, дедим.
Лол-ҳайрон боқдилар бекач, бекалар
Қартайган кўнглимга туюлди кўп дим
Тонг қадар тинмаган дискотекалар.
Асрим,
 мени шундай бир соғинч қучди
Бу қадар бўлмаган эдим мустарин.
Аммо соғинчимни синдириб учди
Товушдан тез учар самолётларинг.

* * *

Югославия сафарида бир неча бор паромларни кутиб қолишимизга тўғри келди...

*Қуёш кулиб боқади,
Дарё жим-жим оқади.
Гар оқмаса ул дарё
Айтинг, кимга ёқади?*

*Бул – дунёнинг чигали:
Ким сув топмас ичгали,
Ким бош қашиб қирғоқда
Кечув топмас кечгали.*

*Амударё, Сирдарё.
Қирғоқлари кир дарё.
Бир эринчоқ бободай,
Бири гўл кампир дарё.*

*Зўр келиб шиддат-шаштим,
Кекса дедим – адашдим.
Нетай, юртда кам қолса
Дўза унмаган даштим.*

*Ҳаммаёқ пахта бўлди,
Беллар ҳам тахта бўлди.
Икки одам учрашса
Гап ҳосил ҳақда бўлди.*

*Индамадим-ишладим.
Пешонамга муштладим.
Сирқираган сабримни
Тишга босдим, тишладим.*

*Оғриди, дув ёш тўкдим
Сўнг шу ёшимга чўкдим.
Сабрим синиб аламдан
Дарёларимни сўкдим.*

*Ахир, қуёш боқади,
Кўзимдан ёш оқади.
Оқмаётган дарёлар
Айтинг кимга ёқади?!*

ДЕНГИЗДАН ИККИ ТОМЧИ

1

*Соатлаб соҳилда турдим эринмай,
Дарёлар туташган чуқурлик – денгиз
Шовиллаб пойимга бош урди тинмай.*

*Соҳилдаги соҳир йигитнинг, қизнинг
Оёқларин ювди очиқ, ошкора, –
Жуда ҳам оққиси келди денгизнинг.*

*Улар-ку соғиниб ўз юрту элин
Кулишиб, қувнашиб охир кетдилар
Тушунмай ялинчоқ сувларнинг тилин.*

*Сўнг далли денгизнинг дарди зўр бўлди.
Ялинди, ёлворди ва бундан фақат
Қирғоқлари кўпик, суви шўр бўлди.*

*Бошимдан дурларин сочса ҳам минг-минг,
Сув тилин билсам-да кетмоқдан бошқа
Ҳеч нарса қўлимдан келмади менинг.*

2

*Бир бефаҳм ювар оёғин,
Бир бекорчи, тиқар таёғин.*

*Кимнингдир белида боди бор,
Ўзгасининг арзи, доди бор.*

*Қай ҳорғин чарчоғин ёзади,
Қай семиз чўмилиб озади.*

*Яна кимнинг кўзида гарди
Ҳар кимсанинг, хуллас, ўз дарди.*

*Оғриқларни олиб бечора
Яшайди сарсону овора.*

*Ночорликдан ютганича туз
Тўлғонади кечаю кундуз.*

* * *

*Ўйлаган эдимки бу дарё улкан,
Тўлқинлари кучли, кечувлари гум.
Фойдаси йўқдир ҳеч кечганим билан,
Мени кўмиб кетар бу сув бус-бутун.*

*Ечдим чориғимни, кўйлагим ечдим,
Каптардай потирлаб кўнглимда ғулу
Оҳиста-оҳиста дарёни кечдим
Лекин тўпиғимдан келмади бу сув.*

СЕНГА АТАЛГАН ГУЛЛАР

*Бўйладим, баҳодир бойчечак билан.
Чучмома йўл қараб сўлди, сарғайди.
Қизғалдоқ қувради – ўчирилди гулхан
Сўнг яна турналар келдилар қайтиб.*

*Сен эса қайдадир югуриб-елдинг,
Менинг ҳам бағримда... кезди довуллар,
Лекин сен /билардим/ барибир келдинг,
Барибир турибман – ҳамроҳим гуллар.*

Сен келдинг – дўппимни ютди бу осмон
Ва олиб қолганим шу бўлди асраб.
Фақат гулдастам кўп рангсиз, сертикон,
Фаққат гулларимнинг ҳаммаси ҳасрат.

1

Кўнглимда ниш уриб муқаддас бир гул
Шўх-шаън кўзларимда болалик тинди.
Мени учратганлар танимай буткул,
Юрагим тафтига қушлар исинди.

Ўн олти ёшимда сени ахтардим
Ва йилларим куйди келар йўлингда.
Сени кўргим келди,
Кутдим.

Келмадинг.
Бойчечак бойланиб, қолди қўлимда.
Кетмадим – болалик энди ёдимда
Кутдим,
Кўзларимга соғинчлар инди.
Улкан бўшлиқ сезиб гул ҳаётимда,
Айниқса тунлари ўрнинг билинди...

2

Шаҳарга тушганлар қайтдилар оғир,
Қуёш қонга ботиб кўксини тўкди.
Атрофга оҳиста тўшалди бир сир.
Атрофга тим қора сукунат чўкди.

Тун-ку, табиатнинг хаёлкаш қизи
Кутди сочин ёйиб,
кутди сергулув.

Мени қитиқлади сочлари – узун.
Кутдим:

сен тундан пок,

сен тундан сулув.

Кутдилар қамишлар чалиб сивизга.
Ўтмади,
Ўтмади шамол – жунуним.
Кейин тоғлар ойни қилди исирға,
Келмадинг,
Сочлари оқариб кетса ҳам туннинг.

3

Сени кўргим келса, агар ҳар маҳал
Дийданг қаттиқ, дийдоринг сароб.
Қараб илғайолмам – сен жаҳду жадал,
Сен шундай кўзларга кўринмас шитоб.

Ўтиб боряпсан менинг умримдан
Сочларим оралаб бефарқ, бемалол.
Баъзан тегиб кетар юз-кўзларимга
Ипак кўйлагингнинг этаги – шамол.

Сен менинг умримнинг ўзисан, асли
Жони, офати ҳам ўзингсан яна.
Фақат васлинг эса... қилмади насиб,
Яшаяпман сенда, сендан бегона.

Мен сени инсофга келар деб юрсам,
Олд-ортингга боқмай кетяпсан сержаҳд.
Қачон меникига йўл топгайдурсан,
Айт, қачон кўриниш бергайдурсан вақт?!

4

Куз.
Дарахтлар кўнглин тўкмоқда.
Тингласанг юрагинг жунжикар..
Умр ўтяпти,
 умр ўтмоқда,
Жимгина ёришар намхуш кунчиқар.

Эсиз, қайда қолди иссиқ кунларим
/Тўғриси, мен ўзим улардан кетдим./
етди,
кўкка етди оҳ-у, хунларим,
Сен эса кўклардан юксакда эдинг!

Мен-чи, мен нетардим – сенсиз... Яшадим
Гарчи, совуқ бўлса ҳам ҳижрон.
Жимжитликдан чолғу ясадим
Бу намхуш кунларни этгали ижро.

5

Бахтим,
боролмадим ёнингга учиб
/Гарчи, чарх урмоққа қанотларим бор./
Учсам қанотимга бу дунё кичик,
Учсам шиддатимга осмон келди тор.

Ёмғирлар остида ивиб ичикдим.
Сен мунча кечикдинг, мунча кечикдинг?

Мен ҳалак, ер ҳалак яшадим аранг
Кичкина кимсасиз кўчага ўхшаб.
Чалдим, созим берди рангсиз бир жаранг,
Чалдим оҳанг чиқди қалтираб, қақшаб.

Йўқ эди ўзингдан ўзга ҳеч кимим,
Сен эса кечикдинг, сен-чи, кечикдинг.

6

Бир яшил ҳарорат эсар жанубдан,
Дунёни дафъатан бўлмайти таниб.
Баҳор, борлиқнику ўзгартдинг тубдан,
Лекин менга тиккан либосинг қани?

Ўриклар, олмалар қиқир-қиқирлаб
Кийиб чиқмоқдалар гулдор кўйлагин.
Баҳор, ўтиб кетма менинг ёнимдан
Менинг ҳам келмоқда гул-гул гуллагим.

7

Қирларда кўнғироқ чалди бойчечак,
Кўзигул овози тутди дунёни.
Ҳаммадан уятчан қизғалдоқ эса
Инқилоб ҳақида шеър айтди ёниб.

Бошларга чамбарак бўлди қоқигул,
Пойандоз бўлдилар гиёҳу майса.
Кундай кўтарилиб кетарди кўнгил
Фақат бир сен келсанг, фақат сен эса...

Шу таҳлит, шу йўсин кечдилар мангу
Не баҳмал баҳорим, не йил – дулдулим.
Сен эса бари бир келмаяпсан-ку,
Менинг қизғалдоқдан уятчан гулим.

8

Яна баҳор келди, алдади – кетди.
Ёз, кузлар ҳам қилмади шафқат.
Сўнг қиш кунни изиллаб етди,
Йил ўтди. Сен келмадинг фақат.

Нафасимни ичимга ютдим
Ва айланиб тоқату тошга
Сени илҳақ, интизор кутдим
Ўн олти,
 ўн етти. ўн саккиз ёшда.
Бу далли дунёнинг дўнишларини
Битта ўсмирчалик тотдимۇ тўйдим.

Фарқламай кунларнинг бари-барини
Яшадим,
Негадир баҳорни соғинмай қўйдим,
Лекин баҳор келди,
Алдади – кетди.
Ёз, куз, қишлар қилди хиёнат.
Сенга кўнглим очмоқчи эдим
Кўчамдан ўтмадинг, муҳаббат.

Кўп кутдим
ич фикрим ичимда.
Кўнглимда энг ёруғ ҳасратим.
Мен уни тилимнинг учида
Йигирма олти йил асрадим.

Гул умрида бўлса ҳам ҳаққинг
Кўкрагимни қийнади афғон.
Кел, кўкламлар этайин тақдим,
Кел, ҳеч қурса сўрагин аҳвол.

Мен умидлар бағрида мастман,
Мен орзулар қиламан такрор.
Фалон ёшга кирган эмасман,
Бекор,
менинг йилларим бекор.

Нафасим ичимга ютяпман
Айланиб бир улкан бардошга
Мен сени эринмай кутяпман
Ўн олти,
ўн етти,
ўн саккиз ёшда.

9

Келдинг, Тушиб келдинг арши аълодан,
Кўрдиму бошларим қолди балога.

*Бир ўт жимирлатди жону жисмимни,
Чақирдинг, талаффуз қилдинг исмимни.*

*Мен эса танг қолдим деёлмай лом-мим,
Мен-чи, севиб қолдим ўзимнинг номим.*

*Сен кулдинг сочларинг тўзғиб белингда,
Билмадинг сеҳр борлигин тилингда.*

*Кўнглимга қўл солдинг, юрагим юлдинг,
Дунёни тўлдириб устимдан кулдинг.*

*Кулдинг, ғунча лабинг гулга айланди,
Мен ёндим, бор-йўғим кулга айланди.*

ҚИШ ЭРТАГИ

*Ўғлим, тўхта ташқари шамол...
Тўпалончи бўлмай қулоқ солгин жим.
Мана, қўлларимни ушлаб кўра қол,
Мана, муз... мен ҳозир кўчадан келдим.*

*У ерда баджаҳл шамоллар санқир
Учраган нарсани хасдай учуриб.
Энди сен жаҳлимни чиқармай ахир,
Мундай, гапларимни тингла ўтириб.*

*Энди ташқарида қирчиллайди қиш,
Жаҳлдор шамоллар тинмай елади.
Тўпалон қилмасанг Қорбобо, Қорқиз,
Сенга этикчалар олиб... келади.*

*...Ҳай, бола ростдан ҳам қолар совқотиб,
Кўчада чиндан ҳам ҳоким-ку довул.
Нега тушунмайсан гапимни, хотин,
Сен нега куласан тувакдаги гул?!*

* * *

*Мана бу пахтазор, мана бу ғўза,
Умрлар устига бўлгандир бунёд.
Бунда ишнинг сўнги кўринмас кўзга,
Меҳнатдан иборат экан бу ҳаёт.*

*Хоҳ кеча, хоҳ кундуз ва хоҳи сахар
Эгилиб ҳол сўраб бўлганча посбон,
Қўлларни қабартиб турмасанг агар
Қулагай ҳаёт деб айтганим осмон.*

*Ҳозирча чидайман, болам, барибир,
Ҳозирча ўйнайвер сен ўйинчоғинг.
Қанча иш бўлса ҳам мен ўзим ахир,
Ахир ёшлик менинг энг кучли чоғим.*

*Кўтарган билади – осмон оғир, оҳ,
Зил-замбил бу юкин то азал-абад
Кўтариб қўллари бўлса ҳам қадоқ
Қул эмас ўғиллар берганга раҳмат.*

*Майли, бу кунимдан ўлганим афзал:
Агар қилолмасдан оғир-осоним,
Болам, суякларинг қотмасдан аввал
Сенинг меҳнатингга қолса осмоним.*

ЎЙИНДАН ТАШҚАРИ ҲОЛАТ

Бахтиёрнинг хотирасига

*Болаликда тўп сурганда ғолиб келиб боз-боз
Ортимизга боқмасдик ҳеч, билдик, бизга омад ёр.
Билдик бизнинг ортимизда тўп ўтолмас дарвоза
Ва кўринмас қанотли дарвозабон бола бор.
Дўстлар, бугун ҳолимиз бўлди-ку, хўп тангу тор.*

Ўстлар, бизнинг тақдирда не кўргилик бор энди?!
Ўарвозани бўм-бўш ташлаб кетиб қолмиш Бахтиёр,
Ўртга қайтинг, ҳимоямиз мадад кучга зор энди.
Ўарвозабон бўлолмам, дўстлар,
Ўарвозабон бўлолмам, дўстлар,
Ўарвозабон бўлолмам, дўстлар.

Ў сўнги бор соҳил бўйлаб кетган эмиш маъюс, лол,
Ўимлардандир дили вайрон шашти тамом қайрилиб.
Ўнди сочин юлганича йиғлаётир қатортол
Ўуянган бир сирдошидан мангуликка айрилиб.

Ўутун қишлоқ юрак ютиб кутмоқдамиз интизор,
Ўхир бизлар ҳали уни топширмадик тупроққа.
Ўалиқларнинг оғушида яшар бизнинг Бахтиёр,
Ўани сизлар шўнгинг, чорланг чиқсин у ҳам қирғоққа.
Ўен сўзишни билмайман, дўстлар,
Ўен сўзишни билмайман, дўстлар,
Ўен сўзишни билмайман, дўстлар.

ЮЛДУЗЛАР ЧОРЛАГАНДА

Ўу кунлар дафъатан бўйим тез ўсиб
Ўошим кўп баландлаб кетди-ку ердан.
Ўойимда пилдираб югурди дўстим:
„Сув ичган булоғинг айтгин, қаерда?“

Ўўз ўнгимдан кетмай қақраган лаби,
Ўарё қайдалигин айтмоқчи эдим.
Ўаммо айтиб бўлмай
Ўулливер каби
Ўумтош уйлардан-да баландлаб кетдим.

Ўим ғийбат қилгану ким савол берган,
Ўаммаси, ҳаммаси қолди бежавоб.
Ўен ахир абадий қул бўлдим шеърга
Ўенинг қулоғимни кар қилди китоб.

*Ўсяпман, тезлигим мисоли чақин,
Бир лаҳза тўхтамоқ, тингламоқ қайда.
Энди борган сари юлдузлар яқин,
Энди кундан-кунга одамлар майда.*

СОВЧИ

*Ҳамсоя қиз ҳовлингга от тушди, улов тушди,
Сиртига сув юқтирмай бегона биров тушди.*

*Мен ёниб кетяпман, мен ёниб кетяпман,
Ичимга, ичларимга ўт тушди, олов тушди.*

*Мен музлаб кетяпман, мен музлаб кетяпман,
Кўнглим кўчаларига қор тушди, қиров тушди.*

*Кўзларим куйдириб-эй, кўзларимнинг ўнгида
Бойлигим, бисотимга ўғри тушди, ёв тушди.*

*Қафасдаги шер мисол ўтирибман мўлтираб.
Ўтолмайман сен томон – ўртамизга ғов тушди.*

Ҳамсоя қиз ҳовлингга от минган биров тушди.

ТАШРИФ

*Шу тошли, тупроқли йўлдан аслида
Сенинг қабулингга югурдим, елдим.
Ва афсус... интизор, интиқ васлингга
Чамамда тўрт-беиш йил кечикиб келдим.*

*Сен билан юзма-юз бўлгунимча то
Тинчимни билмадим – ич-этим едим.
Юрагимни ютиб югурдим, аммо, –
Нетайки, барибир пиёда эдим.*

Йўллар, узун-узун улама йўллар
Менинг қадамларим бемалол ютди.
Йиллар – тутқич бермас асов дулдуллар,
Кумуш чангларига қолдириб ўтди.

Шу соат /ҳасадгўй/ билмасдан тиним
Чирқиллайверди-ей, сочини юлиб.
Мен ношуд, мен бола бор кўрган куним
Яшабман ҳаммадан ақлли бўлиб.

Учдим, баланд учдим – ҳамроҳим қуёш.
Ойга куйчи бўлиб умр ўтказдим,
Ва чорак асрдан ошганида ёш
Хайрият гўзалар ҳақда шеър ёздим.

Мана, ҳузурингда турибман тўлиб,
Уйқучи боладай гуноҳкор, бешон.
Кўнгилчан муаллим, мураббий бўлиб,
Ўзимни ўзимга қабул қил, Равшан.

...Кездим – имконларим кетди, сочилди
Сўнг сенинг ёнингда югурдим-елдим.
Хайрият, ҳарқалай кўзим очилди,
Хайрият, ҳартугул, ўзимга келдим.

ДИРИЖЁР

Кириб келганимда бу ерда беғам,
Бемаъно шовқинлар ҳукм сурарди.
Қудратли чўпини силкиб бир одам
Дунёга орқаси билан турарди.

Ижрочилар ўшал чўпга бўйсиниб,
Сершовқин оҳангни этарди ижро.
Бошимиз айланиб, кўзимиз тиниб,
Не бўлса ҳам чидаб тинглайвердик, о.

*Шўрлик чолғучилар сезиб ё сезмай,
Кимларни қарғади, кимларни сўкди,
Харакатбон сабаб ғижжак, рубоб, най,
Кимнингдир устидан мағзава тўкди.*

*Дунёни тўлдирган бу шовқин, оҳанг,
Бир маҳал менинг ҳам кўнглимга ботди. –
Шундай чап кўксимни мўлжаллаб, қаранг,
Қиррадор маломат тошларин отди.*

*Унинг ҳаракати, буйруғи вожиб,
Ўнлаб ижрочилар билмади тиним.
Мен-ку кетолмадим шовқиндан қочиб,
Шунингдек билмадим ҳаракатбон ким.*

*Чунки чолғучилар этган каби дўқ,
Ноғора, доирани тинмай урарди.
Дирижёрнинг эса юзи-кўзи йўқ, –
Дирижёр орқаси билан турарди.*

ЭНГ ЯНГИ ТАРИХ

*Кўрдим, туя кўрдим, бир туя кўрдим.
Кўрдим, ўркачлари қир туя кўрдим.*

*Поезд Қозоғистон бўйлаб ўтаркан,
Кўрдим, туя кўрдим элак кўтарган.*

*Бепарво елардик кенгликларга, оч
Бир одам қоларди ночор, ноилож.*

*Қолар эди чиқиб жаҳли – бўрони,
Очилиб, сочилиб кўчи-кўрони.*

*Бу ҳолдан чиқишга йўқ эди илинж,
Қайта бошлай деса вақти тиқилинч.*

*Шу ваядан қоларди мисоли терак:
Туя ҳам, элак ҳам, кўчи ҳам керак.*

*Элакни кўтарган оқ норни кўрдим
Ва яна бир ҳоли ночорни кўрдим.*

** * **

*Кўй, ваҳмдан кўрқма, дил,
Имонингни қил бутун.
Бўлса-да тош каби зил,
Эрувчан эрур бу тун.*

*Ана, дилга интизор
Элсевар шоир – қўшнинг,
Демак, имконингда бор
Уйқу енгмас қўшининг.*

*Унинг кўксида оғриқ –
Қиррадор, учли-учли.
Шундан кўзлари очиқ,
Шундан киприги кучли.*

*Шундан туннинг ичида
Ёққанича у чироқ,
Нурлар сочиб кўчага
Тун кўксин тинглар бироқ.*

МЕН ШАМОЛНИ
ТУТВОЛДИМ

БОЙЧЕЧАГИМ БОЙЛАНДИ

*Бойчечагим бўйлади,
Бўйлаб туриб ўйлади.
Тишларим таккилласа,
Тилга кириб сўйлади.*

*„Мен бойчечак – боламан,
Ўзим сариқ лоламан.
Бу қаҳратон қишларни
Қувиб сола оламан“.*

*Бойчечакка бор, дедим.
Кучларинг бекор, дедим.
Хали шошмай ухлайвер.
Хали қирлар қор, дедим.*

*Бойчечак-чи, бойланди,
Қорлар эриб сойланди.
Чопонлару телпаклар
Сандиқларга жойланди.*

БАҲОР

*Осмоннинг элагидан
Тугаб қолганидан қор,
Энди гоҳ челагидан
Сув сочар анҳор-анҳор.*

*Совғаси соб бўлгандай
Кетиб Қорбобо, Қорқиз,
Бир кунда, бир сўз демай
Баҳор келди изма-из.*

*Энди майли, марҳабо
Дамин олсин қоркурак.
Кетган бўлса Қорбобо
Келди Момагулдирак.*

Солганча дилга ҳавас
Қайтаркан қалдирғочлар,
Чапак чалиб чарчамас
Тераклар, қайрағочлар.

Гоҳ ерни кўкка улаб
Кўзни олар камалак.
Боларилар ғўнғиллаб
Гулларга айтар эртақ.

Турналар шошиб яна
Юртимизни дараклар.
Хуш келибсиз, деб мана
Учирамиз варрақлар.

БУЗОҚЧАМ

На маърайди, на менга –
Бирон бир гап-сўз дейди.
Шу туриши – шу туриш,
На беда, на ўт ейди.

Кекса бувижонимнинг
Таъбини этиб хира,
Ям-яшил ўтлоқларга
Қочиб кетмайди сира.

Бошқа шўх бузоқлардай
Боғланмаган қозикқа,
Тишчалари бўлса ҳам
Бўйин чўзмас озиққа.

Энасини эммайди
Турса-да, гар олдида.
Ҳа, айтганча, унинг-чи,
Оёқлари олтида.

*Кўзи учта, думи йўқ,
Териси ола-була,
Роса маза қиласиз
Кўрсангиз кула-кула.*

*Ёнига томошабин
Болаларни тизганман,
Билсангиз, шу расмни
Менинг ўзим чизганман.*

** * **

*Осмон тунда аразлаб
Кўл-кўлоб ёш тўкибди,
Қоронғуда қоқилиб
Кўз ёшига чўкибди.*

*Ишонмасанг қарагин,
Ҳар ён кўл қатор-қатор.
Ҳар бирининг тубида
Осмонлар чўкиб ётар.*

БОДРИНГ

*Бодринг дер: – Диринг-диринг,
Полизга кириб туринг.
Полизга кирган чоғда
Палагим босмай юринг.*

*Мен ҳам сиздай боламан,
Қовоқ сола оламан.
Палагимни боссангиз,
Аччиқ бўлиб қоламан.*

* * *

Кўй келар кўзи билан,
Дўст ширин сўзи билан.
Ёмон бола келади
Фақат бир ўзи билан.

„Мен қушларга ин қурдим,
Мен товуққа бердим дон.
Мен хўрозга сув қўйдим,
Менман жўжага посбон.

Бобомнинг болтасида
Қишга ўтин ғамладим.
Улар чанқаб қолганда
Чойни ҳам мен дамладим...“

Мақтанчоқнинг ҳоли шу –
Юрар доим кўзи лўқ,
Луғат – тил бойлигида
„Мен“дан бошқа сўзи йўқ.

ЁЗ

Кўкнинг кўнгли очилиб
Кўз ёши тиниб қолди.
Қизгалдоқнинг қирмизи
Косаси синиб қолди.

Энди қуёш барчани
Бир меҳрда суяди.
Яланг оёқ юрсанг гар
Оёқларинг куяди.

Шиппаги йўқ шамол-чи,
Даров йўлин топади:
Оёгинг қўлга олиб
Тутқич бермай чопади.

КЕТИШНИ БИЛМАГАН СУВАРАК

*У йўлакда турганча
На сарғайди, на сўлди:
Биров бир сўз демай
Дафъатан пайдо бўлди.*

*Аввали сал қимтиниб
Юрди пана-панада.
Синглим унга ўғринча
Нон ташлаб бўлди зада:*

*Чунки хурсанд суварак
Елди шамол мисоли
Ва кўп вақт ўтмасдан
Келди дўстларин олиб.*

МОМАГУЛДУРАК

*Қор-р, қор-р, дея қарғанган
Қарғалар чўчиб тушди.
Новдаги қиш қиличи
Тагидан кўчиб тушди.*

*Кўрқиб қочди панага
Мен каби кўп ботирлар.
Қайлардадир чиқди боз
Замбуруғлар потирлаб.*

*Яшин тушиб далага,
Лола қизғалдоқ ёнди.
Боботоғда уйқучи
Айиқвойлар уйғонди.*

НАСИҲАТ

Яхшиям ойижоним
Ҳеч нарсани билмади.
Мушукни қарғади-ю,
Мени уят қилмади.

Насиҳатим, укалар,
Мен чидамли, деманглар,
Ётар олди ҳеч қачон
Лалми тарвуз еманглар.

Содда ойим кул солиб
Ёяр экан кўрпани,
Бахтимга қизчаларнинг
Биттасиям кўрмади.

Ана, ойим мушукни
Қарғаяпти ҳалиям,
Мен юрибман иштону
Кўйлагимни ярми нам.

Насиҳатим, гердайиб
Мен чидамли, деманглар.
Ётар олди ҳеч қачон
Лалми тарвуз еманглар.

КУЗДА

Ариқ, анҳор, кўлларда
Шовқин-суронлар синди.
Артилган шиша каби
Кўкка боқсам кўз тинди.

Юлқиниб келган шамол
Олмани қоқиб кетди.
Теролмадим – ариққа
Тушди-да, оқиб кетди.

ЎЙИНҚАРОҚ НИҲОЛ

Иссиқ кунлар сўнгида
Ёмғир жуда мўл бўлди.
Ҳовлидаги ниҳолнинг
Усти-боши ҳўл бўлди.

Шамол билан ўйнаб у
Ҳеч тинимни билмайди,
Меҳрибон ойисининг
Айтганини қилмайди.

Ҳали ойиси келса,
Оларини олади.
Кам деганда йўталиб,
Тумов бўлиб қолади.

Қаранг, ахир у сира
Билмас ташвиш, билмас ғам
Ёмғир билан ўйнайди
Кўйлаги ҳўл бўлса ҳам.

МЕН ШАМОЛНИ ТУТВОЛДИМ

Кеча дарча ёнида
Шамолни зап тутволдим:
Пойлаб туриб энг совуқ,
Жойидан бир ютволдим.

Энди у шўрлик тинмай
„Ўҳ-ҳў“, „ўҳ-ҳў“, қилади,
Қайтиб чиқа олмасдан
Томоғимни тилади.

УКАМ

Оғзида бир тиши йўқ,
Ғами йўқ, ташвиши йўқ.
Йиғлагани йиғлаган,
Дунё билан иши йўқ.

МОМАГУЛДУРАК

ЧУЧМОМА

Чучмомажон, чувлаб чиқ,
Дала-дашдан дувлаб чиқ,
Мен чанқадим, чанқадим,
Лабларингни сувлаб чиқ.

Чучмомажон, ийиб чиқ,
Ўжарлигинг тийиб чиқ.
Узун-узун улама
Оқ кўйлагинг кийиб чиқ.

Чучмома чопиб чиқди,
Хушхабар топиб чиқди.
Хабарини айтмасдан
Юзларин ёпиб чиқди.

Сўнг юз очиб суф деди,
Дангасага сув деди.
Ҳар кун туриб эринмай
Юз-қўлингни юв деди.

ДЎСТЛИК

Дарё бўлиб тошдик биз,
Қир-далалар ошдик биз.
Бувимизни байрам-ла
Табриклашга шошдик биз.

Тошбақа таранг деди,
Бизга бир қаранг, деди.
Сизлар бунча шошасиз
Улгургум аранг, деди.

Тошбақага тур, дедик,
Имилламай юр, дедик, —
Дангасалик дардини
Дилдан нари сур, дедик.

Тошбақа-чи, „тўқ“ деди,
Мунча кўнгил тўқ, деди.
Дарё келиб қолганда
Сиздай дўстим йўқ, деди.

Секин-секин кетдик биз,
Ва манзилга етдик биз.
Дарё чиқиб қолганда
Тошбақада ўтдик биз.

МОМАҚАЙМОҚ

Момақаймоқ моҳ дедим,
Пахтадай юшкоқ дедим.
Ҳурпайиб турганига
Керакдир ўртоқ дедим.

Секин бориб „поҳ“ десам
Момиқгул чўчиб кетди.
Мен унинг ғамин есам
У шошиб кўчиб кетди.

БАЛИҚ

Балиқ-балиқ бақалоқ,
Акулага чақалоқ.
Қани энди зўр бўлсанг
Аквариумдан чиқиб боқ.

* * *

Кўнғиз, ҳей тилла кўнғиз,
Сенга иш тушиб қолди.
Кеча ёнғоқ чақаётсам,
Битта тиш тушиб колди,
Энди кўриб кулишган
Болаларга не дейман?
Ойим ёпган нонларни
Қайси тиш билан ейман?

Ҳали олдда турибди
Булардан ҳам катта ғам:
Зўравон болаларни
Қандай қилиб тишлайман?

Одам бўлиб сенгаям
Бир марта ишим тушди.
Ёрдам бергин, қўнғизжон,
Энг ўткир тишим тушди:

Кел, қизганмай тиллангдан
Озроққина бер, жўра.
Ундан тиш қўйдирволай
Кемшик юргандан кўра.

Эсиз, эсиз, вой эсиз
Жағимдан бир тиш тушди.
Шу тишга қўшилиб сўнг
Бошимга ташвиш тушди.

Қўнғиз, ҳей тилла қўнғиз...

ЮРТИМ ХАЁЛГА КЕЛУР

Қуёш тантана этса,
Нурлари бизга етса
Бахтли одамлар
Шул қуёш сўниб кетса
Юртим хаёлга келур

Ақл, инсон уйғонса
Ҳар тараф дарахт бўлса
Мовий рангга бўялган
Севги ичимни ёқса
Юртим хаёлга келур

*Инсон инсонни суйса
Аҳли ошиқ кўпайса
Ичингни ўт қиздирган
Йигит яшашга тўйса
Юртим хаёлга келур*

*Қишлоқлар шаҳар бўлса
Шовқин тинчликка дўнса
Жонга тўйган йигитнинг
Ақли энди билинса
Юртим хаёлга келур*

*Далада бугдой унса
Учоқда оташ ёнса
Шу дунёда яшасанг
Битса ёвлар ҳам тоза
Юртим хаёлга келур.*

**ЧУМОЛИНИКИДАН ҚУВИЛГАН
НИНАЧИНИНГ КИРПИНИКИГА БОРГАНИ**
*Чумоли кет деб,
Керакдир бет деб,
Кирпига бордим
Бир меҳмон эт деб.*

*Ёз бўйи ишлаб,
Олмақоқ тишлаб,
Кирпижон уйда
Ётарди қишлаб.*

*Совуқ еб борсам,
Кўнглимни ёрсам,
Қайрилиб менга
Боқмади ҳеч ҳам.*

Овқатин есам,
Ётаман десам,
Кирпи-чи, бунга
Бўлганча беғам,

Бор ақлин еди,
/Йўқ экан бети/
Уялмай-нетмай
Бунақа деди:

„Қиш ўчоғи тор,
Тур уйингга бор
Ёғиб қолмасдан
Кўчаларга қор...“

КАМАЛАК

Ёмғир тиниб, азонда
Ёришганда кенг фалак,
Тўнкарилган қозондай
Пайдо бўлди камалак.

Керак бўлса ма, ол, деб
Кўтарса мени акам,
У тез йўқолиб қолди
Қилган каби калака.

ЭҲТИЁТКОР СИНГЛИМ

Чой ичаркан синглимнинг
Лаблари куйиб қолди.
Аламидан тўрсайиб
Қовоғин уйиб олди.

Раҳми келиб ойимнинг
Деди: „Вақтинг тиқилинч
Бўлса ҳам чойни, қизим,
Шошмай, пуфлаб-пуфлаб ич“.

Шундан бери у ҳатто
Сув ичаётган пайти,
Лаб-даҳанинг шишириб
Такрор-такрор пуфлайди.

* * *

Кўй келар қўзи билан,
Бир-бирин изи билан.
Мен ўйнайман қишлоқнинг
Энг сулув қизи билан.

Сал кўрдими, бўлди, бас,
Қушдайин қилар парвоз.
Акам унга ҳар куни
Мендан берворар қоғоз.

Бугун дастлаб акамга
Беришим сўради у,
Сўнг кўйлагим остидан
Бир белбоғ ўради у.

Акам эса негадир
Қоғозсиз қайтма деган,
Ул қизнинг кимлигини
Ҳеч кимга айтма деган.

Ҳаҳ, барибир эмасми,
/Ичимда гап турмайди/.
Билмайди-ку сал айтсам,
Билса ҳам ҳеч урмайди.

Ул қизнинг-чи, ойи бор,
Кадисада мойи бор.
Янаям аниқ айтсам,
Отасининг тойи бор.

БУВИМ БИЛАН СУҲБАТ

*Бувим дейди: „Дарахтлар
Уйни хаёл суради.*

*Остонада энди қиш
Қилич қайраб туради.*

Энди кўча-кўйларда

Совуқ шамол эсади.

Кўчага чиққанларнинг

Қулоғини кесади...“

Дейман: „Билдим, не учун

Кўпчилик еб ўз ғамин,

Қулоғини яшириб

Қулоқчин кийволганин...“

ЎЗБОШИМЧА ЯНГИ ҚИЗ

Боғчадаги ҳовузга

Янги қиз хўп чўмилди.

Эрталабдан муздайин

Тўлқинларга кўмилди.

Чўмилгани вақт бор, деб

Олапар акиллади.

Янги қиз сувдан чиқса,

Тишлари такиллади.

Тушга етмай янги қиз

Куйди, ёнди, ўт олди.

Биз уйқуга ётганда

У бетиним йўталди.

ҚАЛДИРҒОЧ

Қалдирғоч – қайроқ қуш.

Қанотлари байроқ қуш.

Ҳаммадан тез учар,

Ҳаммадан сайроқ қуш.

МАРСИЯ

Елкалари силкиниб
Ойижоним йиғлайди.
Дадажоним индамай
Юрак-бағрин тиглайди.

Мен ҳам ўксиб ёш тўқдим,
Мана, кўзим тиниқдир.
Бироқ, жўражонларим,
Бугун кўнглим синиқдир.

Ойижонимнинг битта
Гунчаси сўлиб қопти:
Ҳаммадан ширин укам
Кечаси ўлиб қопти.

Энди ойижонимнинг
Босган изи чўғ эмиш:
Бу дунёда ширинтой
Укажоним йўқ эмиш.

Ҳеч қачон атак-чечак,
Югурмасмиш-елмасмиш.
Касалхонадан асло
Уйимизга келмасмиш.

Дўхтир опалар дарднинг
Йўлини ёполмабди.
Тўғриси, укамнинг ҳеч
Касалини тополмабди.

Унинг билан асли кўп
Тарих бўлган экан-а.
Шўрлик укажонгинам
Сариқ бўлган экан-а.

*Шундан, ўқсиб йиғлайман,
Қаранг, кўзим тиниқдир.
Уйнолмайман, жўралар,
Бугун кўнглим синиқдир.*

*Ана, ойим бўзлайди,
Елкалари силкиниб.
Дадам бағринг тиғлайди
Кекса-ёшни сил қилиб.*

КУЗДА

1

*Ариқ, анҳор, кўлларда
Шовқин-суронлар синди.
Артилган шиша каби
Кўкка боқсам кўз тинди.*

2

*Қушларга қараб туриб
Негадир улар билан
Қаёқларгадир учиб
Кетгим келди жуда ҳам.*

3

*Юлқиниб келган шамол
Олмани қоқиб кетди.
Теролмадим – ариққа
Тушди-да, оқиб кетди.*

** * **

*Токчадаги оқ айиқ
Қараб турма анқайиб.*

*Боғча она шод этганда –
Қаёққадир кетганда,*

*Қанот қоқиб гүё қуш
Бир зумгина настга туш.*

*Қувлаб-қувлаб ўйнаймиз
Хафа қилиб қўймаймиз.*

*** * ***

*Қорбобожон, Қорбобо,
Қорқизи ҳам бор бобо*

*Мени деб елдингизми,
Соғ-омон келдингизми?*

*Энди сал қараб туринг,
Соқолни тараб туринг.*

*Кўз ёшимни тияйин,
Янги кўйлак кияйин.*

*Сўнг айтай сизга шеърим,
Менга кўп совға беринг.*

ҚОРОВУЛ

*Уй тўрида каттакон
Битта сурат туради.
Ойим айтар: „Бу бобонг,
Нима қилсанг кўради.*

*Биз йўқ чоғда тўполон
Қилишининг йўқ кераги:
Бобонг ҳар бир ишингни
Менга айтиб беради...“*

Уйда ҳеч ким йўқ пайти
Сурат менга қоровул
Доим кўриб туради
Қилмоқчи бўлсам ул-бул.

Гугурт билан ўйнай деб
Ўннга ўтганим пайти,
Бобожоним албатта
Ўнг томонга қарайди.

Чапга қочмоқчи бўлсам
Сезиб ваҳима, ҳадик,
Шу пайт у чап томонга
Кўзларини қадар тик.

Шундан уйда бир ўзим
Қолсам хоҳ эрта, хоҳ кеч,
Яхши бола бўламан –
Тўполон қилмайман ҳеч.

Ишонмасанг жўражон
Ўзинг текшириб кўр-да,
Агар кимнингдир расми
Осилган бўлса тўрда.

САВОЛ

Акам томга тош отса,
Қайтиб ўзига тушди,
Кенг оламда жой йўқдай
Тўғри кўзига тушди.

Сўнг шу кўзи кўкариб
Уйга келса вой-войлаб,
Меҳрибон бувижоним
Бир зумда қўйди бойлаб.

Аммо акамнинг соғлом
Кўзидан узилмас ёш.
Буни кўрган бувим дер:
„Бу ўзинг пиширган ош.

Ҳам зўрлик, ҳам пешгирлик,
Болам, менга не дейсан.
Пиширдингми бўлди, бас,
Ўзинг, ҳа, ўзинг ейсан...“

Мен-чи, ҳеч эслолмайман
Акамнинг ош қилганин,
Пиёз тўғраб, ойимдай
Кўзларин ёш қилганин.

Сўрагандим бувимдан
Мени ҳам „бебош“ қилди,
Ким билса айтсин, ахир,
Акам қачон ош қилди?

ГАРМСЕЛ

Баҳор келиб тоғларда
Лолалардан ўт ёқди.
Чиқолмаган одамлар
Кўзларин йириб боқди.

Қуёш бу манзарани
Чин меҳр билан суйди.
Шамол суймоқ бўлувди,
Қўли қовжираб куйди.

ДАФТАРЛАРДА
ҚОЛГАН САТРЛАР

* * *

*Дўппи топилади бош омон бўлса,
Демоққа етмасин кучинг, бардошинг:
Омон сақлагайдир бошингни дўппи,
Дўппи тор келганда асқотар бошинг.*

* * *

*Ёмғир ёғар. Кўнглим доғланиб доғда
Манзардан термулиб турганим чоғда
Ёнган юрагимни ёндириб такрор
Ёр кетиб борадур қай чаман, боғда.*

*Ёмғирлар остида қолган эй дилдор,
Тингла, менинг сенга узрларим бор.
Униққан қуш каби юришларингда
Битта мен айбдорман, бир мен гуноҳкор.*

*Ёр менинг севгимни ўткинчи билди,
Боқмасдан бағримни тиғлади, тилди.
Ошиқлигим айтсам, парвойи палак
Осмондай кўнглимни ерпарчин қилди.*

*Қанотимга йиғиб куч бардошимни
Осмонларга кетдим олиб бошимни
Йиғладим, тош эмас экан юрагим,
Парқу булутларга артиб ёшимни.*

*Ёмғирлар остида қолган эй дилдор,
Бугун менинг сенга узрларим бор.*

КИМЛАРНИ КУЗАТДИМ ПОЕЗДГА

*Минг марта юрагим ялинди менга,
Худони зорини қилди кўп кўнглим.
Мен эса шу буюк ҳоҳишни енга
Таниш-билишларнинг шартига кўндим.*

Кимларни поездга кузатдим минг бор
Кимни кутиб олдим қўналгаларда.
Қачон кетиб бўлди, ё раббий баҳор,
Куз ҳам кириб кепти қачон шаҳарга.

Қишлоққа кетдик деб йиғлар юрагим
Қавоғимга қараб кун сайин силдир.
Мен эса ўй суриб ўтирибман жим:
„Атайлаб кўргани келмайди кимдир...“

Келганнинг барига маёқман ё раб,
Кутиб кузатаман шому саҳарда.
Айтинг, не бўларди биров атайлаб,
Хол сўраб кўргани келса бир марта.

Юрагим пойига чўкармиди тиз,
Кўнглим кўтарилиб кетармиди ё?
Менинг дўстларимнинг иши кўп тиғиз,
Кўнгил сўрамоққа вақти йўқ аммо.

Уйғондим, ўғирлаб тун-тушларимни.
Юрак йиғлар эди гоҳида сим-сим.
Жомодонга жойлаб лаш-лушларимни
Пойгоҳда сўз кутиб турарди кўнглим.

* * *

Дунё, азал азалдан меҳробларингда чаён,
Дил дилга тўғри келмас, дўсту душман намоён.
Кел, сен сулув санамлар кўнглини айла аён:
Мен Мирзони тушундим, Раъносини тушунтир.

Севги, сен бу дунёда нега минг йиллик тилсим,
Нега минг қайс-Мажнунлар лабида учган

„сим-сим...“

Ёшлик – бебошлик, дея аталган бир фаслнинг
Шаклини кўп тушундим, маъносини тушунтир.

Ҳаёт, умид-уфқларинг бўлмасин қанчалик кенг
Барибир бир жаҳаннам, бир жаннатга келмас тенг.
Вафодору бевафо бу икки умрнинг мен
Мангусини тушундим, фаносини тушунтир.

* * *

Юксак-юксак юлдузларга етар қўлинг,
Сомон йўли ёритгайдир соғу сўлинг.
Жамбилга ҳам Сусамбилга тушгай йўлинг
Қанотингда биттагина дўстинг бўлса.

Синоатинг, сирларингни билмас олам,
Мағрур бошинг эгилмайди, бўлмайди ҳам
Ва бу дунё аталмагай асло бир кам
Қанотингда биттагина дўстинг бўлса.

Гулга кирган гулзорларинг сўлмагайдир,
Орзуларинг, умидларинг ўлмагайдир.
Паймонанг ҳеч бемаҳалда тўлмагайдир
Қанотингда биттагина дўстинг бўлса.

Ёвуз кучлар тенг келмайди, теголмайди,
Адл каби қоматингни эголмайди.
Минг-милёнта душманларинг енголмайди
Қанотингда биттагина дўстинг бўлса.

* * *

Алданиб, алданиб боғда қолмишдир,
Изларим қай тошу тоғда қолмишдир.
Дунё дил боғларинг доғда қолмишдир
Ишқ мени ўғирлаб кетди бу кеча.

Мезондай мулойим еллардан ўтдик
Сойларни тўлдирган селлардан ўтдик
Сусамбилу Чамбил беллардан ўтдик.
Ишқ мени ўғирлаб кетди бу кеча.

*О, жоним олдирдинг оғзингдан ошинг
Тегирмон тошидай айланиб бошим
Қайтиб келдингми, ё ўн олти ёшим?
Ишқ мени ўғирлаб кетди бу кеча.*

*Мисоли сайёдга дуч келган жайрон
Ой мени жойимдан тополмай ҳайрон
Ёқасин чок этди, кўнглини вайрон
Ишқ мени ўғирлаб кетди бу кеча.*

Ишқ мени ўғирлаб кетди бу кеча.

КУЗГИ ШЕЪР

*Ҳа демай бу боғларга
Қиш тўшар кўрпасин.
Ҳозирча ҳолимизни
Бирон бир зоғ кўрмасин.*

*Ҳозирча чидаш бергил,
Мағрур тутгил бошингни.
Кетаётган кимки бор
Кўрмасин кўз ёшингни.*

*Юртни суйсанг доимо
Ёмонини яшир, ёр.
Қалдирғочни тик туриб
Хув тоғлардан ошир, ёр.*

*Сиртингга сув юқтирмай
Турналарни кузат, о.
Назарингни тўқ тутгил,
Тўлгай бу бир кам дунё.*

Хасдан баттар хорлигинг
Йироқларга етмасин.
Энг муҳими лайлакнинг
Кўзи ортда кетмасин.

Ҳа демай бу боғларга
Қиш тўшар қор кўрпасин...

* * *

Ишқ оғу қўшдими ичган ошимга,
Мажнуннинг кунлари тушди бошимга.
Майли расво бўлай бориб қошингга — десам
Қаршимдан шамоллар чиқдилар фақат.

Ғам экан дунёнинг охири, боши,
Бош урай қайдадир ул қалам қоши
Юзларимни ювди кўзимнинг ёши —
Десам
Юзимни шамоллар артдилар фақат.

Кўнглимни мен мунча арзонга сотдим
Талх экан севгининг шароби, тотдим,
Куйида тунлари тоқай совқотдим —
Десам
Сочимни шамоллар силади фақат.

Бас, етар шунчалар итдай адашдим
Ўзига қолдириб азобу гаштин
Кетурман тарк этиб бу ишқнинг даштин —
Десам
Ортимдан шамоллар эргашди фақат.

АЙРИЛИК

*Энди кўз ёшимдан сулувроқ сой йўқ,
Бу куйган кўнглимни қўйгани жой йўқ.*

*Боқсам, бошим узра қуёш йўқ, ой йўқ,
Осмонимдан айрилдим,
Осмонимдан айрилдим.*

*Ёғийлар ёғдирган ўқлар жонимда,
Минг йиллик миннат бор еган нонимда,
Афсуслар, аламлар оқар қонимда,
Посбонимдан айрилдим,
Посбонимдан айрилдим.*

*Худойим, асрагил ўзинг ҳар кимни,
Куз ели битталаб юлар баргимни.
Не қилай кўксимга сиғмас дардимни,
Ғамғусоримдан айрилдим,
Ғамғусоримдан айрилдим.*

*Муҳаббат, шу кеча ёнингда кетай,
Сўнг бир умр хотир, ёдингда кетай,
Майли фарёдингда, додингда кетай,
Гулзоримдан айрилдим,
Гулзоримдан айрилдим.*

НЕГА

„Саволлар тобора шафқатсиз...“

Асқад МУХТОР

*Эч қолган бола бирдан
Ғазаб отига минди,
Зўрғичи бир ён қолиб,
Кўкка қараб талпинди.*

*Тили чиққач, бижиллаб,
Қулоқ-мияни еди.
Аввал ажаб, во ажаб,
Ойни олиб бер, деди.*

*Ойга қараб тош отсам,
Қайтиб ўзимга тушди.
Кенг оламда жой йўқдай,
Юзим, кўзимга тушди.*

*Оқриқнинг азобидан
Юрак-бағрим тигланди.
Сўнг осмонга қўл чўзиб,
Ерни муштлаб йиғладим.*

КЕЛИН

*Қиш инъоми оппоқ қор Оқтовга оқ либосмиш.
Бу кун гўё келинлик кўйлагини киймиш у.
Шўхликлар сипо тортиб бошини минг ўй босмиш
Қалбида назокатли туйғуларни туймиш у.
Тўйхонанинг эшигин Навбаҳор қоқса аста,
Оғуш очар мезбонлар унинг ўрни бўлар тўр.
Оқтов ҳаририн ечиб бисот ёяр бир пасда
Зеро, Келинни сепин кўз-кўз қилганида кўр.*

СИР

*Баҳорда юракка маслаҳат солиб
Қаршингда кўп мағрур бошимни эгдим.
Билмадим ким менинг ақлимни олиб,
Жой йўқдай ичингга атиргул эгдим.*

*Жўн бир гул бўлса ҳам гўрларга эди,
Ҳеч қурса тикони бермасди озор.
Воҳ, эсиз ақлимни нимадир еди,
Энди кўнглим менинг бўлади бозор.*

Гулимнинг тикони беаёв ботар,

*Эҳтимол, қонларга тўлгандир бўғзинг.
Айт энди не қилай, ахир тонг отар
Ғунча лабинг ёриб, гуллайди оғзинг.*

ИСТИҲОЛА

*Юз йилми- икки юз йилга эмас, йўқ
Бир қўниб ўтгани келганмас, холос.
Эртага мисоли отилган бир ўқ,
Мен сени ўзимдан айлайман халос.*

*Сени деб кўкарган гуллардан озроқ
Тоза нафас олдим, оғайни, тушун.
Ўзингга қолади эртага бу боғ,
Бу ерда ўзинг ўс ва бир ўзинг ун.*

*Кечиргил, қайдадир билмайми, билиб
Босиб олган чиқсам нозик оёғинг.
Сиқиб қўйган бўлсам қўполлик қилиб,
Айтайлик, метрода шошилган чоғинг.*

*Душманингга асра заққум захрингни,
Мени адо қилди бу сафар, бу йўл.
Елкамнинг чуқури кўрар шаҳрингни,
Кел, энди сен мен-ла рози-рузи бўл.*

*Гал бермай сўзлаган бўлсам гар қайнаб,
Сенга сабр берсин, сен озроқ чида:
Гап билдим деб она тилингни чайнаб,
Фикрлаганим чун ўзбек тилида.*

*Биламан, ахтариб нажотми, емак,
Дунёга келгансан бир озиб-ёзиб.
Биламан, бу сенинг ватанинг, демак,
Бу ерда фақат сен яшашинг лозим.*

Тун кўксини кесиб шуълалар сочар, –
 Бинолар осмонга ростламоқда бўй
 Қардош қурувчилар шамолдай шошар:
 „Ўзбеклар тез кунда қилишмоқчи тўй.

Истак орзуларни ортга сурайин,
 Шахсий ҳоҳишимга топилар имкон.
 Ҳозир мен қай юз-ла қараб турайин,
 Тошкент палаткада яратса дoston?...“

Бугун кезарканман гул шаҳар ичра,
 Мен билан ёнма-ён одимларкан бахт,
 Шундай жонланади ўша хотира –
 Ўша зилзиладан бузилган пойтахт.

Бугун тунларнинг йўлига ёндош,
 Уйларнинг пойида хаёлкаш тургум.
 Юрагимда фахр – деворда сирдош –
 Таниш бармоқларнинг изларин кўргум.

Саккиз йил яшапсан шоирга ўхшаб, –
 Сенинг ёзганларинг – ўсаётган ер –
 Осмонўпар уйлар. Бу худди ўша
 Сен ўқиб бошқалар тингалаётган шеър.

Вақтдан ҳам „ўздингку“ билмасдан тиним.
 Вақт мудом еб борар суяк-этини.
 Лекин айт, қаерга осишим мумкин,
 Эркин Воҳидовнинг портиретини?!

ИССИҚ ЮРТГА КЕТГАН ҚУШЛАРГА

Гуллар ҳазон, дарахтлар юпун,
Эл уйқудан турмасдан, саҳар
Кўкайи ҳам кўкси тўла хун
Кўзи ортда кетди турналар.

Куз пойимга тўшаган парни
Босар бўлсам титрайди таним,
Иссиқ юртга кетган қушларни
Ҳеч қурса сен тушун, гўдагим.

Энди игна учирар еллар,
Безиллайди симёғочлар ҳам.
Тоғлардан қор ҳидлари келар,
Булутларнинг қош-қовоғи нам.

Ул қушларнинг қанотларини,
Дилга ёқар баётларини,
Қишга қолган ҳаётларини
Ҳеч қурса сен тушун, гўдагим.

Мана, минг хил товушлар тинди.
Бўшаб қолди боғчалар, боғлар.
Оқ тўшига ўралиб, хоргин
Узоқларда ухлайди тоғлар.

Қалдирғочдай қайроқ қушларни,
Қанотлари байроқ қушларни,
Созандаю сайроқ қушларни
Ҳеч қурса сен тушун, гўдагим.

* * *

Қизик, қизик экан дунёнинг иши
Асло битмас экан ғами, ташвиши.
Алам қилар экан эшагинг қолиб
Ўзингни ҳам минса, унутса киши.

*Жаҳл келди... кўтардим мен фарёдими.
Додҳох эшитмади арзу додими.
Ва кеча меҳмондўст деганлар бугун
Бошқача айтдилар, ажаб отими.*

** * **

*Мен-ку, тополмасдан дўстимнинг қабрин
Ич-ичдан инграниб йиғлайман сис-сим.
Дўстликнинг қўшиғин, тенгликнинг қадрин
Афғондан соғ-омон қайтганлар айтсин.*

*Айтсин, ёлғиз ўғлин урушга бериб
Соғинчдан сочини юлганлар айтсин.
Не бир тош қалбларни эритиб эриб
Кўкайи куйганлар – кулганлар айтсин.*

*Урушдан безиллаб қолган эй афғон
Қачон келар сендан тенглик садоси.
Сени деб тўкилган алвон-алвон қон
Кимларнинг гуноҳи, кимнинг хатоси?*

*Кечирса бўлади айб, гуноҳларни –
Тузатиш мумкиндир хатоларни ҳам.
Афғон деб фалакка етган оҳларни
Тузатишга асрим, имконларинг кам!*

*Сени деб юртимнинг адирларида –
Ҳамон пайдо бўлар янги қабрлар.
Чидаш беравериб бари барига
Тавофга келади сабот, сабрлар –*

*Ана шу саботлар айтсин, куйласин
Шу улкан сабрлар қилсин муножот,
Сен ҳам бир ўзингга жиндай ўйлагин,
Бунчалар бешафқат бўлмагин ҳаёт.*

н-ку, тополмасдан дўстимнинг қабрин
-ичдан инграниб йиғлайман сим-сим.
стликнинг қўшиғин, тенгликнинг қадрин
ғондан соғ-омон қайтганлар айтсин.

* * *

ун кундузларнинг интиҳосида
мома оламга сочганида зар,
ришталар янглиғ оёқ учида
шимга киради тўп-тўп одамлар.

стларим киради, душманларим ҳам,
флат оғушида қоламан ожиз.
ради сувлоқдан суғормай қайтган
а сулув санам, ўша ўжар қиз.

га нима дейман, унга бари бир
зи ҳам, сўзи ҳам ўлдиради – ўқ.
ни сийламади бу толе тақдир,
нинг тушларимнинг дарвозаси йўқ.

мдир гулга кирган воҳаларимдан
и солиб ўтади қуюн мисоли.
йин кўрганларим юлуқ яримта,
йин насиб этар кимнинг висоли.

аҳарда уйим бор, қишлоқда жойим,
ишми, бешикми бари муҳайё.
иқат тишларимни тишга босар жим,
бири зиёда, бу бир кам дунё.

рчи йўқ десамда шундан ҳеч камим,
рган кунларимдан гарчи кўнгил тўқ –
ри бир кўзимда қалқади ғамим:
иқат тушларимнинг дарвозаси йўқ.

МАРҒИЛОНГА МАКТУБ

Мен гоҳо Зайнабга қилганча зарда,
Чиқаман.
Шаҳарга бағишлаб сайқал,
Минг йиллик чинорлар ўсган боғларда
Кўр тўкиб туради минглаган ҳайкал.

Қодирий йиғлади У ўлганида,
Йиғлайди Қутидор, Юсуфбек ҳожи.
Дилхун Отабекнинг жону танига
Илондай чирмашди Зайнабнинг сочи.

Кузак дарахтларнинг бағрин тиғлади
Ойдаи бекасидан тушганда айро.
Хуни биёрон бўлиб узоқ йиғлади
„Ўтган кунлар“ни бир ўқиган дунё.

Кўз ёш билан ювиб ва ўраб зарга
Юраклар Кумушни минг бора кўмди.
Кейин кумуш тусли ипак тонгларда
Одамлар азалий ишига чўмди.

Шамоллар эдилар, кетди кўздан нам.
Жаму аламлар-да, йўқолди, йитди.
Кумушнинг қабрини йўқлади кўклам,
Бироқ Тошкент уни осон унутди.

Аслида зимзиё кечаларини
Нурга чайган эди ўшал тўлин ой.
Ул ойдин тунларнинг ҳурмати энди
Пойтахтдан топилмас икки қадам жой.

Биламан, сенинг ҳам вақтинг кўп тақчил,
Биламан, сенда ҳам танқис ер, майдон.
Бироқ, Қодирийнинг кўз ёши ҳаққи
Кумушга ҳайкал қўй, жоним, Марғилон!

* * *

Топган-тутганимни ўртага қўйдим
Сўнг сени чорладим дўсти ҳалол деб.
Сен-чи муҳаббатга, меҳрга тўйдинг
Олдингга қўйилган юрагимни еб.

Қўлингни қип қизил қонимга бўяб
Ўзингча лаззатлар туйолдинг минг-минг.
Асли эртақдаги девларга ўхшаб
Дўстим бир озгина очкўзлик қилдинг.

Қаршимда турибсан лаб даҳанинг қон
Хиссиз кўзларингда ёнар аланга.
Меҳрга муҳтожлар қарайди нолон,
Юрагим едирган мен бўм-бўш танга.

* * *

Ёшлик мени тарк этмай туриб,
Мен ёшликни тарк этиб кетдим.
Ўйин талаб дўст-душманларни
Саволларга ғарқ этиб кетдим.

Муҳаббати ақлимни олди.
Ичларимга оловлар солди.
Кўрмай босдим тиконни мудом
Туман бўлди кўзимнинг олди.

* * *

Ўзингни бунчалар бўш қўйдинг, нега
Кимларга ишониб кўнглинг кўп тўқдир.
Билсанг бу чархи дун шундай безга,
Билсанг, бу дунёнинг мезони йўқдир.

Кўнглим саргаштадир қай кўча кўйда,
Жон қуши жон сақлар бўғзимда гирён.
Дунё деб ном олган бу улкан уйда
Мен ҳам бир меҳмонман, сен ҳам бир меҳмон.

Сен кўп ҳам кўнглингни қилаверма танг
Бир зум сўзларимга қулоқ бергин, ҳой.
Ўтириб ўчоққа ўтин қаласанг
Мен сенинг кўлингга тутадирман чой.

* * *

Тобора тиниқроқ кўриб кўзларим,
Тилим андишанинг деворин йиқди.
Табриклаб қўйинглар, мени дўстларим,
Дўстларим менинг ҳам забоним чиқди.

Турибман, ночорлик – бегона унут.
Моҳ менинг бевамдир, оҳ менинг бекам.
Бир қатра қонимдан ўт энди, сукут,
Менинг ҳам оғзимда тилим бор экан.

* * *

Дунёни тўлдириб кумуш кулгуга
Шодликлар улашиб дучор бўлса ким,
Қизлар мажлисига, гуллар мулкига
Шу куйган кўнглимни сотгали келдим.

Дунё – шовқинларга кўмилган бозор,
Лоақал бир лаҳза хаёлга чўмгил!
Мен ҳам қаторингда турибман зор-зор
Кўлда куя-куя кул бўлган кўнгил.

Бунда ким мол пуллар қайталаб минг-минг...
Сўнар умидимнинг ўт, алангаси:
Эсиз, менга ёққан олов гулларнинг
Кўнглимни олишга етмас тангаси.

ТУШУНИШ

Бўлди, мен ҳеч кимга сақламайман кек.
Бу тахир тақдирга тан бердим, бўлди,
Гапирган гапирсин, юравергум тек,
Гапдаги қизиқ қон гул каби сўлди.

*Бўлди, тингламайман, қулоғим битди
Отамнинг, бобомнинг кўйлагин кийдим.
Гина-қудратлар йўқолди, йитди,
Мен бир гапдан қолдим, мен тилим тийдим.*

*Бўлди, ҳей бугундан дилда баҳор, о
Юракда сақлаган ханжарим ечдим.
Кифтимдан қон сўрган пашшани ҳатто
Тушундим. Бир томчи қонимдан кечдим.*

*Бўлди мен унутдим қасоснинг исин
Фақат кўкрагимда титрайди бир барг:
Бу ёруғ дунёда бормикан лекин
Мени тушунувчи биттагина мард.*

УСМОН НОСИР ЁДИ

*Япроқдай бир бола эдим
Ўйнаб тераклар учида,
Бир умр баҳслашгум дедим
Ишонмай еллар кучига.*

*Юлдузга афсона сўзлаб,
Қуёшни уйғотди уним.
Оқибат бўтадай бўзлаб
Ерларга қолди воҳ, куним.*

*Қилич каби йигит эдим...
Қинларга сиғмадим, э воҳ.
Тунларни минг тилим қилдим,
Кунлардан бўлмадим огоҳ.*

*Ёдласам ёдимга оғир,
Кўкларга кўчдими хуним:
Айланиб оқибат-охир
Шеърларга қолди воҳ, куним.*

БИР СЎЗ

Ҳар қандай лаҳзада у сени оқлар...
Сен эса оқил бўл – ўзингдан кетма,
Ҳеч қачон шул сўзни талаффуз этма.
Этдингми бир дўстинг сендан йироқдир.

Йироқлаб кетса ҳам ўйингдан кетмас,
Бироқ чорлай десанг овозинг етмас.
Ул сўзнинг жаранги сени ҳақ этар,
Сен эса ўзни деб қайрилма, қайтма.

Энг қийин чоғда ҳам шу сўзни айтма,
Айтдингми бир дўстинг шамолдай кетар.
Кетса ҳам туриши кўзингдан кетмас,
Бироқ тутмоқ бўлсанг қўлларинг етмас.

* * *

Мен ҳали тавбамга таянганим йўқ...
Соқий, омад учун майингдан сунгин.
Кимки муҳтож бўлса кўзин қилмай лўқ,
Менинг тавбамни ҳам олиши мумкин.

Ҳали сезмаяпман унга эҳтиёж,
Хали ҳам қайсарман, ҳали ҳам ўжар.
Чақмоқ – қиличимни қилсам яланғоч,
Не бир кечаларнинг ранглари ўчар.

Пойимдан чалмади сувсизлик, саҳро,
Ҳали игна билан қудуқ қазаяпман;
Юзларим ёрилиб, лабларим қақраб,
Мен бунда ҳали шеър ёзяпман.

Ҳали бегонадир ҳавотир, ҳадик,
Қўрққанлар менга бир маслаҳат солсин.
Кимки бўй-бастини туюлмаसा тик,
Майлига, тавбамга таяна қолсин.

* * *

Сен менинг умримнинг аввали, боши
Тарихга айланган отамсан, ватан.
Лабимнинг кулгуси, кўзимнинг ёши,
Менга армон бўлган одамсан, ватан.

* * *

Қош қорая бошлади яна,
Қочди уфқнинг юзларидан қон.
Соцларига битталаб ана,
Юлдуз қадай бошлади осмон.

Мен қишлоқни кетаман эслаб,
Тупроқ йўллар тушар ёдимга.
Аммо йўл қув подшога ўхшаб
Етмайди ҳеч арзи додимга.

ЖАВОБ

Қаҳратон қишларнинг қаҳри нимадир,
Аччиқ аёзлари, заҳри нимадир.
Кумуш кулгуларинг эшитсам, қизим,
Гурбату ғамларнинг наҳри нимадир.

Нимадир надомат, маломат тоши,
Саратон селию кузак кўз ёши.
Бу очиқ кунларнинг ёди олдида
Нимадир баҳорнинг қавоғи, қоши.

Доғули девлар-да, омон қолмагай,
Айёр ажиналар алдай олмагай.
Пилдираб юришинг ўйласам, болам,
Ҳеч нарса кўнглимга ваҳм солмагай.

Фақат шул айтиман, келмайди орим,
Худого етса бас, ўтинчим, зорим...
Бир бошга бир ўлим, – дейман-у, бироқ,
Ўзимда эмасдир шул ихтиёрим.

Шиддатли шамоллар ўпдилар изим,
Замоннинг зўрига бермадим изн.
Гулдай кулгичларинг эслаб сўйласам,
Бир бевақт ўлимдан қўрқаман, қизим.

* * *

Сумбулага кирган сулув сой мисол,
Сулув сойда оққан олтин ой мисол,
Пиёлада туриб қолган, чой мисол
Кўнглим совуб борадур,
Кўнглим...

Жонга тенг бўлдим чаману чўлим,
Кетаман, йироққа бошлагин йўлим.
Не қилай ҳеч ишга бормаса кўлим,
Кўнглим совуб борадур,
Кўнглим...

Қуёш кулиб боқар тонглар аслида,
Гуллар зор қилмагай яна васлига.
Айни йигит ёшим – баҳор фаслимда
Кўнглим совуб борадур,
Кўнглим...

Демангиз, йўлига айтди куйди-да,
Бу сўзнинг гуноҳи маним бўйнимда.
Ой ором олса ҳам тунлар кўйнида
Кўнглим совуб борадур,
Кўнглим...

АЛДАНИШ

Баҳслашиб ниҳоят тугади суҳбат,
Бирма бир уйқуга кетди қизчалар.
Сира ухлаёлмай меҳмон қиз фақат
Ўзича хайлилар сурати қизмалар.

Бир маҳал кўчага тикиб нигоҳин
Кўрдик ташқари ён-ёруғ экан,
— Наҳот ўчирмадим айвон чироғин
Ёки дугонамнинг ҳазилимикан, —

Дея остонадан ҳатлаб қизалоқ
Оҳиста-оҳиста чиқди ташқари
Ва билди айвонда ёнмасди чироқ,
Балки ой шошарди манзили сари.

ЕЛВИЗАК

Мен сенинг йўлингни қўёлмам ёниб —
Майин қўлларингдан танийди хаёл.
Жавзода, эшиклар бир ёнда қолиб,
Деразадан тушган мастона шамол.

Сен шундай мулойим, шунчалар лайли,
Сен борсанки, гўё роҳатланар тан.
Мана, ҳеч нарсага кўрсатмай майл,
Кўзларимни юмиб эриб ётибман.

Санамлар бемалол кирганча тушга
Сехрлаб қўйгандай яна бемалол.
Шундай ёруғ кунда, шундай дол тушда,
Қучоғим тўлдирдинг тиллоранг шамол.

Тушин, ҳаммасини тушин, бари бир,
Гапирсам кўнглингга келмасин малол.
Нафидан зиёни кўп энди ахир
Бўлди, сочларимни тарама шамол.

Қўйгин, сен бу уйни қўйгин, супурма
Равоқда гулларим топмасин завол.
Мен сендан қўрқаман. Саланглаб юрмай
Гулим, гулларимни қўйганин шамол.

ЖАРОҲАТ

Достон

Мен ўзимга зар, ўзимга заргар,
Шундан сенга қилурман хитоб:
Ўз кучингга ишонмасанг гар
Содир бўла кўрма, Инқилоб!
Бахмал, барқут баҳорларимнинг
Йигирмасин кўрганим йўқдир.
Боз устига жоним темирмас,
Демак корим бир дона ўқдир.
Йўқ, ўлимдан кўрқмасман, илло,
Мени қийнар тамом бошқа ўй:
Онамни қайтаман? ...
Инқилоб,
Кучинг йўқми, содир бўлма, кўй!
Волидамнинг кўрар кўзиман
Ва паноҳман битта аёлга.
Сен ўзингча бориб юрмагин
Жони ширин, деган хаёлга.
Бир авлоднинг сўнгги вакили —
Шамолларда титраган шамман.
Аммо, ногоҳ амр этса замон,
Қайга деса кетар одамман.
Шундан икки кўлим кўксимда
Зорланарман, қиларман хитоб:
Бойсарининг авлоди ҳаққи
Содир бўлиб юрма, Инқилоб!
Саврдами, сунбуладами,
Қобулдами, Қоҳирадами...
Бари бир кўз остингга олма
Менинг, менинг куч иродамни.
Тўғри лочин кўзим бор, ахир
Йигирмага тўлганим йўқдир.
Боз устига кўксим темирмас,
Демак корим бир дона ўқдир.

*Сен-чи, минг бор бўлишинг мумкин,
Кимларнидир кўмиб зиёга.
Аммо, билсанг бор-йўғи мен ҳам
Бир марта келганман дунёга.
Илло, ҳаққим бор-ку яшашга
Химояннга бошқа қалқон топ.
Ўз кучингга ишонмасанг ё
Содир бўлиб юрма, Инқилоб!*

КЕЛМАДИ

Ёнимдаги ўриндиқда ўтирган аёл ўта маъюслиги, синиқлиги билан жамийки сингилларимиздан ажралиб турар эди. Негадир гаплашгим келди, жуда китобий гаплар бўлса ҳам айтай, суҳбатлашгим, уни қийнаётган нарсалар тўғрисида билгим келди. Аммо афсуски, менда нотаниш аёллар билан танишиш, юзида зоҳир бўлган ҳолга қараб муомала қилиш тажрибаси йўқ эди. Шу вайдан нимадан бошлашни билмай тез-тез унга қараб кўярдим. У албатта буни сездии ва сесканди. Аёл қармоқ деб ўйлади шекилли, илиниб қолишдан қўрқди, – индамади. Аёлнинг индамагани мен қолиб чап қатордаги бир йигитни ўсал қилди. – „Кар“ деди у биз томонга қайрилиб. Аёл эса ҳеч нарса демай, ташқарига ҳуркак нигоҳ ташлаб, омонатгина ўтириб борарди. Йигит унга от қўйишда давом этди, без деди, тили йўқ деди, дард деди, домана деди. Хуллас, аҳвол шу даражага бориб етдики, аёл автобусни тўхтатиб бийдай далага тушиб қолди. Ҳалиги йигит ҳам унга эргашди. Бир хаёлим тушиб қолмоқчи бўлдим, аммо орқамдагиларнинг „Улар шунақа олдиндан келишиб олишган“, „Дон олишиб юришади“, „Куппа кундуз кунии уялишмайди-я“, деган гапларни эшитиб нима қиларимни ҳам билмай қолдим, – бу йўлларда янги йўловчи бўлсам.

Эртаси кунии ортимга қайтдим. Дарвозадан чиқаверишимизда иттифоқо кечаги аёлга дуч келдик. Мен албатта тонг қадар чўзилган суҳбатда йўлдаги воқеани айтиб улугурган эдим. Аёлни дарров танидим. У танишимга салом бериб, йўлида давом этди. Мен қайрилиб унинг ортидан қараб қолдим. Ҳамроҳимнинг „Нима бало, юрагингдан урдими?“ деганидан кейингина „Танийсанми ким бу аёл?“ – деб сўрадим. Аммо кечаги ҳикоямнинг қаҳрамони шу киши бўлади демадим.

Ҳамсуҳбатимнинг гапидан бу аёл кўшнисининг келини эканлиги, шўрликнинг эри, Баҳодир исмли йигит Афғонистондан қайтмаганлиги маълум бўлди. Мен унинг сўзларини тинглар эканман, кеча йўлда нималар содир бўлгани, бўлиши мумкинлигини ўйлаб хаёлга толдим. Танишим бу ҳолни тамомила тесқари тушунди: „Ҳа намунча, чиндан ҳам юрагингдан урган кўринади. Ҳоҳласанг таништириб қўяман – тўрт томони қибла...“ Хайриятки, шу лаҳза автобус келиб қолди.

Тошкентга қайтаётиб, дуқмаларга дош беролмаган ўша аёл тушиб қолган далалардан ўтар эканман, оламда очкўз ҳарис нигоҳларнинг, яланғоч сўзларнинг кўплигини ўйлаб бошим оғриди, ношудлигимдан бу кенг оламдан ўзимни кўйгали жой толмадим.

*Шамоллар эсадур, туман тарқалур,
Аммо хаёлимдан кетмассан бир зум.
Эй, узук кўзидан тушиб қолган дур,
Фароқлар лойқотган тиниқ табассум.*

*Айниқса ёпирилиб келганида куз
Боғларни қировлар кўмганда буткул
Мен сени эслайман, эй маъюс юлдуз,
Ёмғирларда қолган паноҳсиз эй, гул.*

*Бугун сен қайларда юрибсан,
қайда
Кўзингинг гавҳарин тўқаяпсан жим?
Мен ношудлигимга лаънатлар айта
Ўзимни бир умр қарғарман балким!*

*Балким шеър ёзарман сени олқишлаб,
Хаяжон, ҳайратлар келгани пайти
Аммо қушлар қайтар бир-бирин бошлаб,
Сенинг Баҳодиринг эса ... қайтмайди.*

*Мен гап отмагандим мўлжаллаб, кўзлаб,
Ва лекин мажруҳсан энди бари бир.
Негаки, айтилган ҳар қандай сўз ҳам
Аслида нишонга узилган ўқдир.*

*Жарроҳлар ўқларни кўяркан олиб,
Энг оддий сўзларга келолмагай кор.
Шул важдан энди мен абадий голиб,
Шу сабаб энди сен мангу ярадор.*

Кўзларин яшириб юролмас ҳеч ким,
Уларда нимадир зоҳир муқаррар,
Ўшанда оҳудай тураркансан жим,
Шамшир нигоҳини тикди одамлар.

Юзингга қон тепиб, титради лабинг,
Аламу азобинг билмас энди ҳад.
Турардинг, тақдирни лаънатлаб минг-минг,
Турардинг, бор бутун танинг жароҳат.

Кулги, табассум-ку энг совуқ қурол,
Омон қололмадинг унинг қошида.
Сен оғам деганлар шундай бемалол
Пичингу истехзо тўкди бошингдан.

Тирноғинг учидан сочинггача то,
Бул совуқ таънанинг остида куйдинг.
Тақдир тухфасидан бўлганча адо,
Жону жаҳонингда оғриқлар туйдинг.

Энди сен қувғинди арвоҳларга хос,
Ҳар куни, ҳар лаҳза, ўнгми ёки туш,
Хаёл осмонида қиларсан парвоз,
Қаноти қайрилган ярадор эй қуш.

Сени осмонларга ишонмасман ҳеч,
Олтин қафасларга кўрмасман раво.
Фикру хаёлимда юрдинг эрта кеч,
Сендан қутиларим билмасман аммо.

Тушунса бўларди, улуғ ватанга
Не эди бир қизнинг қавоғи, қоши.
Аммо ёноғингни ёқар аланга,
Юзларингни ювар кўзингинг ёши.

Куйган кўнгил билан яшарсан энди,
Энди фиғонларинг етгай фалакка.
Холингни сўрмоққа ҳол йўқдир менда,
Йиғласанг йиғларсан ягона, якка.

Гулламоқ сирини дарахтлардан ол,
Тоғлар бериб турсин сабр-бардошин.
Паноҳи Афғондан қайтмаган аёл,
Еллар артсин энди кўзингнинг ёшин.

Юлдузлар бошингдан сочсинлар ёғду,
Сочингни шамоллар тарасин нолон.
Пойингда шоирлар йиғласин мангу,
Йиғласин ҳаммасин кўрган шу осмон.

Кейин ўша синиқ табассум, ўша маъюс қиёфани Андижон,
Қарши, Самарқанд тарафларда учратдим. Улар ҳар доим тўю
хашамларга, маъракаларга қўшилолмай, бир четда хуркак ту-
рардилар.

Сумбулсоч сулувлар сочларин юлди,
Юрагим энди сен дарахтларни сев.
Баҳодир қайтмадинг, сенга не бўлди,
Тинчингга хавф солган қани, қайси дев?

Ям-яшил боғларинг бормиди ўзи,
Бормиди уларнинг бошида хатар?
Қайтмадинг, ёрингнинг тўрт бўлди кўзи,
Унга таҳдид қилган қани, қай аждар?

Тупроғинг бормиди ҳур ҳамда озод?
Ватанинг тенг бўлиб учаётган қушга.
Тузоқ қўйганмиди унга бир сайёд,
Ўқ узганмиди ё бирорта душман?

Қанийди айтолсанг не бўлганини ...
Сени алдидими ёки хаёлинг?
Бизлар-ку йиғладик, айт ўлганингни
Эшитса не бўлар ахир аёлинг!

Отанг – эр ҳар қалай ич-этини еб
Дунёни бузмагай алами, хуни.
Лекин не кечади келиб қолар деб
Сабрга айланган онангни куни.

Сени жеркийман-у, аслида шу тоб
Мен ҳам ич-ичимдан тўкиларман жим:
Йил олдин бўлганда ўша инқилоб,
Шундай шеър ёзарди бир шоир балким:

„Равшан, шўрлик онанг қора ўради,
Рўмолин учириб, шошиб елмайсан?
Бир гўзал тунлари тушлар кўради,
Сен эса Афғондан нега келмайсан?

Ташналар лабига томизганча сув
Кунда қолганларга бўлдингми соя?
Қандай кўнгилларга солганча кўрқув
Кимларни кимлардан қилдинг ҳимоя...“

Милён йиллардан бери шу ҳолат такрор: баҳодирлар жангга кетганлар, „келаман“ деганлару кетганлар, маликалар эса уларни келар йўлларига кўз тикиб яшаганлар. Милён йиллардан бери шоир шу ҳижронни шеърга солади, бастакор унга куй ёзади, чолғувчи ижро этади, куйчи куйлайди, раққоса – қолганлар, йўл қараётганлар тимсоли ҳаракатга зўр беради.

Милён йиллардан бери шу ҳол такрор... Фақат уни янги авлодлар, янги одамлар ижро этадилар. Надоматлар бўлсинким бу дил ўртар кўшиқни, бу кўз куйдирар фироқни кўпчиликнинг наздида „бахтли авлод“ номини олган менинг авлодим – саксонинчи йиллар ёшлари ҳам ижро этибгина қолмай, ўз бошларидан кечирдилар.

Кетган – кетди. Бу кўшиқ эса қолганлар – манглайин шўр, сўзлари тўрт бўлганлар ҳақида: „Келмади“.

ОНАИЗОР

Мусофирларни қийнайдиган нарсалардан бири бошпана, ижара ташвишидир. Қашқадарёлик ҳамкасабамиз ҳали навбатдаги узоқ оворагарчиликлардан сўнг яна кўним топди. Ўшанда у ёлғиз фарзандли бир бева аёлникига кўчиб келган бўлиб, икки гапнинг бирида уй соҳибасининг ниҳоятда иттифоқлигидан, хушмуомалалигидан қувониб сўзлар, чамамда шу ердан кўчмай ўқишни битириб кетсам керак, деб юрарди. Аммо бундай бўлмади...

Бир куни ишга борсам у бир уюм хатларга кўмилиб йиғлаб ўтирарди. Мен хатларни редакцияники деб ўйладим ва шунинг учун ҳа, яна ижара ташвишими, қачон чиқиб кетишингиз керак экан, деб сўрадим. У бошини кўтариб „кеча“, деди.

Айтишича тунда аёлнинг ёлғиз ўғли Худойбердини Афғонистондан олиб келишибди. Темир қутида, очтиришмабди. Шўрлик аёл нукул, болам Мўғулистонда эди-ку, деб йиғлармиш...

*Сени худо берган эди, худодан ҳам зўр бор экан,
Битта сени кўп кўрган ким? Кимга дунё тор экан.*

*Пешонамга сигмаганим, ёдгор болам, ёлғиз болам,
Тилай-тилай топганим-а, ҳам ул болам, ҳам қиз
болам.*

*Эли юрт тинч бўлганидан демагандим яроғим,
Деган эдим, кенг дунёни кўрар кўзим, қароғим.*

*Воҳ нетай яроғ бўлган, қурол, ўқ бўлган, болам,
Тўпга солиб отилган, тамом йўқ бўлган, болам.*

*Ҳеч замон йигит ёшда сен қон бўл, деганмидим,
Кескир қилич, мустаҳкам қалқон бўл, деганмидим.*

*Кимгадир қалқон бўлиб, қиличдан синган болам,
Юрти қолиб, ёт элда тўхтаган, тинган болам.*

*Яратгандан ялиниб, йиғлаб олган ёлғизим.
Пешонамга битилган ҳам ўғлоним, ҳам қизим.*

*Кетган кунингдан бери ичим яродир, болам,
Умримнинг кундузи йўқ, тундай қародир, болам.*

*Йўлим қандай топай, а кўрар кўзим қароғим,
Тим қоронгу тунларни ёритгувчи чароғим.*

*Бугун фарёд фиғоним етиб етти фалакка,
Бу икки тош юракка етолмасдан ҳалакда.*

*На юзинг кўрсатдинг, на сўз айтиб кетдинг, болам,
Мени зор қақшатиб, айт, қайтиб кетдинг, болам.*

*Тобутинг очирмаслар, кўрсатмаслар юзингни,
Айт, болам шул қутида ётган одам ўзингми?*

*Сени худо берганди, ундан зўрлар бор экан,
Ўз болангни кўрсатмас ўжар, ўрлар бор экан.*

*Бахт қайда, баҳор қайда, қўли калта, болам-а,
Бу дунёда умр деган йўли калта, болам-а.*

...Кейин мен Худойбердининг хатларини ўқидим. У деярли ҳар хатида, опажон, мен Афғонистондаман, буни фақат сиз биласиз, онамга Мўғулистондаман, деб ёзипман, айтиб қўйманг...

Илтимос уй ишларига қарашиб турунг, соғ-омон қайтиб борсам ишлаб ижарага тўлаган пулларингизни қайтиб бераман, тутинган опам бўлиб қоласиз...

Шундай деяпман-у, аммо қайтмоғим гумон, кун ора қайсидир ўртоғимиздан жудо бўляпмиз.

Сиз мени кўрқоқ деб ўйламан#, йўқ опажон, мен ўлимдан дастлаб кўрқардим, энди кўрқмайман, кўрқмайдиган бўлиб қолдим. Фақат онамни ўйлайман... мазмунидаги гапларни ёзган эди.

*Йигирмага кирмай туриб кекса чолдай
Ўлим ҳиссин дилдан бадар этган бола.*

*Мўғулистонда юрибман деб, аслида, ҳай,
Афғонистон томонларга кетган бола.*

*Кунда битта ўртоғидан жудо бўлиб
Жудоликка жуда-жуда тўйган, укам.*

*Кун узоғи минг тирилиб, минг бор ўлиб,
Тирикликни унутиб ҳам қўйган, укам.*

*Дуркун ўсиб ётганида иссиқ уриб,
Саратоннинг селларида сўлган бола.*

*Ўз юртида эсон юриб, омон юриб
Афғонистон қирларида ўлган бола.*

*Соғ-саломат, тинч ерларда юрибман, деб
Ўз кўнглини обод этган жайрон бола.*

*Бир гўзалнинг юрагига бўлмасдан зеб,
Умр йўлин ўтиб қўйган, жайрон бола.*

*Ватан озод, халқлар обод, дегандик-ку
Юракларга аламлар ёт дегандик-ку,*

*Дориломон кунларга ҳам етдик, шукр,
Уруш сенинг дастингдан дод, дегандик-ку.*

*Ёвнинг юзин кўрмай туриб, учмасдан хуш,
Ёки тунлар босинқираб кўрмасдан туш,*

*Йигитларни кузатганда дадил қалқиб,
Шоир айтди: „Ўғлим, сира бўлмас уруш“.*

*Аmmo бугун қолдик яна савол аро
Бошлар эгдик, хаёллар ҳам тундан қаро:*

*Сенга инсоф берсин экан шоир ва шоҳ,
Йўқса сарсон бўлар экан ким фуқаро.*

*Ҳайриятки, ақл кириб садо бўлди:
„Бу юришлар маслакисиз хато бўлди“.*

*Аммо ҳатто айтилгунча очиқ, ошкора
Теча-неча юракдан жон адо бўлди.*

*Туркун ўсиб ётганида иссиқ олиб,
Даратоннинг селларида сўлган бола.*

*Ўз юртида вазифаси, бурчи қолиб,
Афғонистон қирларида қолган бола.*

Энди маълум бўлишича Афғонистондаги аксарият аскарлар з хатларини негадир, „Мўғулистондан салом“ деб бошлар канлар-у, аммо баъзида чалғиб кетибми, „Хиротдан Қандахор-а келдик...“ ёки „Эртага Жалолободга кетяпмиз“, қабилидаги ипларни ёзиб қўярканлар. Бу нима эди? Шундай кўрсатма ўлганми ёки аскарларнинг ўзлари уйдагиларини аяганларми? у саволлар ҳамон бежавоб.

*Тен биламан – мен Афғонда бўлганим йўқ.
Тирик қолсам айтармидинг, жўрагинам.
Тен атайдан қилдингми ё бўлдимидўқ,
Паҳар номин адаштирган гўрагинам...*

Ёлғиз ўғил Худойбердиннинг ёлғиз қолган опаси, онаизори нинг ўлимига ишонмайди: „Ювиб, тараб кўсам ҳам майли, и. Бир темир қутини кўмиш, унда нима борлиги ёлғиз ярат-нининг ўзига маълум, ким билсин, балки англашилмовчилик биландир, балки келиб қолар деб ўйлайман. Шундайлар ҳам блаётган эмиш-ку. Қўшнимизга хат ёздириб Москвага жўнат-им...

Бслаизорим майиб мажруҳ бўлса ҳам майли эди, фақат лса бўларди“, дейди хўрсина-хўрсина.

*Эшларимдан ёмғирлар қуяр экан сис-сим,
қасини кўтариб борар эди аллаким.*

*ёмғирларнинг остида қолгандан губору чанг
чиқ кўрдим, бир йигит борар эди бош яланг.*

*Болам, бу ҳол рўй берди шундоқ юзу кўзимда,
Юришлари, бўйлари ўхшар эди ўзингга.*

*Ўн йил ўтди – адашган, деб девор оша бўйлабман.
Онаизор, хаёл қурсин, келдингми деб ўйлабман.*

*Муюлишга етганда у бир қаради қайрилиб,
Мен жойимда йиқилдим, эс-ҳушимдан айрилиб.*

*У сен эдинг, кетардинг шундай беозор кулиб,
Чидолмасдан йиғладим ер муштлаб, сочим юлиб.*

*Шу тахлит бир сўз демай кетиб бораркансан жим,
Чақирай деб уринсам чиқмас эмиш овозим.*

*Сўнг чиқиб, изинг излаб югуриб-елдим, болам,
Бир тошгами суриниб, уйғона келдим, болам.*

Элимизда, дарё қошидан, балиқ бошидан... қабилидаги гаплар бор. Дарҳақиқат, Қизил Кўшин Афғонистонни ташлаб чиққандан кейин халқ бошига тушган жабру жафолар марҳум саркотибимизнинг хатоси эканлигини, ўша мантисиз урушда давлат раҳбарларининг фарзандлари қатнашмаганлигини, уларнинг зурриёдлари негадир Савр инқилоби олдидаги байналмилал бурчларини эмас балки шунчалик йигитлик бурчларини иттифок ичкарасида ўтаганликларини айта бошладик. Ҳа, шахсан мен шу пайтгача биронта райком ёки обкомнинг ўгли Афғонистонда шаҳид кетганини билмайман. Аммо ҳақиқатни айтганимизча ўша қирғин баротда биргина жумҳуриятимизнинг ўзидан бир минг тўрт юздан ортиқ бева бечораларнинг ўгли қурбон бўлди, юзлаб йигитларнинг жисмида, минглаб ота-оналар, ака-укалару опа-сингилларнинг жонида жароҳат пайдо бўлди...

*Сув софлиги – халқнинг бахтга ёрлиги,
Минг йилки халқларнинг юраги доғлик.
Дарё сувларининг беғуборлиги
Булоқнинг бошида турганга боғлик.*

Гар мироб кўзларни шамғалат қилиб
Ёки ўз билганича – очиқ-ошкора
Бахмалдай булоққа оёгин тиқиб
Эл-юртнинг ризқига чапласа қора –

Ёки беўлиги тутиб қирларга
Оқимнинг йўлини бурса бус-бутун.
Осмоннинг эҳсони қор ёмғирларга
Қолмасми бечора халқларнинг куни.

Дарё-ку, адашиб оқибат секин
Ўзига йўл топган етгунча ҳоли.
Ўзига йўл топгай деймиз-у, лекин
Урмасми бир куни унинг уволи.

Дарёнинг бошида қўр туккан одам,
Элнинг тақдирига жавобгар мироб,
Сенга тўзим берсин, ишқилиб бу дам,
Ишқилиб кўзингни босмасинда хоб.

Дарё ўзанини бузмасдан аввал,
Боғу бўстон хазон бўлмасдан олдин,
Ҳар бир қадамингда қилмай таваккал,
Эл юртнинг ўзига маслаҳат солгин.

Мабодо бошингда бўлса хаёл-ўй,
Гупириб турса гар томирингда қон.
Бу улуғ шиддатни ўз ҳолинга қўй,
Дарёнинг бошида ўтирган эй жон.

Чашма-ку отади ёғду, аланга –
Озод сузиб юрган эй, тилла балиқ,
Бор бутун тананга тақибсан танга
Билсанг, халқ тақдири сенга ҳам боғлиқ.

Майли, либосингни кўз-кўз айлабон
Ул тиниқ маъвода яйраб сузавер.
Ва ғариб дилларни этганча осмон,
Лоқайдлар кўксига орзу-умид бер.

Еганинг олдингда, емаганинг – йўқ,
Сен ҳамма нарсага қодирсан, илло.
Шундан юражаксан мудом қорнинг тўқ,
Олганинг олтину тутганинг тилло.

Шул важдан кўп сенга азалдан ҳавас
Кўзларни куйдирар тож – тилла қошинг.
Фақат шул... игнадай ақл кўрса бас,
Ангушдай кичкина сап-сарик бошинг.

Агарда халқларни муқаддас билиб,
Қалқмай турсин десанг кўзида ёши,
Минг бор ўтинаман: айт, айт, ишқилиб,
Сенга ақл битсин балиқнинг боши!

* * *

Бу оғир, бу улкан сабр косаси –
Кўнгилни қўлингга тутдим мисли гул.
Куз келиб тингандай боғларнинг саси
Бор будимни тўкдим, деярли буткул.

Деярли барини айтдим, ҳайрият
Ҳеч кимса ҳалақит бермади менга.
Дунёда нима гап, дилда не ният,
Деярли барчаси аёндир сенга.

Фақат шу буёғи талхми ё тахир
Билмоғинг шарт эди кетаринг олди:
Мен сенга ростини айтсам, бари бир
Тилимнинг учида битта сўз қолди.

Кўрганимнинг бари шу бир каломда,
Айтсам, шабадалар ўғирлаб дайдиб.
Айтмасам, нетайки, бутун оламда
Менинг билганимни ҳеч ким билмайди.

Қарагин, йўқотиб қодир қуёшни
Туманлар қўйнида қийналар руҳим,
Айтсам, кўтараман қандай бу бошни,
Айтмасам, у сенга шу қадар муҳим.

Ҳеч кимса менингдек қолмасин ночор,
Энди мен қандайлар юмадирман кўз:
Айтсам, бошим узра тортилади дор.
Айтмасам, бўғзимни йиртади шу сўз.

* * *

Яхши биламан бу бир кам дунёда
Очилган гул каби бекаму кўстсиз.
Менинг-ку, ягона сирдошим бода,
Сиз ойга овунчоқ, юлдузга дўстсиз.

Умрингиз шу қадар тугал унда бор
На дўстга зорлигу на ёвга хорлик.
Ҳар куни минг марта бўламан иқрор,
Толеингиз менга қилади торлик.

Кунчил кўнглингизга қил ҳам сиғмайди
Шунчалар тажангсиз, шундай такаббур.
Айтинг руҳингизга шом тушар пайти
Майлими, ой бўлиб бахш айласам нур.

Майлими, ҳеч кимга билдирмай туриб
Шамолга айлансам, муродга етсам
Шундоқ ёнингизда елиб-югуриб
Бу телба кўнлимни бир одоб этсам:

Мунча юзингизни сийпалар шамол, –
Юрагимни қийма қиймалар шамол.
Сумбул сочингизнинг ўрмонларида
Қаранг, йўл тополмай қийналар шамол.

Шу бир шамолчалик қадр топамаса, о
Айтинг, кўнглингизда борини айтинг
Хас бўлсам майлими, пар бўлсам-чи, ё
Бўлайми, гуғуртдан қайтилган қайтим.

Муҳаббат мажнундир, муҳаббат лайли
Айтганингиз айтган – бир бахтга тўлай.
Фақат бир ўтинчим, кет деманг, майли,
Ит бўлай, қуш бўлай – сизники бўлай.

* * *

Болалик мангуга тарк этди мени
Чорламоқда ҳаёт: изланиш, меҳнат.
Бурч ҳисси қўлимга берган йўлланма,
Йироқ сафарларга этмоқда даъват.

Поезд гудоги бу порловчи садо,
Баланд кўтарилар минглаб қўл шу он.
„Оқ йўл“, дейди онам кўзларида ёш,
Унинг назарида боламан ҳамон.

Йўллар балки маним чўзади бўйим
Ишончим шарафли қайтаман яна.
Кўз олдимдан ўтар ўтовим, уйим,
Онам ҳам югуриб чиқмоқда яна.

Пойига тиз чўкдим ҳеч иккиланмай,
Чўзилган бўйимни этганча камон.
Мўъжаз жуссали бу мунисам ахир,
Менинг назаримда осмондир ҳамон.

* * *

Мени алдаб келдинг минг йилдан бери,
Минг йил ишонтирдим ўзимни-ўзим.
Поёнига етиб сабрнинг ери,
Мени сотиб қўйди оламга кўзим.

Ичим тўлиб кетди, юрагим тошди
Жонга жабр қилди телба табассум.
Юрак эрк истади, ҳаддидан ошди.
Боладай ошкора йиғладим юм-юм.

Эс-хушдан айрилиб куппа кундузи
Ўксиниб-ўксиниб йиглаб сурундим.
Баҳор табиатнинг раҳмдил қизи
Юпатиб қошимда бекор уринди.

Қандай пайдо бўлди, бу куч, бу йиғи.
Ичимда ришталар оғир узилди.
Кўксимни тиғлади риёнинг тиғи,
Ишқ қасри нуради, кўнглим бузилди.

Юракнинг поёнсиз адирларида
Минг йил ловуллаган лолалар ўчди.
Қаргаган эдингми, мени Фарида, –
Менинг ҳам қушларим жанубга кўчди.

Дунёнинг жамийки сулув сойлари
Йиғилиб кўзимдан ўтди чамаси,
Сотқин дўстларимнинг бари ғарқ бўлди,
Жонтаслим қилдилар ёвнинг ҳаммаси.

Фақат юракларга таратиб ғулув
Ҳамон сузиб унда тунлар битта моҳ.
Дунёни ғарқ қилган бу уммон, бу сув
Унинг тўпиғидан келмайди, э воҳ.

* * *

Тайёрман, кел энди
қўлларингни бер.
Ўрликми, жарликми
кетавергум тик.
Мабодо йиқилсам
кўтаради ер
Ва ўттиз уч йиллик куч,
тайёргарлик.
Тайёрман. Кел, энди йўл
кўрсат қани,
Кетаман ортиқча бирон гап
қилмай.
Сен билан юрмакдан бордир
деб маъни,
Мана, мен турибман
шамол каби шай.
Тайёрман. Кел, энди
эгарла отни
Сўнг бошлагин бошинг
оққан томонга.
Тинглаб тўймадингми,
бу жўн баётни,
Юр, кетдик янги қор
ёққан томонга.

Сўнгсўз ўрнида

Равшан ФАЙЗ истеъдодли шоир, оқибатли дўст, меҳрибон ўғил, яхши ота, энг муҳими, куюнчак ва дилкаш ИНСОН эди... Аллоҳ раҳмат қилсин.

Равшан билан оз бўлса-да, бирга ишладик, ҳамдард, ҳамнафас бўлдик. У мени ўзига устоз санаганидан ва шундай такрорланмас шогирдим борлигидан қувониб юрардим ҳамиша. Бир куни келиб у ҳақда хотирлаб ёзаман деб сира ўйламаган эдим. Начора, бу ҳам бўлса, тақдирнинг ҳукми.

Яратганга шукрлар бўлсинки, бизга Равшанжондан яхшигина, каттагина, бебаҳо хазина қолди. «Кел, эй кўнглим» деб номланган салмоқли китобини ўқиш бахти сизу бизга насиб бўлиб турибди... Бу китобни Равшаннинг ўзи ҳаётлик чоғларида тахлай бошлаган, куюнчак келинимиз Жамилахон шоирнинг қолиб кетган ишларини давом эттириб, ушбу китобни сиз шеърят мухлисларига тақдим этди.

Жамилахон синглим, сизга минг бор қуллук! Фарзандларингизнинг камолини кўринг.

Азиз ўқувчи! Мана, «Кел, эй кўнглим»ни мутолаа қилиб чиқдингиз, шоир Равшан ФАЙЗнинг кўнглига бир кулоқ тутдингиз. Шоядки бу китоб Сизнинг ҳам кўнгили мулкингизга айланса, марҳум укамизнинг руҳига хайри дуолар қилсангиз...

Абдулла ОРИПОВ
Ўзбекистон халқ шоири

МУНДАРИЖА

КЕЛ, ЭЙ КЎНГЛИМ

Келдим	5
„Шиддатли шамоллар...“	5
„Мақтадим...“	6
Она	7
Онамга хат	7
Шоир	8
Қоғоз гуллар	9
Қишлоқдан қайтиш	10
Абдулла Ориф сўзи.	11
Касалхонада	12
Қишлоқ соғинчи	13
Асорат	13
„Яшил насим эдинг...“	14
Бири кам дунё	15
Мен бир дарахт	15
„У яшайверади...“	15
„Ассалом алайкум, дорнинг оғочи...“	16
Сунбулада	16
Камтар Улуғбек	17
„Кўза кунда эмас...“	18
„Аввал тақдиримнинг...“	18
„Сим хабар...“	19
„Кўрасан бир куни...“	20
Ижара уйдан кўчиш	20
Видо	20
Таскин	21
„Мен сени боғларга“	22
„Мана, соҳилингдан...“	22
Ёз	23

„Шошманг қишлоғимга...“	25
Латифа	26
„Денгиз сатҳидан 2028 метр баландликдаги йўлда	26
Умр	27
Фалокат	28
Чори Аваз марсияси	30
„Кўнглима орзулар...“	31
Мен етган ҳақиқат	32
„Ким деди хангома...“	32
Хўрсиниқ	33
Куз	36
Чимилдиқ	37
Сажда	41
„Яна туман тушди...“	46
„Қирларнинг тўшида...“	46
Қоронғу тун эртаги	47
„Тоғларга қор тушди...“	47
„Бесамар лаҳзалар...“	48
Жамиланинг шеъри	48
„Бўғзимга тикилиб...“	49
„Энди барқут боғларнинг...“	50
Баҳор	50
„Кузақда маккадан...“	51
„Тонг ёришиб қолди“	52
Аскарнинг шеъри	53
Онаизор	53
„Тўғри топдинг...“	54
„Сонсиз фожиалар...“	55
„Олис-олисларда йиғлар Қўшработ...“	56
„Юртни сўраб турган...“	57
„Кимга кераги бор...“	57
„Сен энди...“	58
„Гулласам ҳар баҳор...“	58
„Қош қорая бошлади яна...“	59
Эй ватан	60
„Боғларда бўй сочиб...“	60
„Келмасангиз, келманг...“	61
Ойбаланд	61
„Сизни кўриб...“	69
„Йўлларга термулиб...“	69

„Мен яхши кўряпман...“	70
„Баҳордан гул узолмадим...“	71
„Гулга кирган боғларим қолди...“	71
„Сени деб билмасман...“	72
Аёл	73
Бу тун	74
Дўнгбўйин	75
Куз	75
„Фақир бўлсанг...“	76
„Еру фалакка ҳам...“	77
Юрагимни ютиб	78
Кузатиш	79
„Кел, эй кўнглим...“	79
Шеър	80

УХЛАЁТГАН ОДАМ

„Кўнглимда туғилди“	83
Қишлоқ болалари	83
„Мана бу ҳовлига“	84
Ёзга	84
Юпанч	85
„Кўклам келиб пахтанинг“	86
Умрзоқ шеър	86
„Бу аёл эридан“	87
„Бугун туриб-туриб“	88
Энамнинг шеъри	89
Беҳи дарахти	89
Қиш	90
Мажнун	91
Лўли қизга	92
„Билмадим, томирим“	92
„Ёрилтош“ эртагига ётоқхонада ёзилган сўнгсўз	93
Дашту далаларга қайтиш	94
Ухлаётган одам /достон/	95

ТАШРИФ

„Кўк эшик“	108
Баҳор	108

Мусичалар	109
„Янги йил...“	110
Кўшни	110
Болаликнинг хотирага айланиши	111
Лирик чекиниш	113
Отамнинг юрти	114
Ижара уй	115
„Балли...“	115
Кўёшни кузатиб	116
„Кўёш ботиб кетди“	116
Ватаннинг бир парчаси	116
Тоғ	118
Широқнинг шиддат-шашти	119
Севги	121
„Ўтган кунлар“	121
Сахродаги қизғалдоқ	122
Йил	123
„Бола ростин айтди“	123
Самарқанд	124
„Бу – унга“	124
„Мендан сенга“	125
Дашт	126
Акам Маҳмудга	126
„Биров айбситади“	127
Куз осмонига	127
Кўзлар	128
„Юрдим, юрдим“	129
Ўшал кун келади	129
„Барибир қувонч бор“	130
„Сабрнинг этагин“	131
„Бир куни“	131
Йўл азоби	132
„Карвон“ халқаро ёшлар уйида бир ҳафта	132
„Кўёш кулиб боқади“	134
Денгиздан икки томчи	135
„Ўйлаган эдимки“	136
Сенга аталган гуллар	136
Қиш эртаги	142
„Мана бу пахтазор“	143
Ўйиндан ташқари ҳолат	143

Юлдузлар чорлаганда	144
Совчи	145
Ташриф	145
Дирижёр	146
Энг янги тарих	147
„Қўй ваҳмдан кўркма...“	148

МЕН ШАМОЛНИ ТУТВОЛДИМ

Бойчечагим бойланди	150
Баҳор	150
Бузоқчам	151
„Осмон тунда аразлаб...“	152
Бодринг	152
„Қўй келар қўзи билан“	153
Ёз	153
Кетишни билмаган суварак	154
Момагулдурак	154
Насихат	155
Кузда	155
Ўйинқароқ ниҳол	156
Мен шамолни тутволдим	156
Укам	156

МОМОГУЛДУРАК

Чучмома	158
Дўстлик	158
Момақаймоқ	159
Балиқ	159
„Кўнгиз...“	159
Юртим хаёлга келур	160
Ниначининг кирпиникига боргани	161
Камалак	162
Эҳтиёткор синглим	162
„Қўй келар...“	163
Бувим билан суҳбат	164
Ўзбошимча янги қиз	164
Қалдирғоч	164
Марсия	165

Кузда	166
„Токчадаги оқ айик...“	166
„Қорбобо...“	167
Коровул	167
Савол	168
Гармсел	169

ДАFTARЛАРДА ҚОЛГАН САТРАЛАР

„Дўппи топилади...“	171
„Ёмғир ёғар...“	171
Кимларни кузатдим поездга	171
„Дунё, азал азалдан...“	172
„Юксак-юксак юлдузларга...“	173
„Алданиб, алданиб...“	173
Кузги шеър	174
„Ишқ оғу қўшдим...“	175
Айрилиқ	176
Нега	176
Келин	177
Сир	177
Истиҳола	178
Тошкент. 1966-1986	179
Иссиқ юртган кетган кушларга	180
„Қизик, қизик экан...“	180
„Менку, тополмасдан...“	181
„Узун кундузларнинг интиҳосида...“	182
Марғилонга мактуб	183
„Топган-тутганимни...“	184
„Ёшлиқ мени...“	184
„Ўзингни бунчалар...“	184
„Тобора тиникрок...“	185
„Дунёни тўлдириб...“	185
Тушуниш	185
Усмон Носир ёди	186
Бир сўз	187
„Мени ҳам тавбамга...“	187
„Сен менинг...“	188
„Қош қорая...“	188
Жавоб	188

„Сумбилага кирган...“	189
Алданиш	189
Елвизак	190
Жароҳат /достон/	191
„Бу оғир, бу улкан...“	203
„Яхши биламан бу...“	204
„Болалик мангуга...“	205
„Мени алдаб келдинг...“	206
„Тайёрман...“	207
Сўнгсўз ўрнида	208

Нашрга
Нуруллоҳ МУҲАММАД РАУФХОН
тайёрлади.

Мухаррир
Замира ЭГАМБЕРДИЕВА

• Мусаҳҳих
Рустам МУСУЛМОН

Бадиний муҳаррир
Абдулбосит АБДУЛБОРИЙ

Тартибловчи
Алишер АБДУЛМАВЛОН

Матнни
Раҳима КАРИМЖОН қизи
терди.

Босмахонага 15.03.97й.да берилди. Офсет усулда чоп этилди.
Офсет қоғози. Бичими 70X90/32 13.5 босма тобоқ. Адади 5000.

25057-буюртма. Нархи шартнома асосида.

Тошкент ижарадаги матбаа корхонасида чоп этилди.

Навоний кўчаси, 30-уй.

© Abdul • Bosit